

TLÜ HAAPSALU KOLLEDŽ
Haldusjuhtimise osakond

LÄÄNEMAA ETTEVÕTTEJUHTIDE KÜSITLUS 2009-2010

Tulemused koondanud: Eva Makienko

Haapsalu 2010

LÄÄNEMAA ETTEVÕTTEJUHTIDE KÜSITLUS 2009-2010

Autor: Eva Makienko

Autoriõigus: Eva Makienko, 2010
Autoriõigus: Tallinna Ülikooli Haapsalu Kolledž, 2010
ISBN 978-9949-463-10-7

Tallinna Ülikooli Haapsalu Kolledž
Lihula mnt 12
90507 Haapsalu
www.hk.tlu.ee

SISSEJUHATUS	4
1 METOODIKA	6
1.1 Valim	6
1.2 Küsimustik	8
1.3 Küsitluse läbiviimine	8
1.4 Küsitluses osalenud ettevõtted	10
1.4.1 Ettevõtted asukoha, tegevusvaldkonna ning suuruse lõikes	10
1.4.2 Ettevõtte omanikud, välisosalus ning toodete, teenuste müük välismaale	14
1.4.3 Ettevõtte kogukäive, kasum/kahjum tegevusvaldkondade lõikes	19
2 UURIMISTULEMUSED	23
2.1 Piirangud ja edutegurid	23
2.1.1 Ettevõtte tegevust mõjutanud piirangud	23
2.1.2 Finantsressursid	28
2.1.3 Tööjõuga seotud küsimused, ettevõtte konkurentsieelis	32
2.1.4 Strateegiline planeerimine ettevõttes	36
2.2 Innovatsioon	40
2.2.1 Rakendatud uuendused ettevõttes	40
2.2.2 Innovatiivse tegevuse tulemus ettevõttele	49
2.2.3 Innovatsioonialased informatsiooniallikad	50
2.3 Avaliku sektori toetused	53
2.3.1 Taotletud ning saadud avaliku sektori toetused	53
2.3.2 Probleemid seoses avaliku sektori toetustega	56
2.4 Koostöö teiste organisatsioonidega	58
2.4.1 Ettevõtete koostöö olemus	58
2.4.2 Koostöö tulemuslikkus	63
2.5 Koolitustegevus, koolitusvajadus	65
2.5.1 Ettevõttejahi profiil	65
2.5.2 Ettevõttejahi poolt läbitud koolitused	68
2.5.3 Ettevõtjate koolitusvajadus	70
2.5.4 Koolitustoetus, koolitusalaane koostöö	72
KOKKUVÕTE	77
ALLIKATE LOETELU	81
Lisa Ankeet	82

SISSEJUHATUS

Väikeettevõtted on Euroopa majanduse selgrooks, moodustades 99% ettevõtetest ning olles põhiliseks töökohtade loomise-, innovatsiooni- ja jõukuseallikaks (Euroopa Väikeettevõtluse Harta, 2004). Euroopa Liidu ettevõtluspoliitika eesmärgiks on tõsta väikese- ja keskmise suurusega ettevõtete (VKE-de) konkurentsivõimet (Euroopa Liidu ..., s.a).

Eesti ettevõtluspoliitika (Eesti ettevõtluspoliitika 2007-2013, s.a) arvestab Euroopa Liidu üldisi suundumusi, rõhutades vajadust tõsta Eesti ettevõtete tootlikkust. Peamised suunad Eesti ettevõtluspoliitikas (ibid.) on: arendada juhtide ja töötajate teadmisi ja oskusi; soodustada investeringuid kaasaegsesse tehnoloogiasse; soodustada ettevõtete rahvusvahelistumist; muuta ettevõtjate asjaajamine lihtsamaks ja ettevõtlusega seotud õigusaktid tõhusamaks.

Ettevõtlusel on oluline roll piirkonna konkurentsivõime tagamisel. Teisalt koonduvad ettevõtjad enam sellistesse piirkondadesse, mis pakuvad ettevõtte tegevuseks soodsamaid tingimusi - on olemas ettevõtte tegevuseks vajalik inimressurss, infrastruktuur. Lääne maakonna arengustrateegia üheks eesmärgiks on tagada ettevõtluse areng ning seda toetav tugistruktuur (Läänemaa ettevõtluse..., 2007; Lääne Maakonna arengu..., 2007). Ettevõtluse arengut toetavate tegevuste planeerimisel on vajalik aga omada võimalikult laiapõhjalist informatsiooni piirkonna ettevõtjate senisest arengust ning nende vajadustest tulevikuperspektiivis. Üheks võimaluseks on küsida vastavat informatsiooni otse ettevõtjatelt. Lähtudes eeltoodust, on Tallinna Ülikooli Haapsalu Kolledž koostöös Läänemaa Arenduskeskuse ning Lääne Maavalitsusega viinud läbi intervjuuvormis küsitluse ligi saja Läänemaal tegutseva ettevõtte juhiga.

Läänemaa ettevõtetejuhtide küsitluse 2009-2010 peamine eesmärk on saada parem ülevaade Läänemaal tegutsevate töötlevtööstuse ja teeninduse valdkonna ettevõtjate arvamustest, hoiakutest ettevõtte arengut piiravate ja soodustavate tegurite osas ning uurimuse raames määratletakse ettevõtjate tulevikusuundumused. Küsitlus viidi läbi Tallinna Ülikooli Haapsalu Kolledži nelja haldus- ja ärikorralduse tudengi poolt

ajavahemikul november-detsember 2009 kuni jaanuar 2010, mille raames on kaardistatud 83 Läänemaal tegutseva ettevõtte juhi arvamused järgmiste teemade lõikes:

- ettevõtte tegevust piiravad ja toetavad tegurid
- strateegiline planeerimine ettevõttes
- innovatsiooni rakendamine ettevõttes
- avaliku sektori toetused
- ettevõtjate koostöö teiste organisatsioonidega
- koolitustegevus ettevõttes, ettevõtjate koolitusvajadus

Küsitluse tulemusi sh ettepanekuid Läänemaal tegutsevatelt ettevõtjatelt saavad kasutada Läänemaa Arenduskeskus ja Lääne Maavalitsus sisendina ettevõtluse arengut toetavate tegevuste planeerimisel. Samuti saavad kasulikku informatsiooni ettevõtjate koolitusvajaduse kohta Tallinna Ülikooli Haapsalu Kolledž, Haapsalu Kutsehariduskeskus, Haapsalu Rahvapäevakool. Lisaks toetavad küsitluse tulemused rahvusvahelise projekti Into-Practise tegevusi Läänemaa ettevõtlusprofiili kirjeldamisel.

Läänemaa ettevõtjate küsitluse 2009-2010 tulemuste kokkuvõte on eelkõige tulemusi kirjeldav dokument, kuhu on lisatud autoripoolsed lühikommentaarid ning võrdlused teiste samalaadsete uurimustega. Seega on käesoleva dokumendi peamine eesmärk anda Läänemaa arengute planeerijatele võimalikult mitmekülgset informatsiooni küsitluse tulemuste kohta. Esmalt tutvustan lähemalt uurimuse metoodikat, seejärel toon välja küsitluses osalenud ettevõtjate üldiseloostuse, järgnevalt keskendun uurimistulemuste tutvustamisele ettevõtte tegevusalade ning suuruse lõikes, samuti vaatlen tulemusi eksportivate ning mitteeksportivate ettevõtjate lõikes.

Lisaks käesolevale küsitluse tulemuste kokkuvõttele, kajastavad Läänemaa ettevõtjate küsitluse 2009-2010 tulemusi järgmised, 2010. aasta kevadel TLÜ Haapsalu Kolledžis kaitstud bakalaureusetööd:

- Sirelin Püss, *Läänemaa ettevõtete tegevust soodustavad ja piiravad tegurid*;
- Reet Jõgisalu, *Innovatiivsed tegevused ning ettevõtlustoetuste kasutamine Läänemaa ettevõtetes*;
- Eve Streng, *Koostöö Läänemaa ettevõtetes ja tulevikusuundumused*;
- Mariliis Lukk, *Läänemaa ettevõtete koolitustegevus, ettevõtete juhtide koolitusvajaduse analüüs*.

1 METOODIKA

Läänemaa ettevõtetejuhtide küsitluse 2009-2010 peamine eesmärk on anda ülevaade Läänemaal tegutsevate töötlevtööstuse ja teeninduse valdkonna ettevõtjate arvamustest, hoiakutest ning nende tulevikusuundumustest.

Eesmärgist tulenevad ülesanded on välja selgitada ja analüüsida:

- millised on ettevõtte tegevust piiravad ja toetavad tegurid
- kuivõrd tegelevad küsitluses osalevad ettevõtjad strateegilise planeerimisega
- milliseid innovatiivseid tegevusi on ettevõtetes rakendatud aastatel 2007 kuni 2009
- kuivõrd on kasutanud ettevõtjad avaliku sektori toetusi
- milline on küsitletud ettevõtjate koostöö teiste organisatsioonidega
- milline on ettevõtjate koostöövajadus tulevikus
- kuivõrd on ettevõtetejuhid end koolitanud kahe viimase aasta jooksul
- milline on ettevõtjate koolitusvajadus järgneva 24 kuu jooksul

Sarnane küsitlus on Läänemaal tegutsevate ettevõtjate seas läbiviidud aastal 2006, mil TLÜ Haapsalu Kolledži haldus- ja ärikorralduse tudengid Katrin Meriloo, Eva Makienko, Evelin Lauri ning Ronald Esop küsitlesid kokku 90 Läänemaal tegutsevat ettevõtjat. 2006. aastal kaasati ettevõtjate küsitluse uurimismetoodika väljatöötamiseks Tallinna Tehnikaülikooli dotsent Urve Venesaar ning käesolev Läänemaa ettevõtetejuhtide küsitlus 2009-2010 on läbiviidud 2006. aastal väljatöötatud metoodika alusel.

1.1 Valim

Läänemaa ettevõtetejuhtide küsitluse 2009-2010 mõistes on Läänemaa ettevõtted Läänemaal tegutsevad ühe ja enama töötajaga äriühingud. Sihtrühma kuuluvad töötlevtööstuse ning teeninduse valdkonnas tegutsevad ettevõtted. Käesoleva küsitluse mõistes ei loeta Läänemaa ettevõtteks füüsilisest isikust ettevõtjat ning küsitlusega ei hõlmatud põllumajanduse-, kalanduse- ja metsandusega tegutsevaid ettevõtteid.

Valimi suuruseks planeeriti esialgselt kokku 100 Läänemaa ettevõtet. Valim on koostatud juhuvaliku teel 2009. aasta äriregistri andmete baasil töötlevtööstuse ning teeninduse tegevusvaldkonna äriühingutest (kokku 476), kes olid äriregistrisse (seisuga 30.10.2009) esitanud 2008. aasta majandusaasta aruanded. Samuti on kaasatud valimisse 2009. aastal registreeritud äriühinguid. Valimi moodustamisel on arvestatud Läänemaal tegutsevate ettevõtete tegevusvaldkondade vahelist osakaalu (äriregister) ning töötajate arvu ettevõttes. Võrreldes teenindusettevõtetega on suurem esindatus valimis siiski tööstusettevõtetel, et saada neist tõesemat pilti Lääne maakonnas.

Töötajate arvu järgi on liigitatud ettevõtted nelja kategooriasse:

- mikroettevõtted 1 kuni 9 töötajat
- väikese suurusega ettevõtted 10 kuni 49 töötajat
- keskmise suurusega ettevõtted 50 kuni 249 töötajat
- suurettevõtted 250 ja enam töötajat

Uurimuse käigus on küsitletud Läänemaa mikroettevõtete, väikese- ja keskmise suurusega ettevõtete ning suurettevõtete tegevjuhte ja/või omanikke viies erinevas tegevusvaldkonnas (kooskõlastatud 2006. aastal Läänemaa Arenduskeskusega), mis on järgmised:

- toiduainetööstus
- tekstiili- ja õmblustööstus
- puidu-, mööbli-, raua-, plasti- ja klaasitööstus, juhtmeköidiste valmistamine
- teenindus, toitlustus, majutus, kaubandus
- äriteenindus

Võrreldes 2006. aasta küsitluse tegevusvaldkondi 2009. aastaga, on lisatud töötlevtööstuse tegevusvaldkonda juhtmeköidiste valmistamine.

1.2 Küsimustik

Uurimistöö metoodika väljatöötamisel on lähtunud Eestis varasemalt läbiviidud uurimuste „Eesti väikese ja keskmise suurusega ettevõtete arengusuundumused“ (Saar Poll, 2005; Saar Poll, 2008), “Innovaatiline tegevus Eesti ettevõtetes 1998-2000” (Terk, Kurik, Lumiste & Heinlo, 2002) ning TLÜ Haapsalu Kolledži tudengite poolt 2006. aastal läbiviidud samalaadse küsitluse (Esop, 2006; Makienko, 2006; Meriloo, 2006; Lauri, 2006) küsimustikest. Läänemaa ettevõtetejuhtide küsitlus 2009 - 2010 küsimustik on kohandatud Lääne maakonna vajadustele vastavaks ning kooskõlastatud ja täiendatud Läänemaa Arenduskeskuse ning Lääne maavalitsuse esindajatega.

Küsimustik (Lisa) koosneb seitsmest teemablokist: ettevõtte profiil; piirangud ja edufaktorid; strateegiline planeerimine; innovatsioon – uuendused teie ettevõttes; koostöö teiste organisatsioonidega; ettevõtte tegevjuht/omanik; ettevõtte tegevjuhi/omaniku koolitustegevus, koolitusvajadus. Küsimustiku teemablokid kokku ei moodusta ühtset tervikut (andmeid koguti nelja erineva bakalaureusetöö raames). Küsimustik koosneb 100-st küsimusest, sisaldades nii etteantud vastusevariantidega küsimusi kui avatud küsimusi. Ühe küsitluse läbi viimiseks kulus ligikaudu 50 minutit kuni 1 tund. Andmete töötlemisel on kasutatud statistikapaketti SPSS 14.0.

1.3 Küsitluse läbiviimine

Küsitlus on realselt läbiviidud ajavahemikul november-detsember 2009 kuni jaanuarikuu lõpp 2010. Enne küsitluse perioodi algust on tehtud neli pilootküsitlust ning ankeedis on korrigeeritud pilootküsitluste käigus ilmnunud vead. Küsitluse viisid läbi neli Haapsalu kolledži tudengit intervjuuvormis, kus intervjueeritav ettevõtetejuht vastas küsitleja poolt ette antud küsimustele ning küsitleja märkis vastused. Vastavalt planeeritule oli iga tudengi ülesanne küsitleda kokku 25 erineva tegevusala ettevõtte juhti, kogudes samaaegselt ühelt ettevõttelt andmeid mitme erineva uurimistöö tarbeks. Esialgselt planeeritud 100 küsitluse asemel on tegelikult läbi viidud 83. Vajadusel ja võimalusel on kasutatud juhuvalikuga asendusettevõtteid (sama tegevusvaldkond).

Põhjused, miks ei õnnestunud kogu planeeritud valimit küsitleda olid järgmised:

- ettevõttelejuhiga ei õnnestunud kontakti saada (nt kontakttelefoni number ei ole enam kasutusel või ei vastata sellele)
- valimisse sattunud ettevõttele ei tegutse enam;
- tekkis vajadus võõrkeelse (nt vene keelse) küsimustiku järele
- ettevõttelejuht ei soovinud küsimustikule vastata;
- raskus leida tööstusettevõttele asendusettevõtteleid;
- Läänemaal registreeritud äriühing ei tegutse Läänemaal;
- limiteeritud küsitluse läbiviimise aeg.

1.4 Küsitluses osalenud ettevõtted

1.4.1 Ettevõtted asukoha, tegevusvaldkonna ning suuruse lõikes

Küsitluses osalenute jaotumist ettevõtete tegutsemise asukoha järgi erinevate tegevusvaldkondade lõikes on näidatud Tabelis 1. Küsitluses osalenud 83 ettevõtteid tegutsevad kaheksa omavalitsuse territooriumil. Suur osa küsitletud ettevõtetest asuvad Läänemaa keskses Haapsalus (kokku 56), kellest enamus tegutseb teeninduse valdkonnas (44) sh äriteeninduse valdkonnas 11 äriühingut. Järgnevad Ridala vallas tegutsevad ettevõtted (kokku 11) sh töötlevtööstuse valdkonnas tegutseb 2 ning teeninduse valdkonnas 9 äriühingut sh äriteeninduse valdkonnas 2 ettevõtet. Taebla valla ettevõtteid osales küsitluses kokku 6 sh enamus (5) tegutseb töötlevtööstuse valdkonnas. Samuti on esindatud äriühingud Noarootsi, Oru, Risti, Vormsi ja Lihula vallast (kokku 10).

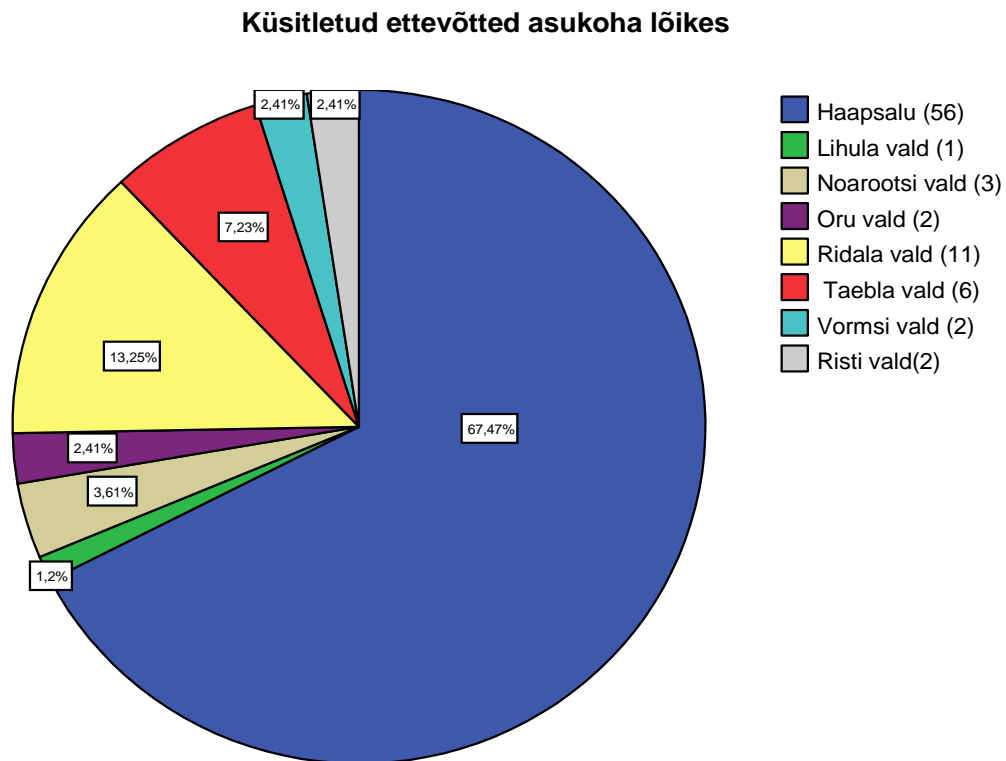
Tabel 1. Küsitletud ettevõtted tegevusvaldkonna ning tegutsemise asukoha lõikes (arv)

Ettevõtte tegevusvaldkond	Ettevõtte asukoht								Kokku
	Haapsalu	Lihula	Noarootsi	Oru	Ridala	Taebla	Vormsi	Risti	
Toiduainetööstus	0	0	0	1	0	0	0	0	1
tekstiili- ja õmblustööstus	6	0	0	0	0	0	0	0	6
puidu-, mööbli-, raua-, plasti ja klaasitööstus, juhtmeköidiste valmistamine	8	1	0	0	2	5	0	1	17
teenindus, toitlustus, majutus, kaubandus	31	0	2	1	7	1	1	1	44
Äriteenindus	11	0	1	0	2	0	1	0	15
Kokku	56	1	3	2	11	6	2	2	83

Liigitades küsitluses osalenud ettevõtteid töötlevtööstuse ja teenindusvaldkondade lõikes, näeme, et teeninduse valdkonna ettevõtteid osales küsitluses kokku 59 ning töötlevtööstuse ettevõtteid 24 (Tabel 1). Suur osa ebaõnnetustund kontaktidest oli töötlevtööstuse valdkonna ettevõtjatega, kellele asendusettevõtjate leidmine oli suhteliselt keeruline. Sellegipoolest saab öelda, et töötlevtööstuse ettevõtete esindatus valimis on võrreldes teenindusettevõtetega suurem. Töötlevtööstuse valdkonnas tegutsevaid

ettevõtteid on üldkogumis kokku 66 ning teeninduse valdkonna ettevõtteid 410. Seega on küsitletud töötlevtööstuse ettevõtete osakaal 36,36% üldkogumi töötlevtööstuse ettevõtetest ning teenindusettevõtted moodustavad 13,65% üldkogumi teenidusvaldkonna ettevõtetest.

Küsitluses osalenud ettevõtete osakaal asukoha lõikes küsitletud ettevõtetest (Joonis 1) on järgmine: suur osa (67,5%) küsitluses osalenud ettevõtetest tegutseb Läänemaa keskuses Haapsalus, järgnevad Ridala vald (13,3%), Taebala vald (7,2%), seejärel Noarootsi vald (3,6%), Oru vald (2,4%), Vormsi vald (2,4%), Risti vald (2,4%) ning Lihula vald (1,2%).

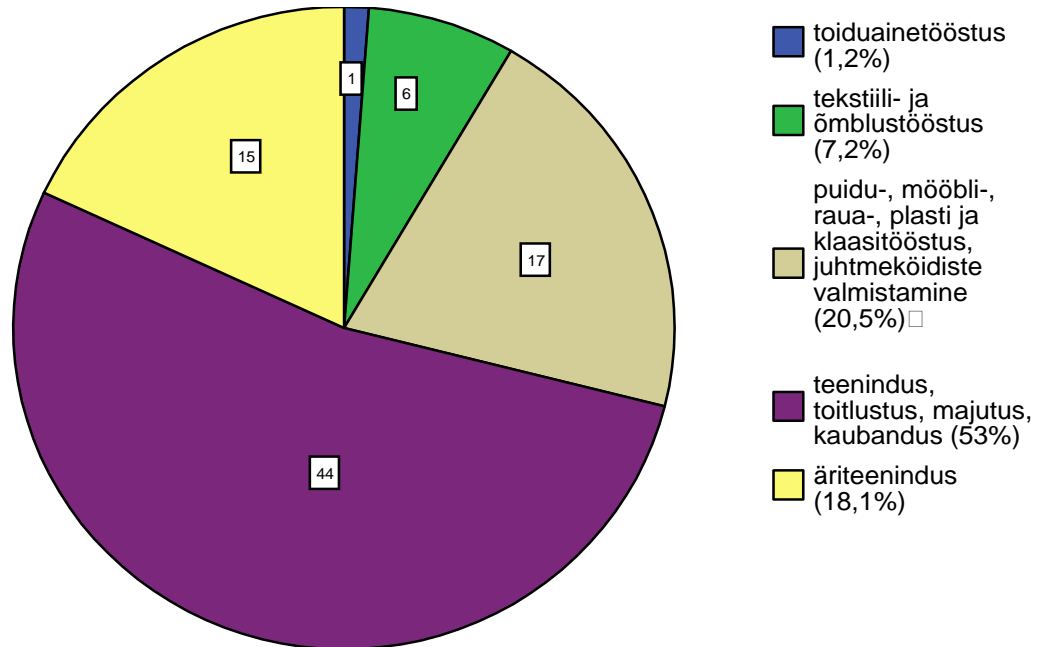

Joonis 1. Küsitluses osalenud ettevõtted asukoha lõikes (arv, %)

Küsitletud Läänemaa ettevõtete osakaal tegevusalade lõikes (Joonis 2) on järgmine: enamuse küsitluses osalenud ettevõtteid tegutseb teeninduse, toitlustuse, majutuse ja kaubanduse sektoris (53%). Puidu-, mööbli-, raua-, plasti- ja klaasitööstuses ning juhtmekoidiste valmistamise valdkonnas tegutseb 20,5% ettevõtetest. Järgnevad

äriteenindust pakkuvad ettevõtted (18,1%), tekstiili- ja õmblustööstus (7,2%) ning toiduainetööstus (1,2%).

Küsitletud ettevõtted tegevusala järgi

Joonis 2. Küsitluses osalenud ettevõtted tegevusvaldkonna lõikes (arv, %)

Järgnevalt on väljatoodud küsitletud ettevõtete andmed tegevusvaldkondade lõikes, lähtudes ettevõtte suurusest töötajate arvu järgi 2009. aasta lõpu seisuga (Tabel 2). Suur osatähtsus on Läänemaal 2009. aastal mikroettevõtetele, kus töötajate arv on 1 kuni 9. Ettevõtete osakaal suuruse järgi (aluseks töötajate arv 2009. aastal) küsitletud ettevõtetest on järgmine: mikroettevõtted moodustavad 83,1%; väikese suurusega ettevõtted 13,3%; keskmise suurusega ettevõtted 1,2% ning suurettevõtted 2,4%.

Võrreldes 2006. aasta Läänemaa ettevõtjate küsitluse tulemusi (Makienko, 2006), saab öelda, et 2009. aastaks on oluliselt kasvanud mikroettevõtete osakaal. Kui 2006. aastal (ibid.) moodustasid mikroettevõtteid 48% küsitletud ettevõtetest, siis 2009 - 2010. aasta küsitluses osalenutest moodustasid mikroettevõtted 83% (Tabel 2). Samas on 2009 - 2010. aasta küsitluses osalenute seas kahanenud väikese ja keskmise suurusega ettevõtete arv.

Kui 2006. aasta Läänemaa ettevõtjate küsitluses oli väikese suurusega ettevõtete osakaal vastavalt 39% ning keskmise suurusega ettevõtete osakaal 12% küsitletud ettevõtetest (Makienko, 2006), siis 2009 – 2010. aasta küsitluses moodustasid väikese suurusega ettevõtted 13% ning keskmise suurusega ettevõtted vaid 1,2% (Tabel 2). Arvestades 2007 – 2008. aastate majanduslangust, võib eeldada, et suur osa 2006. aastal väikese ja keskmise suurusega ettevõtetest on oma töötajate arvu vähendanud, liigitudes 2009. aasta lõpu seisuga peamiselt mikroettevõteteks (töötajate arv 1 kuni 9).

Küsitletud ettevõtted suuruse järgi tegutsevad peamiselt järgmistes valdkondades (Tabel 2): mikroettevõtted peamiselt teeninduses sh äriteeninduses ning tekstiili- ja õmblustööstuses; väikese ja keskmise suurusega ettevõtted puidu-, mööbli-, raua-, plasti- ja klaasitööstuses ning toiduainetööstuses; küsitluses osalenud kaks suurettevõtet tegutsevad töötlevtööstuse valdkonnas: tekstiili- ja õmblustööstuses ning juhtmeköidiste valmistamises.

Tabel 2. Küsitletud ettevõtted suuruse järgi tegevusvaldkondade lõikes (arv, %)

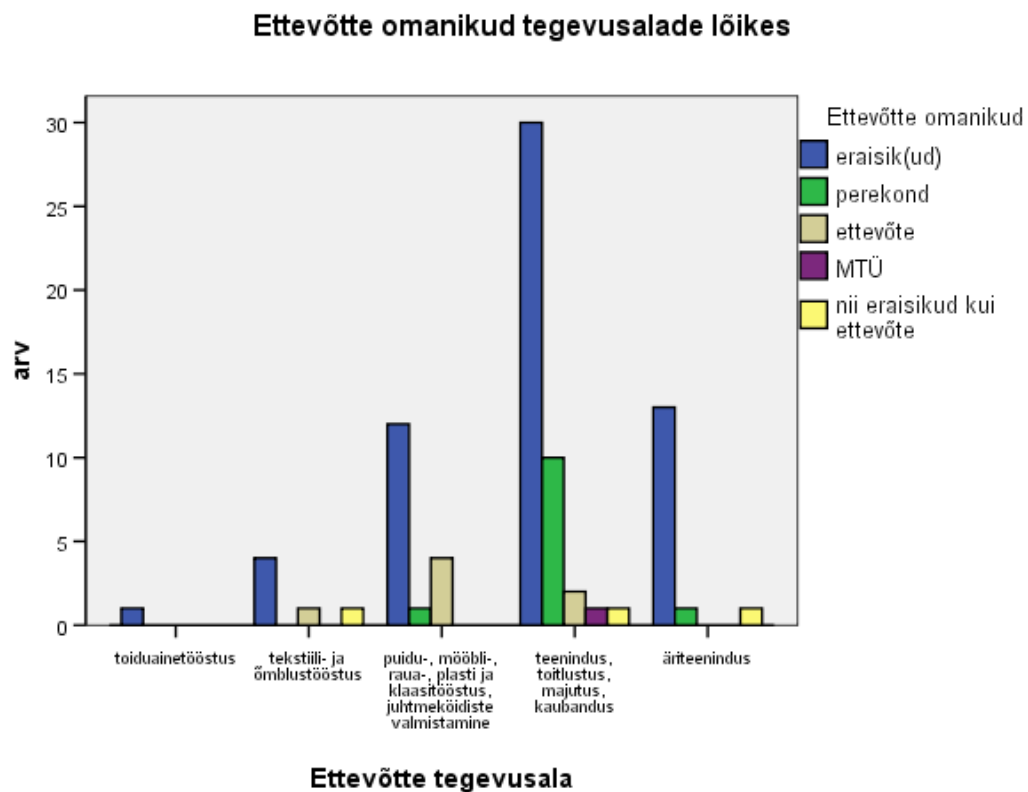
Ettevõtte suurus, aluseks töötajate arv 2009.aastal		Ettevõtte tegevusala					Kokku
		toidu- ainetöös- tus	tekstiili- ja õmblustöös- tus	puidu-, mööbli- raua-, plasti, klaasitööstus, juhtmeköidiste valmistamine	teenindus, toitlustus, majutus, kaubandus	äri- teenin- dus	
mikroettevõtte	arv	0	5	8	41	15	69
	%	0	83,3	47,1	93,2	100,0	83,1
väikese suurusega ettevõtte	arv	1	0	7	3	0	11
	%	100	0,0	41,2	6,8	0,0	13,3
keskmise suurusega ettevõtte	arv	0	0	1	0	0	1
	%	0	0,0	5,9	0,0	0,0	1,2
suurettevõtte	arv	0	1	1	0	0	2
	%	0	16,7	5,9	0,0	0,0	2,4
Kokku	arv	1	6	17	44	15	83
	%	100	100	100	100	100	100

Küsitluses osalenud ettevõtetest 26 (31,3%) on registreeritud aastatel 2006 või hiljem sh 6 ettevõtet tegutseb töötlevtööstuse ning 20 teeninduse valdkonnas. Enne 2000. aastat registreeritud ettevõtteid on küsitluses osalenute seas kokku 34 (41%) sh 9 töötlevtööstuse ettevõtet ning 25 teenindusettevõtet. 2000. aastast kuni 2005. aastani (k.a) on

registreeritud kokku 23 ettevõtet (27,7% küsitletud ettevõtetest) sh 9 töötlevtööstuse ettevõtet ning 14 teenindusettevõtet. Võib täheldada, et registreerimise aasta järgi on töötlevtööstuse ettevõtete osakaal suurim registreeritud ettevõtete seas aastatel 2000 kuni 2005 (k.a), mis võib olla seotud ettevõtjate optimistlikust hoiakust Eesti liitumisest Euroopa Liiduga (nt positiivsed ootused turgude laienemisele).

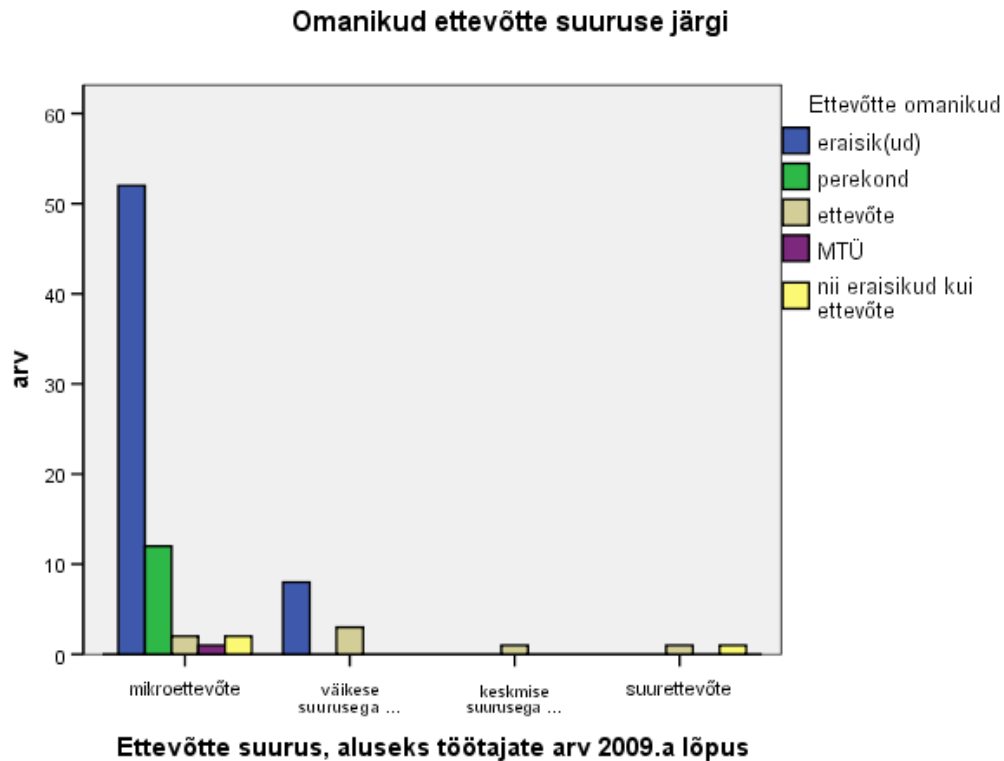
1.4.2 Ettevõtte omanikud, välisosalus ning toodete, teenuste müük välismaale

Ettevõtte omanikud on valdavalt erinevate tegevusvaldkondade lõikes eraisikud (Joonis 3). Lisaks eraisikutele on ettevõtte omanikuks perekond peamiselt teenindus, toitlustus, majutus- ja kaubanduse ettevõtetel ning ettevõtjatest omanikud enamasti töötlevtööstuse ettevõtetel.

Joonis 3. Ettevõtte omanikud tegevusvaldkondade lõikes (arv)

Ettevõtte suuruse järgi (Joonis 4) on mikroettevõtete omanikud peamiselt eraisikud või perekond; väikese suurusega ettevõtetel eraisikud ja ettevõtte; keskmise suurusega ja suurettevõtetel on omanikeks ettevõtte või siis kombineeritult nii eraisikud kui ettevõtte.

Joonis 4. Ettevõtte omanikud ettevõtte suuruse järgi (arv)

Küsitluses osalenud ettevõtete seas on välisosalusega ettevõtteid kokku 11 (Tabel 3). Küsitletud ettevõtetest välisosalusega ettevõtted (13,3%) asuvad nii Haapsalus kui mujal valdades (Tabel 3): Lihula vallas (100%), Noarootsi vallas (33,3%), Ridala vallas (27,3%), Taebala vallas (16,7%) ning Haapsalus (8,9%).

Tegevusvaldkondade lõikes on välisosalusega ettevõtete osakaal suurem (Tabel 3) tekstiili- ja õmblustööstuses (33,3%); puidu-, mööbli-, raua-, plasti- ja klaasitööstuses, juhtmekoidiste valmistamises (23,5%), järgnevad teenindus, toitlustus, majutus ja kaubandus (9,1%) ning ettevõtted äriteenindusest (6,7%).

Tabel 3. Välisosalus ettevõttes: ettevõtte asukohta, tegevusala lõikes (arv, %)

Välisosalus				
Ettevõtte asukohta lõikes		Jah	Ei	Kokku
Haapsalu	arv	5	51	56
	%	8,9	91,1	100
Lihula vald	arv	1	0	1
	%	100,0	0,0	100
Noarootsi vald	arv	1	2	3
	%	33,3	66,7	100
Oru vald	arv	0	2	2
	%	0,0	100,0	100
Ridala vald	arv	3	8	11
	%	27,3	72,7	100
Taebla vald	arv	1	5	6
	%	16,7	83,3	100
Vormsi vald	arv	0	2	2
	%	0,0	100,0	100
Risti vald	arv	0	2	2
	%	0,0	100,0	100
Kokku	arv	11	72	83
	%	13,3	86,7	100
Ettevõtte tegevusala lõikes		Jah	Ei	kokku
Toiduainetööstus	arv	0	1	1
	%	0,0	100,0	100
tekstiili- ja õmblustööstus	arv	2	4	6
	%	33,3	66,7	100
puidu-, mööbli-, raua-, plasti ja klaasitööstus, juhtmekididiste valmistamine	arv	4	13	17
	%	23,5	76,5	100
teenindus, toitlustus, majutus, kaubandus	arv	4	40	44
	%	9,1	90,9	100
Äriteenindus	arv	1	14	15
	%	6,7	93,3	100
Kokku	arv	11	72	83
	%	13,3	86,7	100

Küsitluses osalenud ettevõtetest tegelevad ekspordiga 23 ettevõtet ehk 27,7% (Tabel 4). Ettevõtete asukohta lõikes ekspordi osas erisusi ei olnud, pigem on saab erisusi välja tuua ettevõtte tegevusala ja suuruse lõikes. Läänemaal tegutsevatest ettevõtetest tegevusalade lõikes (Tabel 4; Joonis 5) müüvad enim oma tooteid välismaale töötlevtööstuse valdkonna ettevõtted. Teeninduse valdkonna ettevõtetest müüvad tooteid, teenuseid välismaale

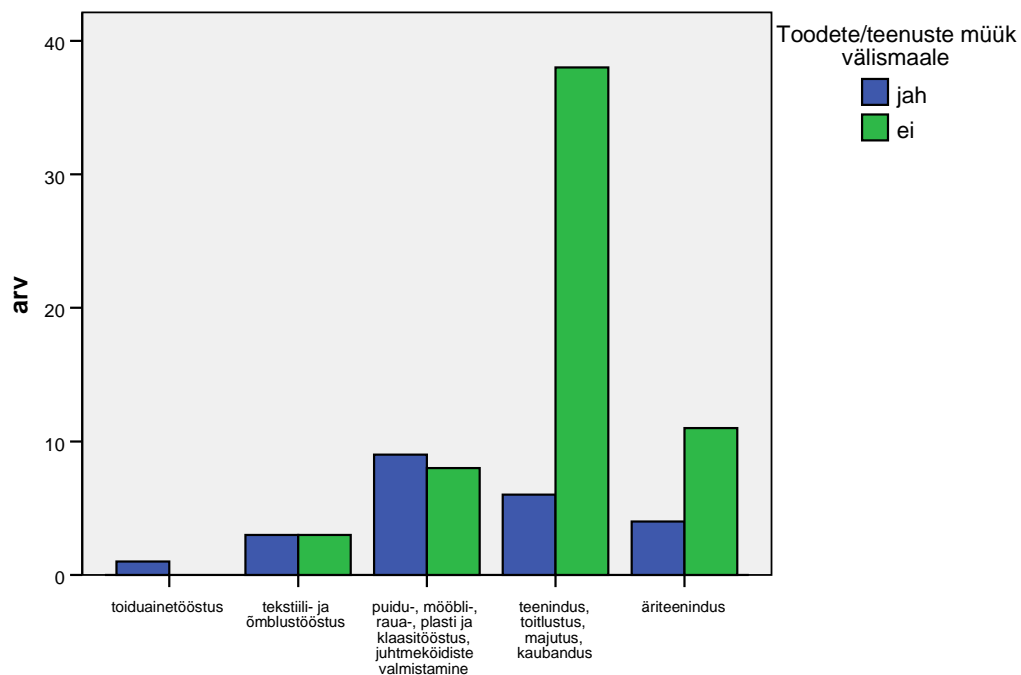

teenindus, toitlustus, majutus ja kaubanduse ettevõtetest 13,6% ning äriteeninduse ettevõtetest 26,7%.

Tabel 4. Ettevõtte toodete/teenuste müük välismaale tegevusalade lõikes (arv, %)

Ettevõtte tegevusala		Toodete/teenuste müük välismaale		Kokku
		jah	Ei	
toiduainetööstus	arv	1	0	1
	%	100,0%	,0%	100,0%
tekstiili- ja õmblustööstus	arv	3	3	6
	%	50,0%	50,0%	100,0%
puidu-, mööbli-, raua-, plasti ja klaasitööstus, juhtmeköidiste valmistamine	arv	9	8	17
	%	52,9%	47,1%	100,0%
teenindus, toitlustus, majutus, kaubandus	arv	6	38	44
	%	13,6%	86,4%	100,0%
äriteenindus	arv	4	11	15
	%	26,7%	73,3%	100,0%
Kokku	arv	23	60	83
	%	27,7%	72,3%	100,0%

Ettevõtte toodete/ teenuste müük välismaale tegevusalade lõikes

Joonis 5. Ettevõtte toodete, teenuste müük välismaale tegevusalade lõikes (arv)

Ettevõtte suuruse järgi tegelevad ekspordiga mikroettevõtetest vaid 18,8%. Väikese suurusega ettevõtetest müüb oma tooteid, teenuseid välismaale juba 72% ettevõtetest ning keskmise suurusega ettevõtetest 100%. Võib öelda, et mikroettevõtted tegelevad vähem toodete, teenuste müügiga välismaale kui väikese ja keskmise suurusega ettevõtted ning suurettevõtted. Samas tuleb arvestada, et küsitluses osales vaid üks keskmise suurusega ettevõtte (1,2%), samuti on väikese suurusega ja suurettevõtete osakaal (vastavalt 13,3% ja 2,4%) küsitluses osalenute seas suhteliselt väike (Tabel 2).

Tabel 5. Ettevõtte toodete, teenuste müük välismaale ettevõtte suuruse lõikes (arv, %)

Ettevõtte suurus (aluseks töötajate arv 2009.aastal)		Toodete/teenuste müük välismaale		Kokku
		Jah	Ei	
mikroettevõtte	arv	13	56	69
	%	18,8%	81,2%	100,0%
väikese suurusega ettevõtte	arv	8	3	11
	%	72,7%	27,3%	100,0%
keskmise suurusega ettevõtte	arv	1	0	1
	%	100,0%	,0%	100,0%
suurettevõtte	arv	1	1	2
	%	50,0%	50,0%	100,0%
Kokku	arv	23	60	83
	%	27,7%	72,3%	100,0%

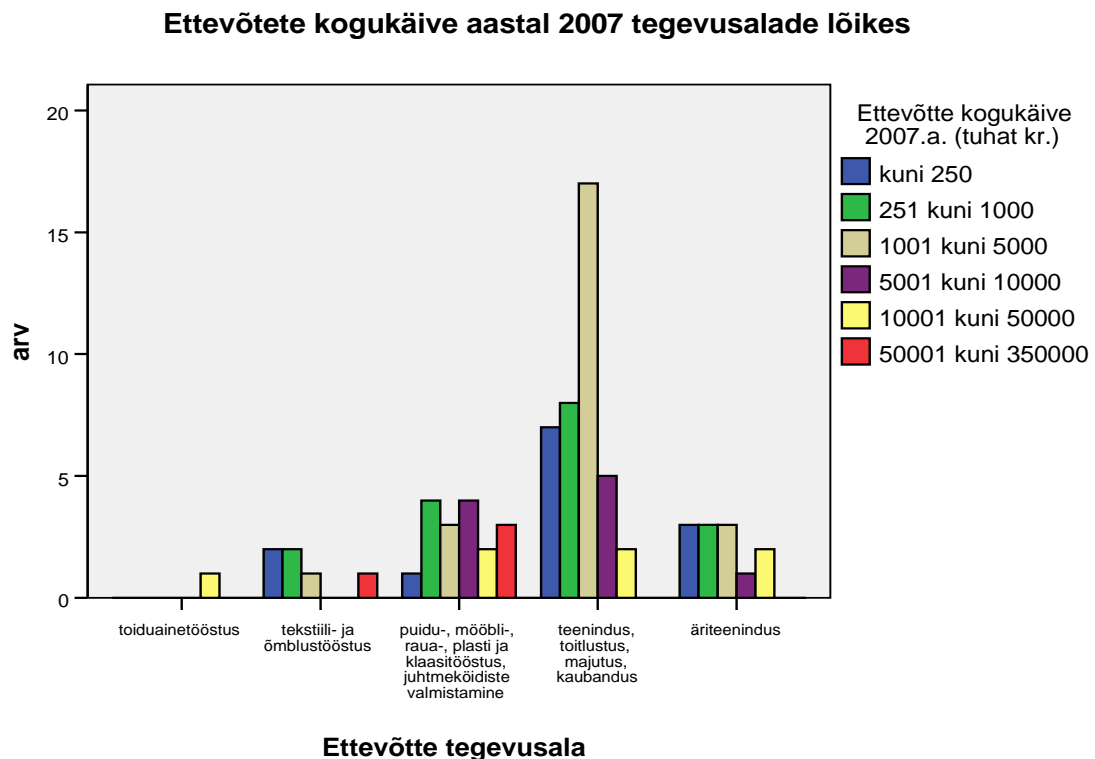
Välisosalusega ettevõtetest müüvad oma tooteid ja teenuseid välismaale 81,8%, välisosaluseta ettevõtetest tegelevad ekspordiga vaid 19,4% (Tabel 6). Seega võib eeldada, et välisosanikud toetavad ettevõtte toodete, teenuste müüki välisurul.

Tabel 6. Välisosalusega ettevõtted, toodete/teenuste müük välismaale (arv, %)

Välisosalusega ettevõtted		Toodete/teenuste müük välismaale		Kokku
		Jah	Ei	
jah	arv	9	2	11
	%	81,8%	18,2%	100,0%
ei	arv	14	58	72
	%	19,4%	80,6%	100,0%
Kokku	arv	23	60	83
	%	27,7%	72,3%	100,0%

1.4.3 Ettevõtte kogukäive, kasum/kahjum tegevusvaldkondade lõikes

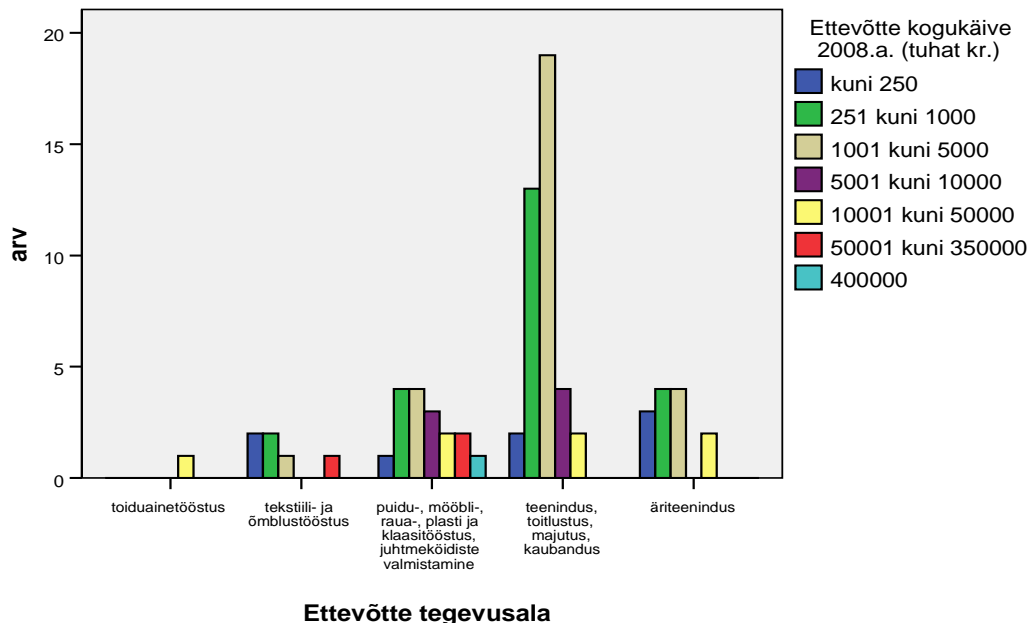
Küsitluses osalenud 83-st ettevõtjast 75 avaldas andmeid 2007. aasta käibe kohta (Joonis 6) sh kõik töötlevtööstuse ettevõtjad olid nõus andmeid avaldama. Teenindus, toitlustus, majutus ja kaubanduse tegevusala ettevõtetest (43,6%) jääb 2007. aasta kogukäive suurusjärku 1 001 000 kuni 5 000 000 krooni; äriteeninduse ettevõtete 2007. aasta kogukäive on suurusjärgus kuni 5 miljonit krooni. Töötlevtööstuse ettevõtete kogukäibe suurus on varieeruv, samas on siin kuni 250 000 kroonise kogukäibega ettevõtteid vähem kui teenindussektoris. Samas on küsitletud töötlevtööstuse ettevõtete seas rohkem väikese ja keskmise suurusega ettevõtteid kui teeninduse valdkonnas. Samuti tegutsevad töötlevtööstuse valdkonnas küsitluses osalevad suurettevõtted. Töötlevtööstuse ettevõtete kogukäive on seega suurem kui teeninduse valdkonna ettevõtjatel, viimased liigituvad peamiselt mikroettevõteteks.

Joonis 6. Ettevõtete kogukäive (tuhat kr) tegevusalade lõikes aastal 2007 (arv)

2008. aasta kogukäibe kohta avaldasid andmeid 77 ettevõtjat (Joonis 7) sh kõik küsitluses osalenud töötlevtööstuse ettevõtjad. Teenindusettevõtete osas on näha, et vähenenud on alla 250 000 kroonise kogukäibega äriühingute arv ning kasvanud on ettevõtete arv, kus kogukäive 251 000 kuni 1 miljon krooni. Võrreldes 2007. aastaga on töötlevtööstuse ettevõtete osas on enim muutusi 2008. aasta kogukäibes puidu-, mööbli-, raua-, plasti ja klaasitööstuse, juhtmeköidiste valmistamise ettevõtetes, kus kasvanud on 1001 000 krooni kuni 5 miljoni kroonise kogukäibega ettevõtete arv ning vähenenud 5001 000 kuni 10 miljoni kogukäibega ettevõtete arv.

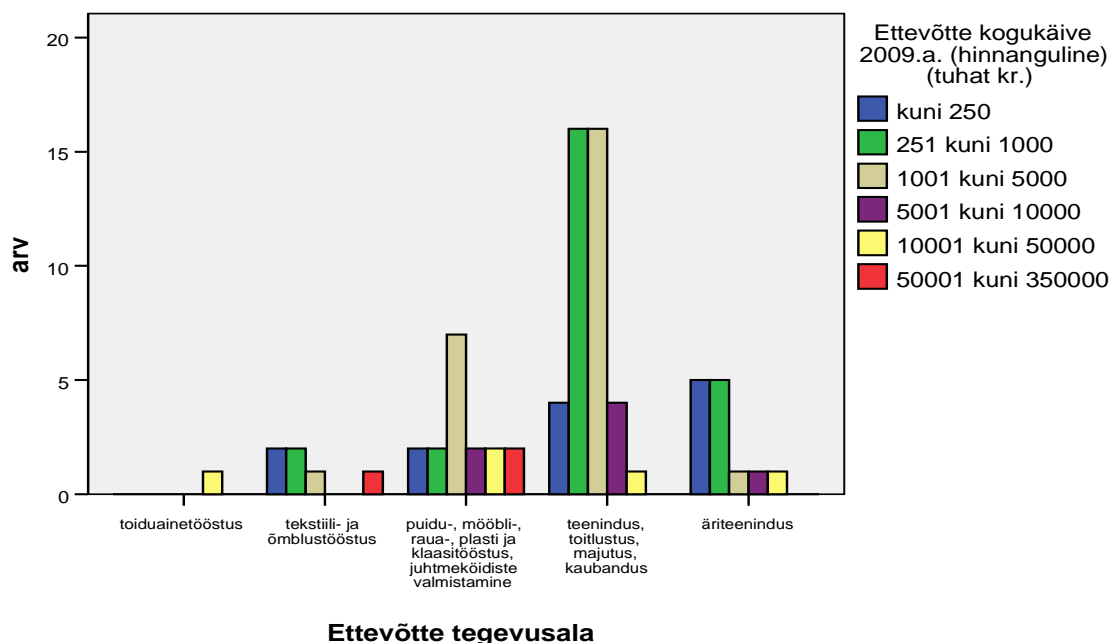
Ettevõtete kogukäive tegevusalade lõikes 2008.aastal

Joonis 7. Ettevõtete kogukäive (tuhat kr) tegevusalade lõikes aastal 2008 (arv)

Küsitletud ettevõtjate (78) hinnangul kujunevad 2009. aasta kogukäibed järgmiseks (Joonis 8): teenindus, toitlustus, majutus ja kaubanduse valdkonnas on võrreldes 2008. aastaga kasvanud ettevõtete arv, kus kogukäive jääb vahemikku kuni 250 000 krooni ning 251 000 kuni 1 miljon krooni. Äriteeninduse ettevõtete osas on enim ettevõtteid kogukäibega kuni 250 000 krooni ning 251 000 kuni 1 miljon krooni. Samuti näeme 2009. aastal äriühingute kogukäibe vähenemist töötlevtööstuses. 2009. aastal on võrreldes 2008. aastaga on kasvanud puidu-, mööbli-, raua-, plasti- ja klaasitööstuses ettevõtete arv, kus kogukäive jääb vahemikku 1001 000 kuni 5 miljonit krooni.

Ettevõtete kogukäive aastal 2009 (hinnanguline) tegevusalade lõikes

Joonis 8. Ettevõtete hinnanguline kogukäive (tuhat kr) tegevusalade lõikes aastal 2009 (arv)

Küsitletud ettevõtetest avaldas 2008. aasta andmeid kasumi/kahjumi osas kokku 77 ettevõtjat (Tabel 7). Vastanud ettevõtjate andmetel oli 2008. aastal kasumis 62,7% ning kahjumis 24,1% äriühingutest. Erinevate tegevusvaldkondade lõikes oli kasumis olevate ettevõtete osakaal suurem kui kahjumis olevate ettevõtete osakaal.

Tabel 7. Ettevõtete kasum/kahjum 2008. aastal tegevusalade lõikes (arv, %)

Ettevõtte tegevusala		Kasum/kahjum 2008.a					Kokku
		0	kasum	kahjum	ei kasumis ega kahjumis	Keeldus	
toiduainetööstus	arv	0	1	0	0	0	1
	%	,0%	100,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%
tekstiili- ja õmblustööstus	arv	0	5	0	1	0	6
	%	,0%	83,3%	,0%	16,7%	,0%	100,0%
puidu-, mööbli-, raua-, plasti ja klaasitööstus, juhtmekööidiste valmistamine	arv	0	10	6	0	1	17
	%	,0%	58,8%	35,3%	,0%	5,9%	100,0%
teenindus, toitlustus, majutus, kaubandus	arv	1	30	10	2	1	44
	%	2,3%	68,2%	22,7%	4,5%	2,3%	100,0%
äriteenindus	arv	0	6	4	2	3	15
	%	,0%	40,0%	26,7%	13,3%	20,0%	100,0%
Kokku	arv	1	52	20	5	5	83
	%	1,2%	62,7%	24,1%	6,0%	6,0%	100,0%

2009. aasta kasumi/kahjumi osas olid nõus arvamust avaldama 76 ettevõtjat (Tabel 8). Ettevõtjate hinnangul on 2009. aastal kasumis olevate ettevõtete osakaal 41% küsitletud ettevõtetest ning kahjumis 30,1% ettevõtetest. Võrreldes 2008. aastaga on kasvanud ettevõtete osakaal, kes ei ole kasumis ega kahjumis: 2009. aastal 20,5% ning 2008. aastal vastavalt 6% küsitluses osalenud ettevõtetest.

Tabel 8. Ettevõtete kasum/kahjum aastal 2009 (hinnanguline), tegevusalade lõikes (arv, %)

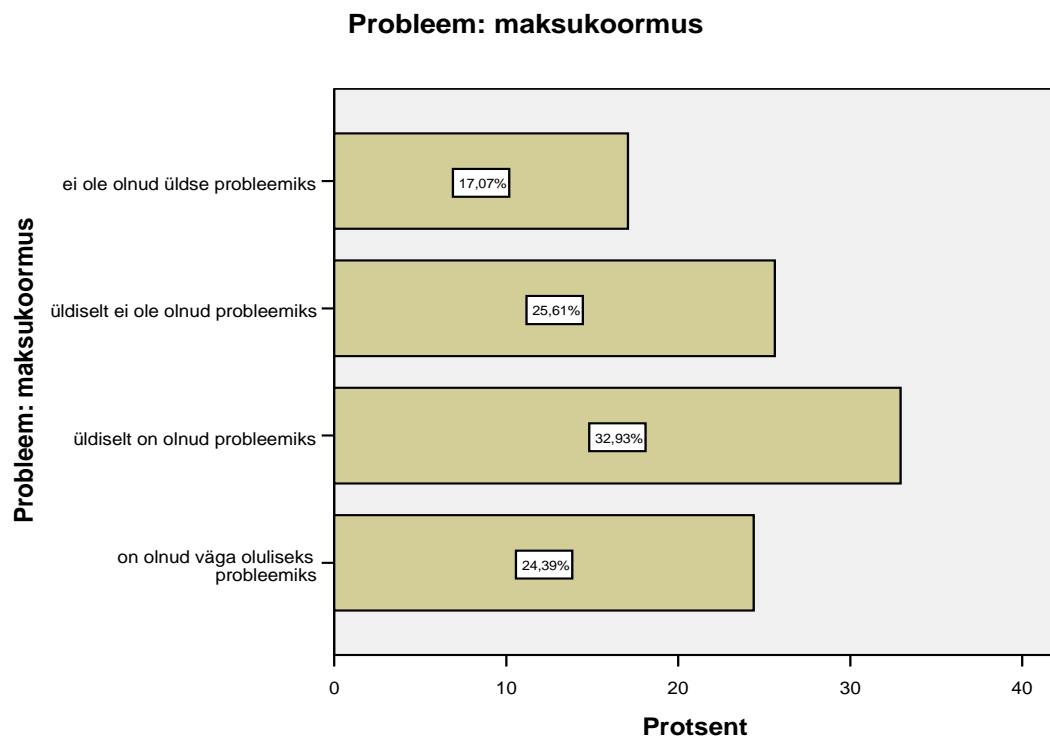
Ettevõtte tegevusala		Kasum/kahjum 2009.a, hinnanguliselt					Kokku
		0	kasum	kahjum	ei kasumis ega kahjumis	Keeldus	
toiduainetööstus	arv	0	0	0	0	1	1
	%	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%	100,0%
tekstiili- ja õmblustööstus	arv	0	3	2	1	0	6
	%	,0%	50,0%	33,3%	16,7%	,0%	100,0%
puidu-, mööbli-, raua-, plasti ja klaasitööstus, juhtmekööidiste valmistamine	arv	0	7	3	5	2	17
	%	,0%	41,2%	17,6%	29,4%	11,8%	100,0%
teenindus, toitlustus, majutus, kaubandus	arv	1	17	17	8	1	44
	%	2,3%	38,6%	38,6%	18,2%	2,3%	100,0%
äriteenindus	arv	0	7	3	3	2	15
	%	,0%	46,7%	20,0%	20,0%	13,3%	100,0%
Kokku	arv	1	34	25	17	6	83
	%	1,2%	41,0%	30,1%	20,5%	7,2%	100,0%

2 UURIMISTULEMUSED

2.1 Piirangud ja edutegurid

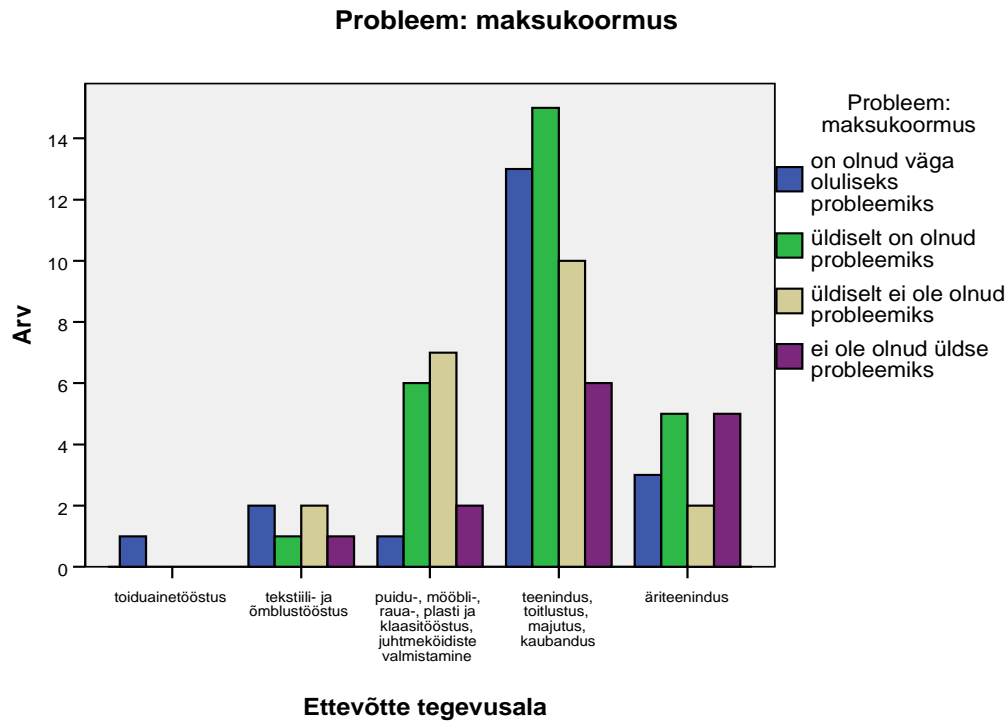
2.1.1 Ettevõtte tegevust mõjutanud piirangud

Olulisima probleemina on küsitluses osalenud ettevõtjad välja toonud maksukoormuse (Joonis 9). Maksukoormus on olnud väga oluliseks probleemiks 24,39%-le ning üldiselt probleemiks 32,93%-le küsitletud ettevõtjatest.

Joonis 9. Ettevõtte tegevust eelneva 24 kuu jooksul mõjutanud probleem 1 (%)

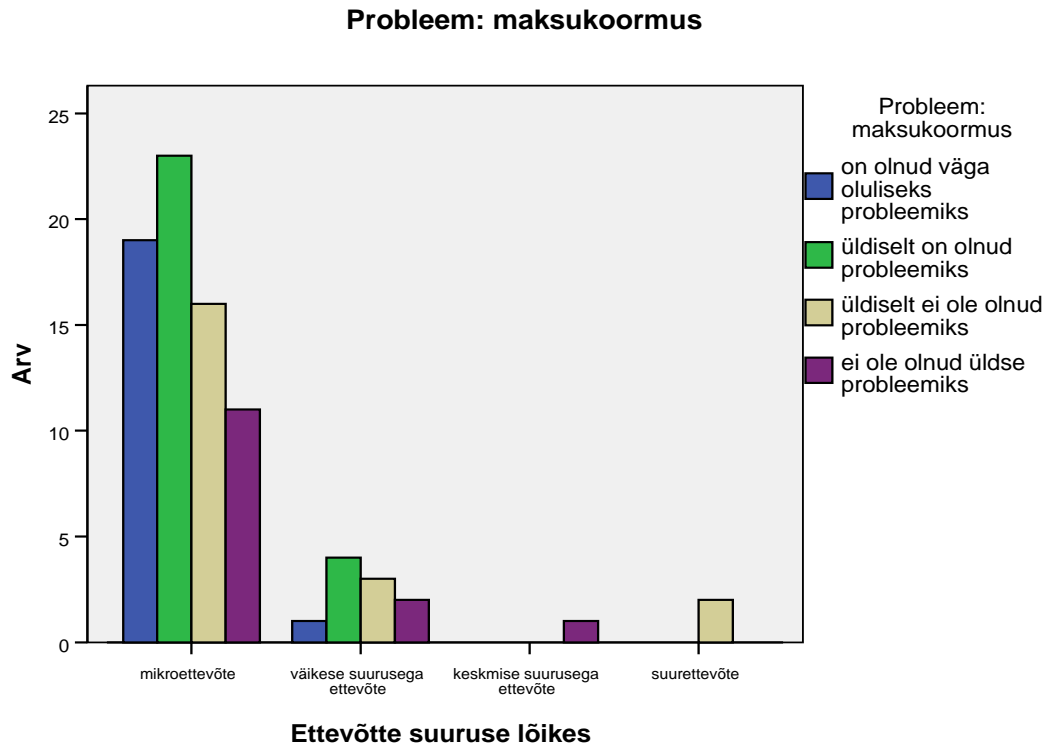
Ettevõtte tegevusalade lõikes vaadatuna, on maksukoormus probleemiks nii teenindus valdkonna kui töötlevtööstuse ettevõtetele, kuid eriti teenindus, toitlustus, majutus ja kaubanduse valdkonna ettevõtjatele (Joonis 10).

Joonis 10. Ettevõtte tegevust eelneva 24 kuu jooksul mõjutanud probleem 1, tegevusalade lõikes (arv)

Ettevõtte suuruse lõikes on maksukoormus oluliseks probleemiks mikroettevõtetele, kus töötajate arv 1 kuni 9 töötajat (Joonis 11). Küsitluse tulemused näitavad, et enamasti jääb mikroettevõtte kogukäive aastal 2009 suurusjärku 251 000 krooni kuni 1 miljon krooni (39,1% mikroettevõtetest) ning 1 001 000 kuni 5 miljonit krooni (31,3% mikroettevõtetest). Probleem maksukoormusega võib olla mikroettevõtjatele probleemiks, kuna ettevõtjate käibed on suhteliselt madalad, samas on suhteliselt kõrged tööjõuga seonduvad kulud. Ettevõtete kõrge maksukoormus Eestis on olulisima ettevõtte tegevust takistava tegurina välja toodud mitmetes uuringutes (Tööandjate Keskliit, 2010; Saar Poll, 2008). Eesti ettevõtete maksukoormus oli 2009. aasta uuringutulemustel kokku 49,1%, sisaldades ettevõtte tulumaksu (8,1%), tööjõumaksu ja -makseid (37,5%) ning muid maksusid (3,5%) (Tööandjate Keskliit, 2010). Kuivõrd sotsiaalmaks on Eestis vaid ettevõtjate kanda, on meie maksukoormus kõrge just tulenevalt tööjõu maksustamise eripärast (ibid.).

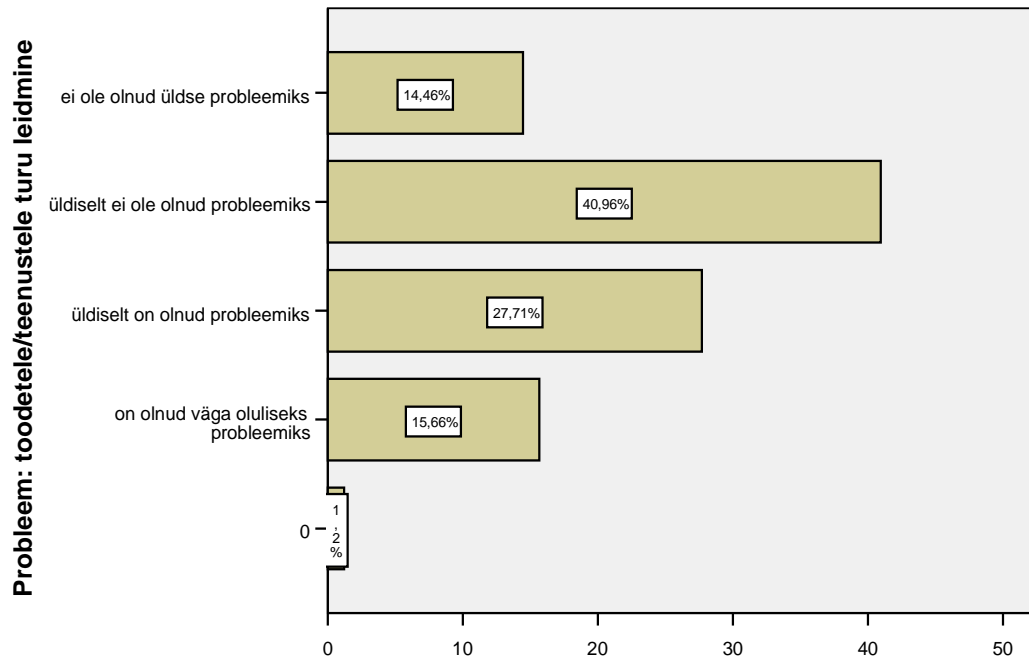

Joonis 11. Ettevõtte tegevust eelneva 24 kuu jooksul mõjutanud probleem 1, ettevõtte suuruse lõikes (arv)

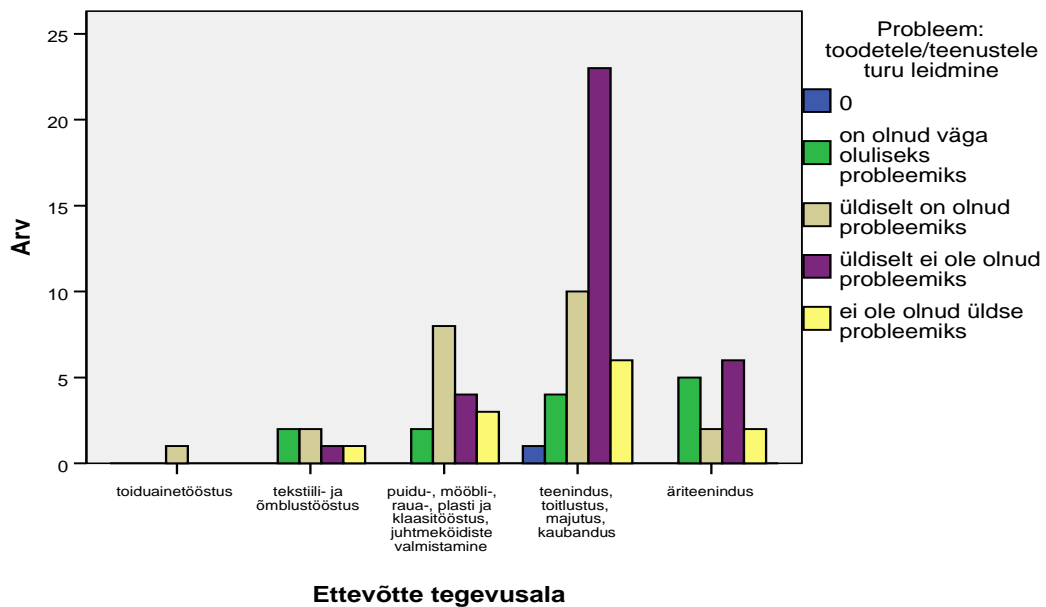
Teise suurema probleemina saab välja tuua toodetele, teenustele turu leidmise (Joonis 12), mis on olnud väga oluliseks probleemiks 15,66%-le ning üldiselt probleemiks 27,71% vastanutest. Ettevõtte tegevusvaldkondade lõikes on toodetele, teenustele turu leidmine eelkõige probleemiks töötlevtööstuse ettevõtjatele (Joonis 13). Ettevõtte suuruse lõikes on olnud toodetele, teenustele turu leidmine suurem probleem eelkõige väikese (72,7%) ja keskmise suurusega (100%) ettevõtetele. Eesti väikese ja keskmise suurusega ettevõtete uuringu tulemused (Saar Poll, 2008) toovad teise olulise probleemina välja arvete tasumata jätmise. Samas turu leidmine toodetele, teenustele ei olnud eeltoodud uurimuses kolme olulisema probleemi hulgas. Võib oletada, et 2007 - 2008.aastal ei olnud turu leidmisega seotud probleemid ettevõtjatele veel nii teravalt tunnetatavad.

Probleem: toodetele/teenustele turu leidmine

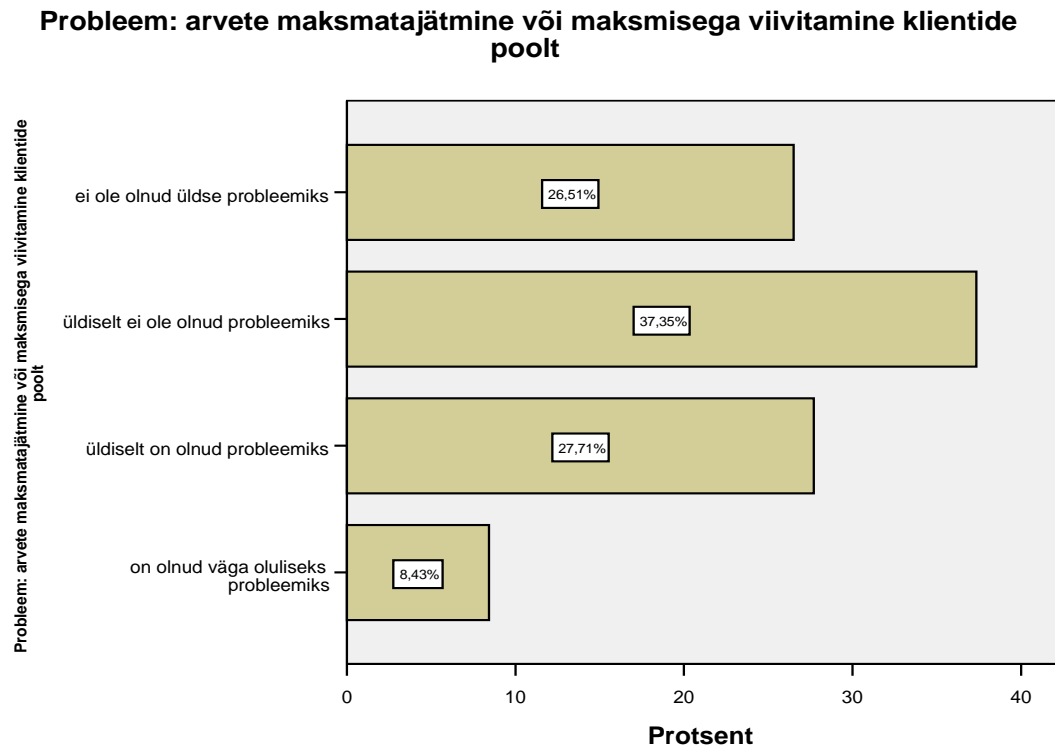
Joonis 12. Ettevõtte tegevust eelneva 24 kuu jooksul mõjutanud probleem 2 (%)

Probleem: toodetele, teenustele turu leidmine

Joonis 13. Ettevõtte tegevust mõjutanud probleem 2, tegevusalade lõikes (arv)

Kolmanda probleemina saab välja tuua arvete maksmata jätmise või arve maksmisega viivitamise klientide poolt (Joonis 14), mis on olnud eelneva 24 kuu jooksul väga oluliseks probleemiks 8,43% ning üldiselt probleemiks 27,71% küsitletud ettevõtjatest. Üldiselt on olnud probleemiks arvete maksmata jätmise ja viivitamisega seonduv nii teenindus kui töötlevtööstuse ettevõtetele sh 40%-le äriteeninduse ettevõtetest; 35,3% puidu-, mööbli-, raua-, plasti- ja klaasitööstuse, juhtmeköidiste valmistamise ettevõtetest. Arvete maksmata jätmise või selle maksmisega viivitamine klientide poolt on ettevõtte suuruse lõikes probleemiks eelkõige väikese suurusega ettevõtetele (45,5% väikese suurusega ettevõtetest).

Joonis 14. Ettevõtte tegevust eelneva 24 kuu jooksul mõjutanud probleem 3

Arvete maksmata jätmise on olnud Läänemaal tegutsevatele ettevõtjatele üheks oluliseks probleemiks ka 2006. aasta küsitluse andmetel (Meriloo, 2006). Samas probleem töötajate oskustega, mis oli 2006. aastal ettevõtjatele oluliseks probleemiks maksukoormuse järel (ibid.), on asendunud toodetele, teenustele turu leidmise probleemiga.

2.1.2 Finantsressursid

Üldiselt ei ole finantsvahendite kättesaadavus olnud küsitletud ettevõtetele probleemiks. Samas on see olnud väga suureks probleemiks 13,3%-le ning üldiselt probleemiks 10,8%-le küsitletud ettevõtjatest, peamiselt tekstiili- ja õmblustööstuse ettevõtjatele (50%). Küsitluse raames uurisime, kas ettevõtjad on viimase kolme aasta jooksul kasutanud lisafinantseerimist erinevatest allikatest. Selgus, et enim (48,2% ettevõtetest) on kasutatud viimase kolme aasta jooksul lisafinantseeringuna pangalaenu (Tabel 9). Ettevõtte tegevusalade lõikes näeme, et pangalaenu on kasutanud nii töötlevtööstuse kui teeninduse valdkonna ettevõtted. Pangalaenu osatähtsus lisafinantseerimisallikana on olnud oluline ettevõtjatele ka 2008. aasta uurimistulemuste põhjal (Saar Poll, 2008). Teise finantseerimise allikana on ettevõtjad nimetanud liisingut (37,3%), järgnevad laen perelt, sõpradelt (19,3%), riigipoolne toetus (7,2%). Lisafinantseeringut ei ole kolme viimase aasta jooksul kasutanud 31,3% ettevõtjatest.

Tabel 9. Lisafinantseering 3 viimase aasta jooksul (pangalaen), tegevusalade lõikes (arv, %)

Ettevõtte tegevusala		Lisafinantseerimine 3 viimase aasta jooksul: pangalaen		Kokku
		ei	jah	
toiduainetööstus	arv	0	1	1
	%	,0%	100,0%	100,0%
tekstiili- ja õmblustööstus	arv	5	1	6
	%	83,3%	16,7%	100,0%
puidu-, mööbli-, raua-, plasti ja klaasitööstus, juhtmeköidiste valmistamine	arv	7	10	17
	%	41,2%	58,8%	100,0%
teenindus, tootlustus, majutus, kaubandus	arv	22	22	44
	%	50,0%	50,0%	100,0%
äriteenindus	arv	9	6	15
	%	60,0%	40,0%	100,0%
Kokku	arv	43	40	83
	%	51,8%	48,2%	100,0%

Ettevõtjad, kes on alustanud tegevust aastal 2006 või hiljem (26), on kasutanud peamise finantseerimise allikana omafinantseeringut (80,8%), pangalaenu (23,1%). Lisaks on välja toodud ettevõtte alustamisel finantseerimise allikana kodumaised osanikud (11,5%), laen perelt/sõpradelt (11,5%) ning riigipoolne toetus (3,8%). Avatud küsimusele, mis on peamised probleemid lisafinantseerimise leidmisel, on mitmed ettevõtjad taas korranud, et

selles osas ettevõttel probleeme pole (12). Samas on lisafinantseerimise leidmisel ettevõtjad probleemina nimetanud pankade jääka laenupoliitikat (14), samuti on probleemina välja toodud ettevõtte likviidsusega seonduv (5).

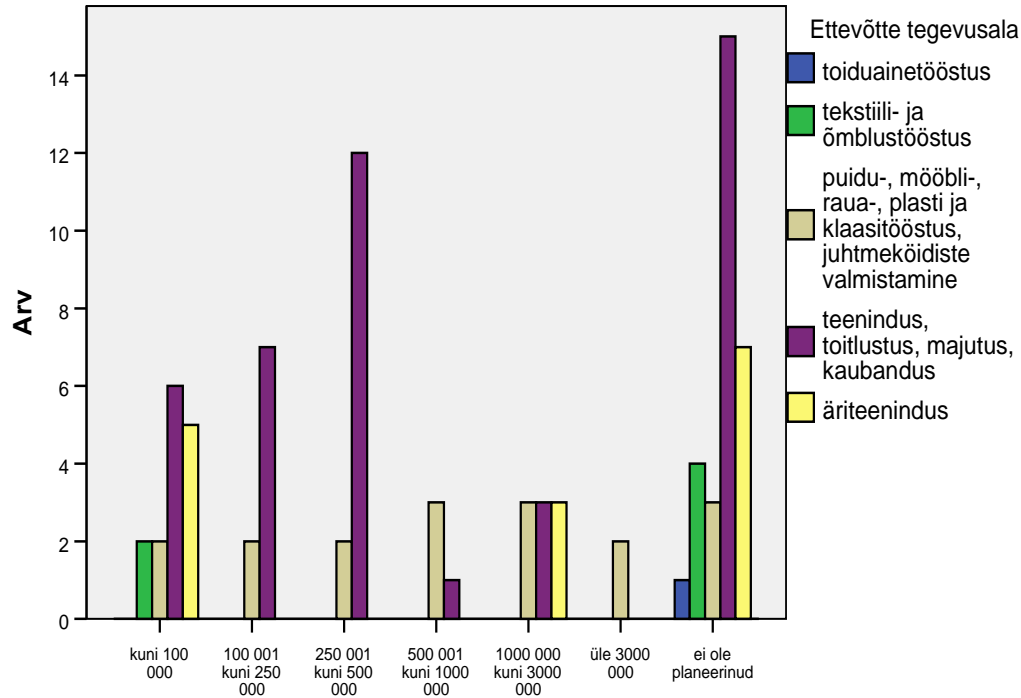
Investeeringuid aastani 2013 (Tabel 10; Joonis 14) on planeerinud 63,85% ettevõtetest. Teenindus, toitlustus, majutus ja kaubanduse valdkonna ettevõtete planeeritavad investeeringud jäävad peamiselt suurusjärku kuni 500 000 krooni (56,8%). Puidu-, mööbli-, raua-, plasti- ja klaasitööstuse, juhtmeköidiste valmistamise ettevõtted planeerivad investeeringuid erinevas suurusjärgus, mis võib olla seotud peamiselt ettevõtte suurusega, 35,2% nimetatud töötlevtööstuse ettevõtetest planeerib investeeringuid vahemikus 500 001 kuni 3 000 000 krooni. Äriteeninduse ettevõtetest 33,3% planeerib investeeringuid mahus kuni 100 000 krooni, samas 20% äriteeninduse ettevõtetest planeerib investeeringuid 1 kuni 3 miljonit krooni. Ainus küsitluses osalenud toiduainetööstuse ettevõtja ei planeeri investeeringuid. Tekstiili- ja õmblustööstuse ettevõtete investeeringud on taas erinevad: 33,3% ettevõtete investeeringud jäävad suurusjärku kuni 100 000 krooni ning 17,6% ettevõtetest planeerivad investeeringuid mahus 1 kuni 3 miljonit krooni.

Võrreldes käesoleva küsitluse tulemusi 2006. aasta küsitluse tulemustega (Meriloo, 2006), on ettevõtjate poolt planeeritud investeeringute mahud tagasihoidlikumad. Tuleb tõdeda, et planeeritud investeeringute suurus on eelkõige seotud ettevõtte suurusega. Võrreldes 2006. aastaga on kasvanud ettevõtjate osakaal, kes ei planeeri investeeringuid. Kui 2006. aastal ei planeerinud investeeringuid 18% küsitletutest (Meriloo, 2006), siis 2009 – 2010. aasta küsitluses nähtub, et aastani 2013 ei planeeri investeeringuid 36% ettevõtjatest (Tabel 10).

Tabel 10. Ettevõtte planeeritud investeeringud aastani 2013, tegevusalade lõikes (arv, %)

Ettevõtte tegevusala		Ettevõtte tegevusala					Kokku
		toiduainet ööstus	tekstiili- ja õmblustöös- tus	puidu-, mööbli-, raua-, plasti ja klaasitööstus, juhtmekööidiste valmistamine	teenindus, toitlustus, majutus, kaubandus	äriteenindus	
kuni 100 000	arv	0	2	2	6	5	15
	%	,0%	33,3%	11,8%	13,6%	33,3%	18,1%
100 001 kuni 250 000	arv	0	0	2	7	0	9
	%	,0%	,0%	11,8%	15,9%	,0%	10,8%
250 001 kuni 500 000	arv	0	0	2	12	0	14
	%	,0%	,0%	11,8%	27,3%	,0%	16,9%
500 001 kuni 1000 000	arv	0	0	3	1	0	4
	%	,0%	,0%	17,6%	2,3%	,0%	4,8%
1000 000 kuni 3000 000	arv	0	0	3	3	3	9
	%	,0%	,0%	17,6%	6,8%	20,0%	10,8%
üle 3000 000	arv	0	0	2	0	0	2
	%	,0%	,0%	11,8%	,0%	,0%	2,4%
ei ole planeerinud	arv	1	4	3	15	7	30
	%	100,0%	66,7%	17,6%	34,1%	46,7%	36,1%
Kokku	arv	1	6	17	44	15	83
	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Ettevõtte planeeritud investeeringud aastani 2013

Joonis 15. Planeeritud investeeringud aastani 2013, ettevõtted tegevusalade lõikes (arv)

Küsitletud ettevõtted vajavad finantseeringuid järgneva viie aasta jooksul, et *investeerida seadmetesse (55,4%), töäjõu väljaõppesse ja koolitusse (39,8%), hoonetesse (31,3%) ning tootearendusse (31,3%), infotehnoloogiasse (22,9%) ning tootmisprotsessi ja tehnoloogia täiustamisse (21,7%)*. Võrreldes 2006. aasta küsitlusega (Meriloo, 2006), on tulemus sama - ettevõtjate peamine vajadus on investeerida seadmetesse. Samas 2009 - 2010. aasta küsitluse tulemused erinevad 2006. aasta tulemustest selle poolest, et ettevõtjad peavad täna olulisemaks investeerimist töäjõu väljaõppesse ja koolitusse kui hoonetesse. Saab välja tuua, et on ettevõtteid, kus vajadus investeeringute osas on olemas, kuid investeeringuid aastani 2013 pole siiski planeeritud (nt toiduainetööstuse ettevõtte). Ettevõtjad on eelnevalt välja toonud ettevõtte arengut takistava tegurina kõrge maksukoormuse, mistõttu võib arvata, et ettevõtjatel puuduvad vajalikud ressursid investeeringuteks või ei nähta erinevaid võimalusi lisafinantseeringu tagamiseks (nt avaliku sektori toetused).

2.1.3 Tööjõuga seotud küsimused, ettevõtte konkurentsieelis

Vabu töökohti oli küsitletud ettevõtetes kokku 15 (Tabel 11). Enamus vabadest töökohtadest oli teeninduse valdkonna ettevõtetes (kokku 11), töötlevtööstuse ettevõtetes oli täitmata töökohti kokku 4.

Tabel 11. Ettevõtte vabad ametikohad, ettevõtte tegevusalade lõikes (arv, %)

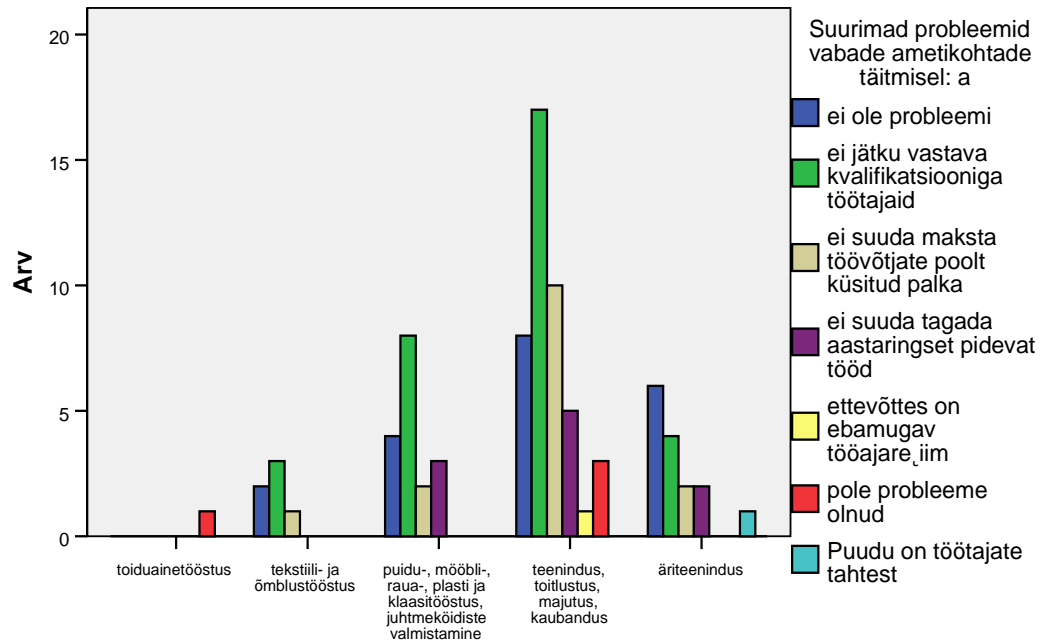
Ettevõtte tegevusala	Vabad ametikohad		Kokku
	jah	ei	
toiduainetööstus	arv	0	1
	%	,0%	100,0%
tekstiili- ja õmblustööstus	arv	2	4
	%	33,3%	66,7%
puidu-, mööbli-, raua-, plasti ja klaasitööstus,	arv	2	15
juhtmeköidiste valmistamine	%	11,8%	88,2%
teenindus, toitlustus, majutus, kaubandus	arv	8	36
	%	18,2%	81,8%
äriteenindus	arv	3	12
	%	20,0%	80,0%
Kokku	arv	15	68
	%	18,1%	81,9%

Nii töötlevtööstuse ettevõtjad (8) kui teeninduse valdkonna ettevõtjad (5) on välja toonud, et Läänemaalt on raske või väga raske leida oskus- ja käsitöölisi. Lisaks on puidu-, mööbli-, raua-, plasti ja klaasitööstus, juhtmeköidiste valmistamise neljal ettevõttel raske või väga raske leida Läänemaalt seadme- või masinoperaatoreid. Teenindusvaldkonna ettevõtted (7) märkinud, et neil on raske või väga raske leida Läänemaalt teenindus- ja müügitöötajaid. Väljastpoolt Läänemaad on tööjõudu värvanud nii töötlevtööstuse kui teeninduse valdkonna ettevõtted. Peamiselt on värvatud oskus- ja käsitöölisi (6 ettevõtet), teenindus- ja müügitöötajaid (5 ettevõtet), tippspetsialiste (5 ettevõtet).

Probleemina vabade töökohtade täitmisel on ettevõtjad välja toonud asjaolu, et ei jätku sobiva kvalifikatsiooniga töötajaid (Joonis 16). Teisena on ettevõtjad nimetanud, et nad ei suuda maksta töövõtja poolt küsitud töötasu ning kolmas probleem on seotud sesoonsusega – ettevõtjad ei suuda tagada aastaringset pidevat tööd. Samas saab öelda, et tööjõuga seonduv, ei kuulunud küsitluse läbiviimise ajal (november-detsember 2009 kuni jaanuar 2010) küsitletud ettevõtete kolme olulisema probleemi hulka. 2006. aasta küsitluse tulemused (Lauri, 2006) näitasid, et tööjõupuudus on olnud ettevõtjatele sel ajal oluliseks probleemiks.

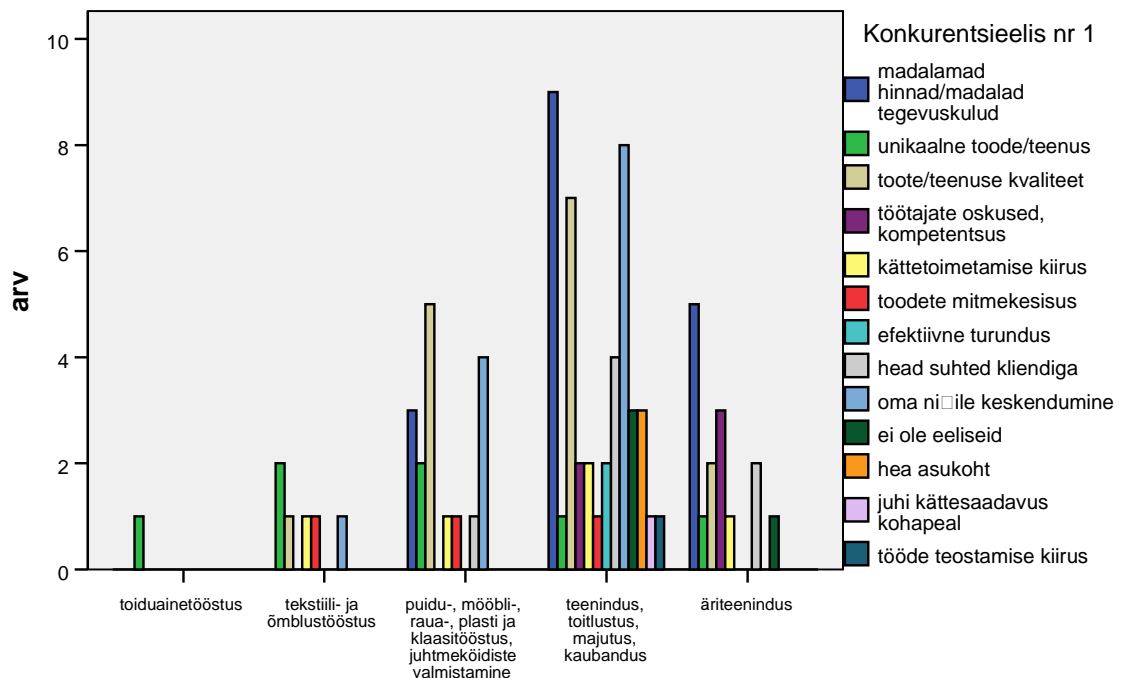
Probleemid vabade ametikohtade täitmisel

Joonis 16. Ettevõtte probleemid vabade ametikohtade täitmisel (arv)

Peamise konkurentsieelisena võrreldes konkurentidega on küsitluses osalenud teeninduse valdkonna ettevõtjad välja toonud *madalamad hinnad/ madalamad tegevuskulud* (Joonis 17). Samas töötlevtööstuse ettevõtjad (Joonis 17) on nimetanud peamise konkurentsieelisena *toote/ teenuse kvaliteeti* (puidu-, mööbli-, raua-, plasti ja klaasitööstus, juhtmeköidiste valmistamine) ning *unikaalset toode/teenust* (tekstiili- ja õmblustööstus, toiduainetööstus). Võrreldes tulemusi 2006. aasta küsitluse tulemustega (Meriloo, 2006) näeme erinevust, et 2006. aastal on äriteeninduse ettevõtjad välja toonud peamise konkurentsieelisena töötajate oskused ning oma nišile keskendumise, siis nüüd on konkurentsieeliseks pigem madalamad hinnad/ madalamad tegevuskulud.

Ettevõtte konkurentsieelis (1)

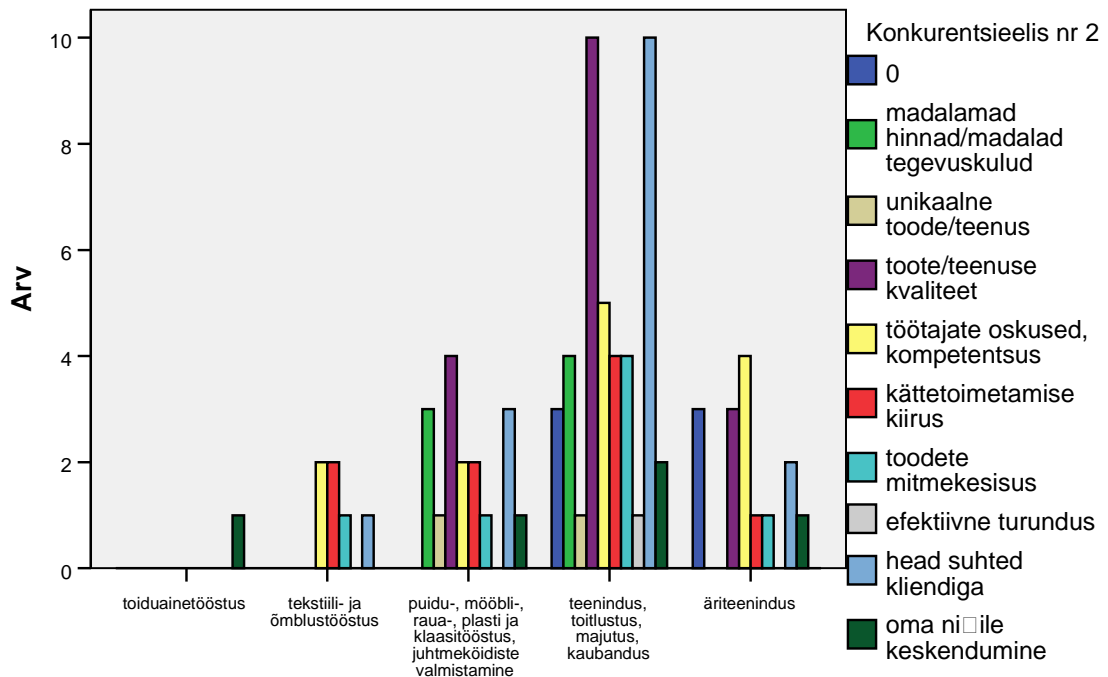

Joonis 17. Ettevõtte peamine konkurentsieelis võrreldes konkurentidega (arv)

Teise konkurentsieelisena (Joonis 18) on teeninduse valdkonna ettevõtjad (teenindus, toitlustus, majutus, kaubandus) välja toonud *toote/ teenuse kvaliteedi* ning *head suhted kliendiga*. Äriteeninduse valdkonna ettevõtjad on nimetanud teise olulise konkurentsieelisena *töötajate oskused ja kompetentsi*. Töötlevtööstuse valdkonnast on

puidu-, mööbli-, raua-, plasti ja klaasitööstuse, juhtmekööidiste valmistamise ettevõtjad teise konkurentsieelise nimetanud lisaks *toote/ teenuse kvaliteedile* ka *madalamad hinnad/ madalamad tegevuskulud*. Huvipakkuv on siin ettevõtjate konkurentsieelise väljatoodud nii toodete/teenuste kvaliteet kui ka madalamad hinnad/ madalamad tegevuskulud, mis on oma olemuselt vastandlikud. Võib oletada, et osad ettevõtjad tegevusalas on keskendunud pigem kvaliteedile ning teised madalamatele hindadele. Toiduainetööstuse ettevõtte on nimetanud *oma nišile keskendumist* ning tekstiili- ja õmblustööstuse ettevõtte *töötajate oskusi ja kompetentsi* ning toote *kättetoimetamise kiirust*.

Ettevõtte konkurentsieelis (2)

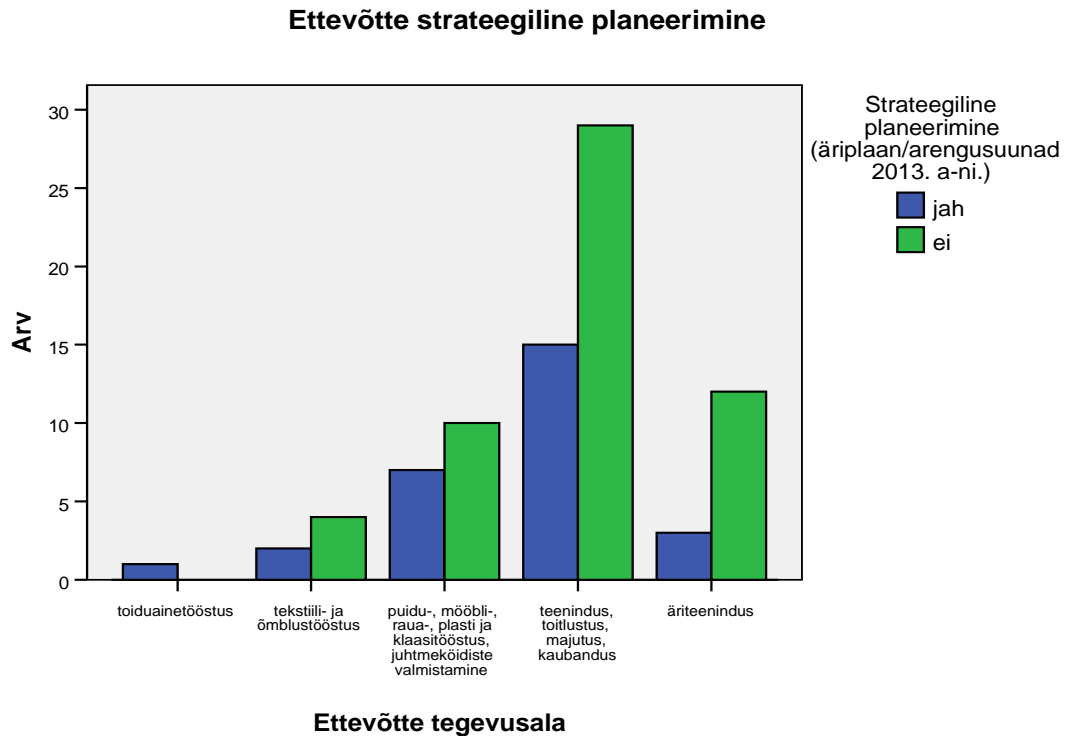
Joonis 18. Ettevõtte (tähtsuselt teine) konkurentsieelis võrreldes konkurentidega (arv)

2.1.4 *Strateegiline planeerimine ettevõttes*

Kui 2006. aastal tegeles 47% küsitletutest strateegilise planeerimisega (Meriloo, 2006), siis 2009 - 2010. aasta küsitluse tulemused näitavad, et strateegilise planeerimisega tegeleb vaid 33,7% ettevõtjatest (Tabel 12; Joonis 19). Strateegilise planeerimisega tegelevatest ettevõtjatest moodustavad töötlevtööstuse ettevõtted 35,7% (10) ning teeninduse valdkonna ettevõtted 64,3% (18). Peab nentima, et suur osa küsitletud ettevõtjatest (66,3%) ei tegele pikema-ajalise planeerimisega. Võib eeldada, et strateegilise planeerimisega tegelevad eelkõige ettevõtjad, kes planeerivad kaasata või on kaasanud võõrfinantseeringut investeeringute tegemiseks.

Tabel 12. Ettevõtte strateegiline planeerimine tegevusalade lõikes (arv, %)

Ettevõtte tegevusala		Strateegiline planeerimine (äriplaan/arengusuunad 2013. a- ni.)		Kokku
		jah	Ei	
toiduainetööstus	arv	1	0	1
	%	100,0%	,0%	100,0%
tekstiili- ja õmblustööstus	arv	2	4	6
	%	33,3%	66,7%	100,0%
puidu-, mööbli-, raua-, plasti ja klaasitööstus, juhtmeköödiste valmistamine	arv	7	10	17
	%	41,2%	58,8%	100,0%
teenindus, toitlustus, majutus, kaubandus	arv	15	29	44
	%	34,1%	65,9%	100,0%
äriteenindus	arv	3	12	15
	%	20,0%	80,0%	100,0%
Kokku	arv	28	55	83
	%	33,7%	66,3%	100,0%

Joonis 19. Strateegiline planeerimine ettevõttes, ettevõtte tegevusala lõikes (arv)

Kuigi strateegilise planeerimisega tegeleb küsitletustest 28 ettevõtjat, näeme (Tabel 13), et kirjalik äriplaan või arengukava on vaid 8 ettevõttel (9,6%). Suurel osal ettevõtjatest on strateegiline plaan selge visioonina juhtide mõtetes (50,6%) või on väga algelised ja puuduvad üldse (38,6%). Sõnastatud visioon ja missioon on 34 ettevõttel (41%) sh 19 teenindus, toitlustus, majutus ja kaubanduse valdkonna ettevõttel (43,2%).

Tabel 13. Ettevõtte strateegilised plaanid aastani 2013, ettevõtte tegevusala löikes (arv, %)

Ettevõtte tegevusala		Strateegilised plaanid aastani 2013				Kokku
		0	olemas kirjalikult, vormistatud ametliku dok/arenguka vana	olemas selge visioonina juhtide mõtetes	puuduvad/väga algelised, ev ei tegele pikaajal. plaanidega	
toiduainetööstus	arv	0	0	1	0	1
	%	,0%	,0%	100,0%	,0%	100,0%
tekstiili- ja õmblustööstus	arv	0	0	3	3	6
	%	,0%	,0%	50,0%	50,0%	100,0%
puidu-, mööbli-, raua-, plasti ja klaasitööstus, juhtmeköidiste valmistamine	arv	0	4	9	4	17
	%	,0%	23,5%	52,9%	23,5%	100,0%
teenindus, toitlustus, majutus, kaubandus	arv	1	4	21	18	44
	%	2,3%	9,1%	47,7%	40,9%	100,0%
äriteenindus	arv	0	0	8	7	15
	%	,0%	,0%	53,3%	46,7%	100,0%
Kokku	arv	1	8	42	32	83
	%	1,2%	9,6%	50,6%	38,6%	100,0%

Strateegia elluviimise kohta on 17 ettevõtjat (20,5%) öelnud, et tegelik strateegia kujuneb tegevuse käigus ning 14 ettevõtjat (16,9%) on välja toonud, et kavandatud strateegiat on tulnud tegevuse käigus oluliselt korrigeerida. Vaid 8 ettevõtjat (9,6%) on väitnud, et kavandatud strateegia on õnnestunud enam-vähem realiseerida.

Viie aasta perspektiivis näevad ettevõtjad (45,8%), et ettevõtte käive kasvab aasta-aastalt. Selles osas on positiivsemad eelkõige puidu-, mööbli-, raua-, plasti ja klaasitööstus, juhtmeköidiste valmistamise ettevõtjad (64,7% valdkonna ettevõtjatest). Toiduainetööstuse ettevõtja hinnangul järgneva viie aasta perspektiivis käive kahaneb aasta-aastalt. *Kasumi kasvatamine* on prioriteediks 34,9% ettevõtjatest. Järgnevat viit aastat näevad peamiselt investeringute perioodina puidu-, mööbli-, raua-, plasti ja klaasitööstus, juhtmeköidiste valmistamise ettevõtjad (29,4%) ning teenindus, toitlustus, majutus ja kaubanduse valdkonna ettevõtjad (29,5%). Ettevõtjatest kaks (2,4%) on arvamusel, et viie aasta pärast on ettevõtte ilmselt oma tegevuse lõpetanud.

Küsimusele, milliseid olulisi samme on tulnud viimastel aastatel ette võtta ettevõtte eesmärkide, strateegia elluviimiseks on ettevõtjad vastanud järgmist: 19,3% ettevõtjatest on teinud olulisi investeeringuid; 18,1% on koolitanud töötajaid; 15,7% on muutnud oma organisatsiooni struktuuri; 14,5% on muutnud motivatsioonisüsteemi; 8,4% on vähendanud oluliselt ettevõtte kulusid ning 7,2% on koondanud töötajaid.

Ettevõtluse arenguvõimaluste osas Läänemaal on *optimistlikud* või *pigem optimistlikud* 73,5% ettevõtjatest sh 83,3% töötlevtööstuse ning 69,5% teeninduse valdkonna ettevõtjatest. Pessimistlikult Läänemaa ettevõtluse arenguvõimalustesse suhtunud ettevõtjad on pessimismi põhjustena välja toonud järgmist: Läänemaa elanike arv väheneb (4 ettevõtjat), samuti on probleemina nimetatud üldist majanduslangust (4 ettevõtjat) ning läänlaste madalat ostuvõimet (4 ettevõtjat).

2.2 Innovatsioon

2.2.1 Rakendatud uuendused ettevõttes

Küsitluse raames uurisime, milliseid innovatiivseid tegevusi on Läänemaa ettevõtjad rakendanud aastatel 2007 kuni 2009. Erinevaid innovatiivseid tegevusi rakendati kokku 59-s küsitletud ettevõttes (71,1% küsitletutest). 2006. aastal oli Läänemaal tegutsevatest ettevõtjatest innovatiivseid tegevusi rakendanud 68% ettevõtjatest (Esop, 2006). Vähesel määral on uuendusi ellurakendanud ettevõtjate arv kasvanud, sageli on ühes ettevõttes elluviidud mitmeid uuenduslikke tegevusi.

Tooteinnovatsiooni rakendamise osas näeme, et uusi või oluliselt täiustatud kaupu (Tabel 14) on küsitletutest turule toonud 23 ettevõtet (27,7%) ning uusi või oluliselt täiustatud teenuseid (Tabel 15) 20 ettevõtet (24,1%). Peamiselt on uusi ja täiustatud tooteid turule toonud töötlevtööstuse ettevõtted sh tekstiili- ja õmblustööstuse ettevõtetest 83,3% (Tabel 14).

Tabel 14. Ettevõtte poolt 2007-2009 turule toodud uued/täiustatud kaubad, tegevusalade lõikes (arv, %)

Ettevõtte tegevusala		Ettevõtte poolt 2007-2009 turule uued/täiustatud kaubad		Kokku
		jah	ei	
toiduainetööstus	arv	1	0	1
	%	100,0%	,0%	100,0%
tekstiili- ja õmblustööstus	arv	5	1	6
	%	83,3%	16,7%	100,0%
puidu-, mööbli-, raua-, plasti ja klaasitööstus, juhtmekööidiste valmistamine	arv	5	12	17
	%	29,4%	70,6%	100,0%
teenindus, tootlustus, majutus, kaubandus	arv	10	34	44
	%	22,7%	77,3%	100,0%
äriteenindus	arv	2	13	15
	%	13,3%	86,7%	100,0%
Kokku	arv	23	60	83
	%	27,7%	72,3%	100,0%

Uute või oluliselt täiustatud teenuste osas (Tabel 15) on olnud küsitletute seas edumeelsemad taas tekstiili- ja õmblustööstuse ettevõtted (33,3% tegevusala ettevõtetest), samuti äriteeninduse ettevõtted (33,3% tegevusala ettevõtetest).

Tabel 15. Ettevõtte poolt 2007-2009 turule toodud täiustatud teenused, tegevusalade lõikes (arv, %)

Ettevõtte tegevusala		Ettevõtte poolt 2007-2009 turule uued/täiustatud teenused		Kokku
		jah	ei	
toiduainetööstus	arv	0	1	1
	%	,0%	100,0%	100,0%
tekstiili- ja õmblustööstus	arv	2	4	6
	%	33,3%	66,7%	100,0%
puidu-, mööbli-, raua-, plasti ja klaasitööstus, juhtmeköidiste valmistamine	arv	3	14	17
	%	17,6%	82,4%	100,0%
teenindus, toitlustus, majutus, kaubandus	arv	10	34	44
	%	22,7%	77,3%	100,0%
äriteenindus	arv	5	10	15
	%	33,3%	66,7%	100,0%
Kokku	arv	20	63	83
	%	24,1%	75,9%	100,0%

Ettevõtte suuruse järgi on enamus ettevõteteid, kus läbiviidud olulisi uuendusi toote või teenuse osas, mikro- või väikese suurusega ettevõtted (töötajate arv kuni 50). Eksportivatest ettevõtetest (23) on olulisi uuendusi toodete osas rakendanud 52,2% ning teenuste osas 17,4%.

Protsessiinnovatsiooni osas uuriti, kas on ettevõtted on võtnud aastatel 2007 kuni 2009 kasutusele uue või oluliselt täiustatud tootmis-, tarnimismeetodi või tootmise abitegevuse. Uue või oluliselt täiustatud tootmise meetodi (Tabel 16) on aastatel 2007-2009 kasutusele võtnud 10% küsitletustest, samas tuleb arvestada, et küsitletud ettevõtetest 71% on teeninduse valdkonna ettevõtted. Kui vaadata uue või oluliselt täiustatud tootmise meetodi kasutusele võtmist tegevusvaldkondade lõikes, näeme, et töötlevtööstuse ettevõtetest on uuendusi rakendanud järgmiselt: toiduainetööstuse ettevõtte (100%), tekstiili- ja õmblustööstuse ettevõtted (33,3%) ning puidu-, mööbli-, raua-, plasti ja klaasitööstus, juhtmeköidiste valmistamise ettevõtted (23,5%).

Tabel 16. Ettevõttes 2007-2009 kasutusele võetud uus/oluliselt täiustatud tootmismeetod (arv, %)

Ettevõtte tegevusala		Protsess: Ettevõtte poolt 2007-2009 kasutusele võetud uus/oluliselt täiustatud tootmismeetod		Kokku
		jah	ei	
toiduainetööstus	arv	1	0	1
	%	100,0%	,0%	100,0%
tekstiili- ja õmblustööstus	arv	2	4	6
	%	33,3%	66,7%	100,0%
puidu-, mööbli-, raua-, plasti ja klaasitööstus, juhtmekööidiste valmistamine	arv	4	13	17
	%	23,5%	76,5%	100,0%
teenindus, toitlustus, majutus, kaubandus	arv	1	43	44
	%	2,3%	97,7%	100,0%
äriteenindus	arv	2	13	15
	%	13,3%	86,7%	100,0%
Kokku	arv	10	73	83
	%	12,0%	88,0%	100,0%

Uue või oluliselt täiustatud tarnimismeetodi on kasutusele võtnud 4,8% ettevõtetest ning eelnimetatud uuendusi on ettevõttes rakendanud teenindusvaldkonna ettevõtted. Tootmisettevõttes pole aastatel 2007 kuni 2009 läbiviinud protsessiuuendusi tarnimismeetodite osas. Võib oletada, et töötlevtööstuse ettevõtted on rahul ettevõttes juba varasemalt rakendatud tarnimismeetodiga või toimub selle täiustamine pidevalt ning seda ei peeta otseselt innovatsiooniks.

Uusi või oluliselt täiustatud abitegevusi (Tabel 17), milleks on näiteks uus või oluliselt täiustatud hooldus-, hankimis-, raamatupidamis- või arvutisüsteem, on rakendanud 13,3% ettevõtetest. Abitegevusi on uuendatud nii töötlevtööstuse (16,7%) kui teeninduse (11,9%) valdkonna ettevõtetes. Samuti saab välja tuua, et protsessiinnovatsioonina on abitegevusi oluliselt uuendanud 21,7% eksportivatest ettevõtetest.

Tabel 17. Ettevõttes 2007-2009 kasutusele võetud uus/oluliselt täiustatud tootmise abitegevus (arv, %)

Ettevõtte tegevusala		Ettevõtte poolt 2007_2009 kasutusele võetud uus/oluliselt täiustatud tootmise abitegevus		Kokku
		jah	ei	
toiduainetööstus	arv	1	0	1
	%	100,0%	,0%	100,0%
tekstiili- ja õmblustööstus	arv	1	5	6
	%	16,7%	83,3%	100,0%
puidu-, mööbli-, raua-, plasti ja klaasitööstus,	arv	2	15	17
juhtmekööidiste valmistamine	%	11,8%	88,2%	100,0%
teenindus, toidlustus,	arv	5	39	44
majutus, kaubandus	%	11,4%	88,6%	100,0%
äriteenindus	arv	2	13	15
	%	13,3%	86,7%	100,0%
Kokku	arv	11	72	83
	%	13,3%	86,7%	100,0%

Organisatsiooniinnovatsioon kätkeb endas organisatsioonilisi uuendusi: uut või oluliselt parendatud teadmiste juhtimissüsteemi info, teadmiste ja oskusteabe paremaks ettevõttesiseseks kasutamiseks või vahetamiseks; olulisi muutusi ettevõtte töökorralduses; uut või oluliselt parendatud teiste ettevõtete ja organisatsioonidega suhtlemise viise. Enim on ettevõtetes (25,3% ettevõtetest) rakendatud uusi või oluliselt parendatud suhtlemisviise (nt allianss, partnerlus, teenuste sisseostmine või alltöövõtt) teiste ettevõtete ja asutustega (Tabel 18).

Tabel 18. Ettevõtte poolt 2007-2009 kasutusele võetud uus/oluliselt parendatud suhtlemise viis teiste ettevõtete/asutustega (arv, %)

Ettevõtte tegevusala		Ettevõtte poolt 2007-2009 kasutusele võetud uus/oluliselt parendatud suhtlemise viis teiste ettevõtete/asutustega		Kokku
		jah	ei	
toiduainetööstus	arv	1	0	1
	%	100,0%	,0%	100,0%
tekstiili- ja õmblustööstus	arv	4	2	6
	%	66,7%	33,3%	100,0%
puidu-, mööbli-, raua-, plasti ja klaasitööstus, juhtmekööidiste valmistamine	arv	6	11	17
	%	35,3%	64,7%	100,0%
teenindus, toitlustus, majutus, kaubandus	arv	9	35	44
	%	20,5%	79,5%	100,0%
äriteenindus	arv	1	14	15
	%	6,7%	93,3%	100,0%
Kokku	arv	21	62	83
	%	25,3%	74,7%	100,0%

Muudatusi ettevõtte töökorralduses on rakendanud 21,7% ettevõtetest. Uusi või oluliselt parendatud teadmiste juhtimissüsteemi on rakendanud 9 ettevõtet (10,8% küsitletud ettevõtetest). Tegevusalade lõikes suuri erisusi välja tuua ei saa. Samas ettevõtte suuruse lõikes näeme, et enim on välja toonud uuendusi organisatsiooni töökorralduses mikro- ja väikese suurusega ettevõtted: mikroettevõtetest 20,3% ning väikese suurusega ettevõtetest 36,4%. Eeltoodu võib olla seotud töötajate arvu vähendamisega ettevõtetes paari viimase aasta jooksul ning ettevõtete vajadusega kohandada tegevusi, muuta töökorraldust. Organisatsiooniinnovatsiooni on rakendanud eksportivatest ettevõtetest 87% ning mitteeksportivatest ettevõtetest 46,67%.

Turundusinnovatsiooni osas on vaadeldud, kui võrd on ettevõtted aastatel 2007 kuni 2009 kasutusele võtnud turunduslikke uuendusi nagu kaupade, teenuste oluliselt muutunud disain või pakendamine (väljaarvatud rutiinsed või hooajalised muutused nt rõivamood) ning uusi või oluliselt parendatud müügi- või turustusmeetodit (näiteks internetimüük, müügi eelisõigus, otsemüük, turustusload). Ettevõtte suuruse lõikes on turundusinnovatsiooni rakendanud küsitletustest mikro- ja väikese suurusega ettevõtetes. Tegevusalade lõikes (Tabel 19) näeme, et turunduslikke uuendusi on rakendanud 13,3% ettevõtjatest sh äriteeninduse ettevõtetest 20%; tekstiili- ja õmblustööstuse ettevõtetest 16,7% ning teeninduse, toitlustuse, majutuse ja kaubanduse ettevõtetest 11,4%.

Tabel 19. Ettevõtte poolt 2007-2009 kasutusele võetud turunduslikud uuendused (arv, %)

Ettevõtte tegevusala		Ettevõtte poolt 2007-2009 kasutusele võetud turunduslikud uuendused		Kokku
		jah	ei	
toiduainetööstus	arv	1	0	1
	%	100,0%	,0%	100,0%
tekstiili- ja õmblustööstus	arv	1	5	6
	%	16,7%	83,3%	100,0%
puidu-, mööbli-, raua-, plasti ja klaasitööstus, juhtmekööidiste valmistamine	arv	1	16	17
	%	5,9%	94,1%	100,0%
teenindus, toitlustus, majutus, kaubandus	arv	5	39	44
	%	11,4%	88,6%	100,0%
äriteenindus	arv	3	12	15
	%	20,0%	80,0%	100,0%
Kokku	arv	11	72	83
	%	13,3%	86,7%	100,0%

Müügi- ja turustusmeetodite osas (Tabel 20) on enim uuendusi rakendanud teeninduse valdkonna ettevõtjad (13): äriteeninduse ettevõtetest 26,7% ning teeninduse, toitlustuse, majutuse ja kaubanduse ettevõtetest 20,5%.

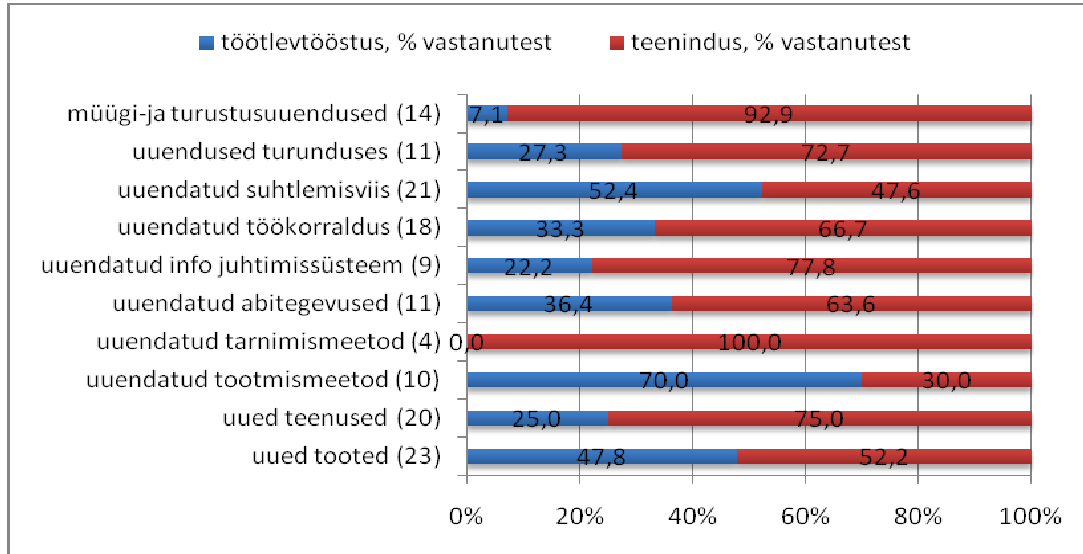
Tabel 20. Ettevõtte poolt 2007-2009 kasutusele võetud uus/oluliselt parendatud müügi/turustusmeetod (arv, %)

Ettevõtte tegevusala		Ettevõtte poolt 2007-2009 kasutusele võetud uus/oluliselt parendatud müügi/turustusmeetod		Kokku
		jah	ei	
toiduainetööstus	arv	1	0	1
	%	100,0%	,0%	100,0%
tekstiili- ja õmblustööstus	arv	0	6	6
	%	,0%	100,0%	100,0%
puidu-, mööbli-, raua-, plasti ja klaasitööstus, juhtmehaanika valmistamine	arv	0	17	17
	%	,0%	100,0%	100,0%
teenindus, toitlustus, majutus, kaubandus	arv	9	35	44
	%	20,5%	79,5%	100,0%
äriteenindus	arv	4	11	15
	%	26,7%	73,3%	100,0%
Kokku	arv	14	69	83
	%	16,9%	83,1%	100,0%

Innovatsiooni rakendamise osas Läänemaa ettevõtetes saab kokkuvõtvalt (Joonis 20) välja tuua, et ettevõtjad on enim kordi (48) nimetanud *organisatsiooniinnovatsiooni* (sh uuendatud info juhtimise süsteemid; uuendatud töökorraldus; uuendatud suhtlemisviiside ettevõtete ja asutustega) rakendamist. Teiseks on Läänemaal tegutsevad ettevõtjad välja toonud *tooteinnovatsiooni* (uued tooted/teenused) rakendamise (nimetatud 43 korda). Seejärel on rakendatud (25 korda) *protsessiinnovatsiooni* (uuendatud tootmis-, tarnimismeetod ja/või abitegevus) ning *turundusinnovatsiooni* (uuendatud müügi- ja turustustegevused, turundustegevused), samuti kokku 25-l korral nimetatud.

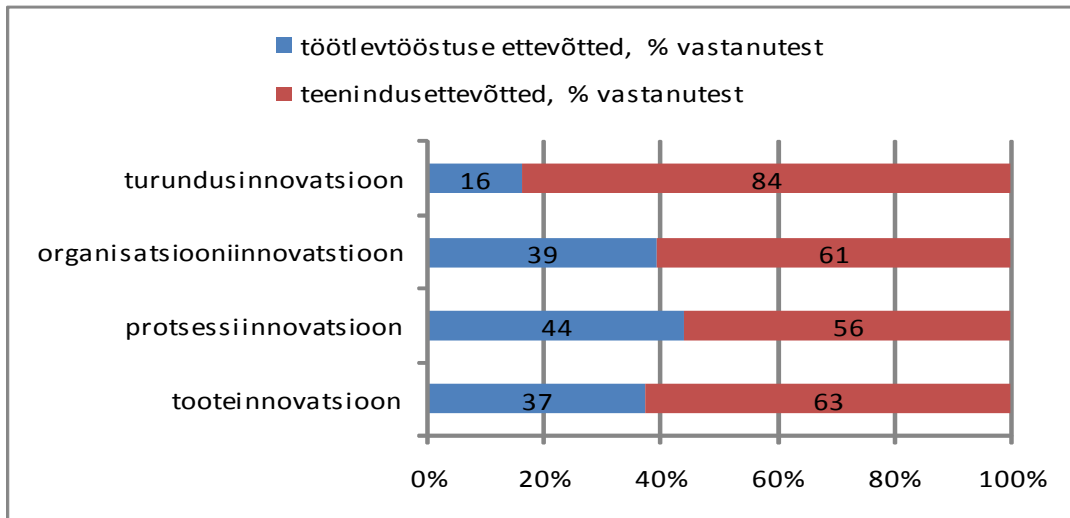
Võrreldes käesoleva küsitluse tulemusi 2006. aasta tulemustega (Esop, 2006), saab välja tuua, et kasvanud on organisatsiooniinnovatsiooni rakendanud ettevõtete arv (2006. aasta küsitlus 43% ning 2009 - 2010. aasta küsitlus 58%). Samuti on kasvanud vähesel määral ettevõtjate arv, kes on rakendanud tooteinnovatsiooni (2006. aasta küsitlus 49% ning 2009 - 2010. aasta küsitlus 52%). Turundus- ja protsessiinnovatsiooni juurutamine ettevõttes on jäänud võrreldes 2006. aastaga põhimõtteliselt samaks.

Organisatsiooniinnovatsiooni rakendamise kohta töökorralduse osas küsiti ettevõtjalt täpsustav küsimus, selgitamaks välja, milliseid muutused on ettevõttes toimunud aastatel 2007 - 2009. Ettevõtjad on maininud töötajate arvu vähendamist, koondamist (4-l korral), samuti ettevõtte juhataja vahetumist (3-l korral), välja on toodud ka ettevõtte laienemist (1 kord).

Joonis 20. Ettevõtetes aastatel 2007-2009 rakendatud uuendused, töötlevtööstuse ja teeninduse valdkonna ettevõtete lõikes: (arv, % vastanutest)

Tegevusalade lõikes on erinevate innovatsiooniliikide rakendamisel suurem osakaal vastanutest teenindusettevõtetel (Joonis 21). Sama oli tulemus ka 2006. aasta küsitluse andmete põhjal (Esop, 2006). Tulemust võib mõjutada asjaolu, et teenindusettevõtete osakaal küsitletutest on 71% ning tootmisettevõtete osakaal vastavalt 29%. Seega ei saa uuringule tuginedes veel väita, et küsitletud ettevõtjatest on teeninduse valdkonna ettevõtjad innovaatilisemad kui töötlevtööstuse ettevõtjad. Tootmisettevõtete puhul näeme, et vastanutest 70% on rakendanud uusi või oluliselt täiendatud tootmismeetodeid (Joonis 20).

Joonis 21. Ettevõttes rakendatud innovatsiooniliigid töötlevtööstuse ja teeninduse valdkonna ettevõtete lõikes, % vastanutest

2.2.2 Innovatiivse tegevuse tulemus ettevõttele

Innovatiivseid tegevusi rakendanud 59-st ettevõtjast on 41 ettevõtjat (69,5%) välja toonud pigem olulise või väga olulise tulemusena *kaupade/ teenuste valiku suurenemise*, samuti *kaupade/ teenuste kvaliteedi paranemise*. Järgmise olulise innovatiivse tegevuse tulemusena on 40 ettevõtjat (67,8%) nimetanud (pigem oluline või väga oluline) *käibe suurenemist* ning 35 ettevõtjat (59,3%) *туру laienemist*. Samas näitavad küsitluse tulemused ettevõtete kogukäibe langust aastal 2009, ka nendes ettevõtetes, kus on välja toodud pigem olulise või väga olulise tulemusena käibe kasv. Seetõttu võib oletada, et käibe suurenemine innovatiivse tegevuse tulemusena ettevõttes on eelkõige ettevõtjuhi tulevikku suunatud soov kui tegelik tulemus.

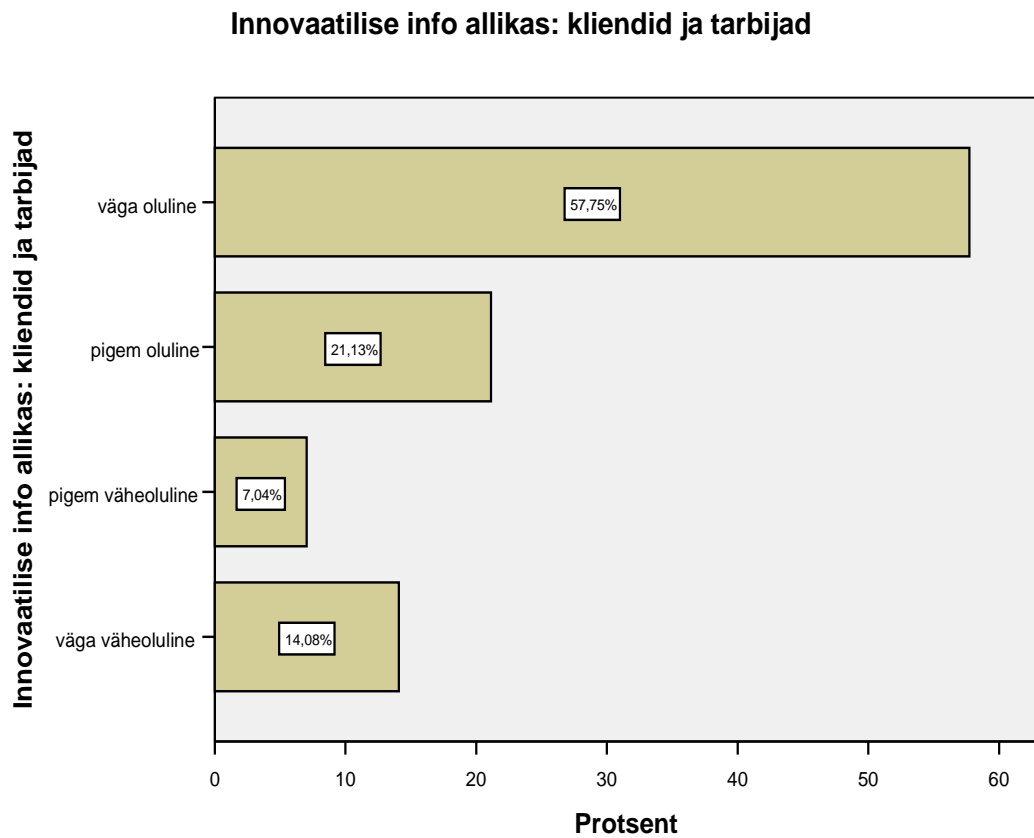
2006. aastal on Läänemaal tegutsevad ettevõtjad välja toonud kolm olulisemat tulemust (väga oluline või pigem oluline) uuenduste rakendamisel (Esop, 2006): *toodete/ teenuste kvaliteedi paranemine* (68%), *toodete/ teenuste valiku suurenemine* (66%) ning *туру laienemine* (65%). Võib öelda, et käesoleva küsitluse tulemused on üldjoontes sarnased 2006. aasta tulemustega.

Tegevusalade lõikes eristuvad teistest puidu-, mööbli-, raua-, plasti- ja klaasitööstuse, juhtmekööidiste valmistamise ettevõtjad, kelle hinnangul on olnud mitmeid pigem olulisi või väga olulisi tulemusi uuenduste rakendamisest: tehnoloogilised uuendused (81,9%), töötingimuste ja tööohutuse paranemine (81,8%), kaupade/teenuste kvaliteedi paranemine (72,8%), tootlikkuse paindlikkuse suurenemine (72,8%), tootmisvõimsuse kasv (72,7%), tööjõukulude vähenemine (72,8%), käibe suurenemine (72,8%), õigusaktidele/standarditele vastavuse paranemine (72,7%), kaupade/teenuste valiku suurenemine (52,6%) ning *туру laienemine* (52,6%).

Ettevõtte suuruse järgi erisusi välja tuua ei saa, kuid innovatiivseid tegevusi rakendanud eksportivate ettevõtjate (18) hinnangul on pigem oluline või väga oluline tulemus kaupade/teenuste kvaliteedi paranemine (78,7%), tööjõukulude vähenemine (72,2%), tootlikkuse paindlikkuse suurenemine (66,7%) ning tehnoloogilised uuendused (61,1%).

2.2.3 Innovatsioonilased informatsiooniallikad

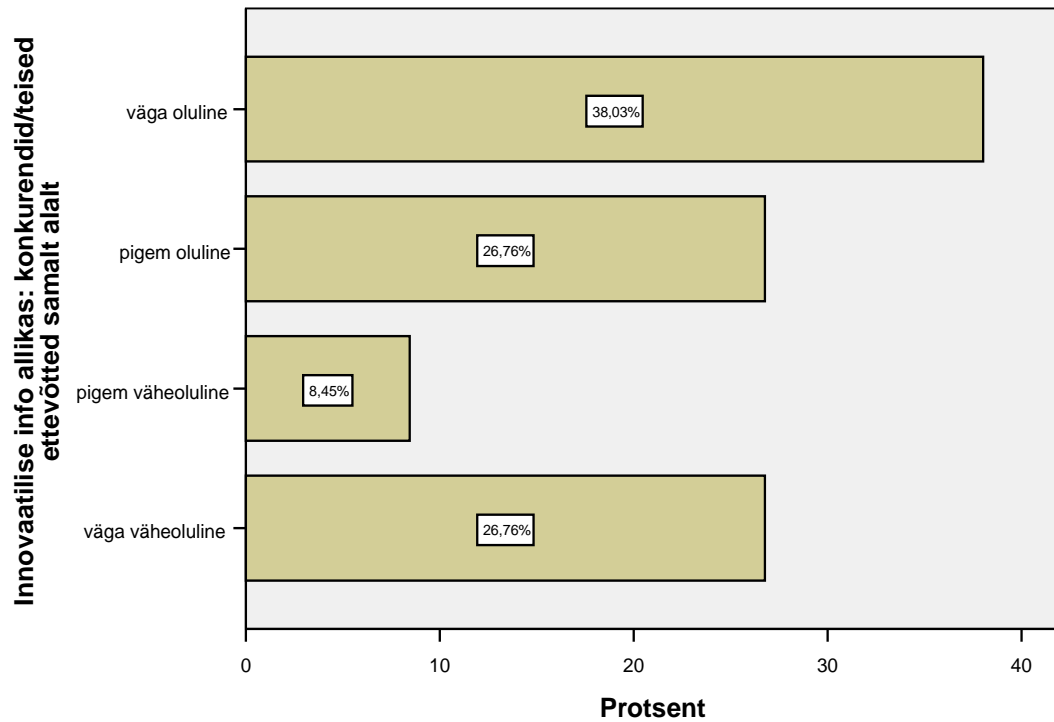
Innovatsioonilase informatsiooniallikana peavad küsimusele vastanud ettevõtjad (71) kõige olulisemaks kliente ja tarbijaid (Joonis 22). Eesti väikese ja keskmise suurusega ettevõtete uurimuses (Saar Poll, 2008) ning 2006. aastal Läänemaal läbiviidud uurimuses (Esop, 2006) tuuakse ettevõtjate poolt samuti välja, et kliendid ja tarbijad on ettevõtjate tähtsaimad partnerid.

Joonis 22. Ettevõtte innovatsioonilase informatsiooni allikas, % vastanutest

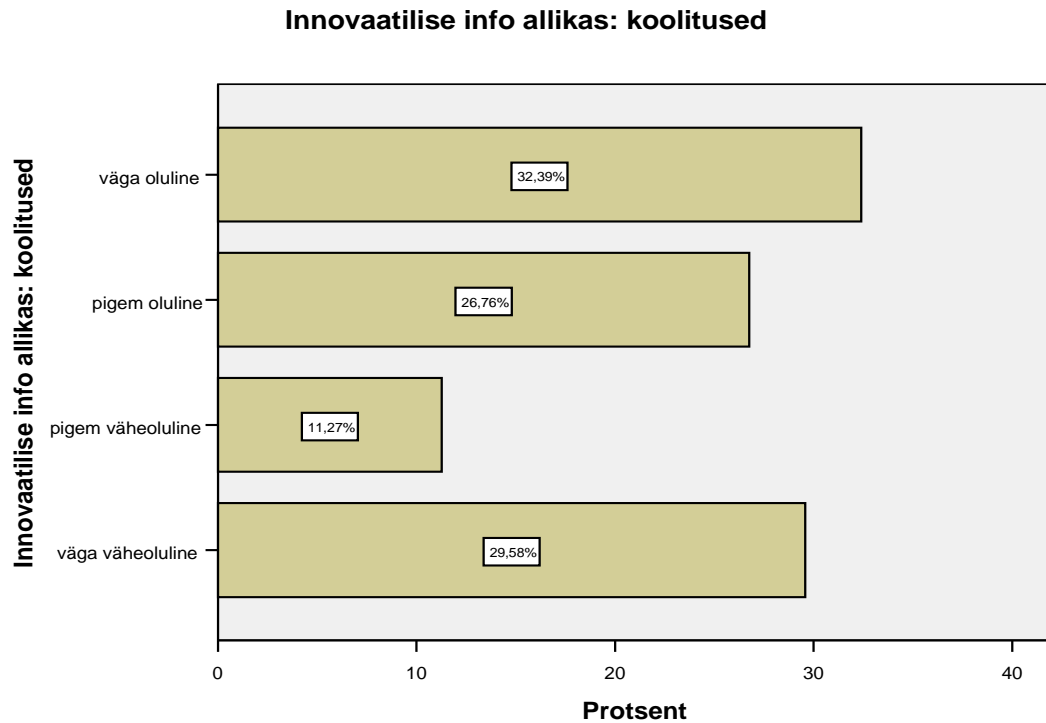
Teise olulise innovatsioonilase informatsiooniallikana on nimetatud konkurente/ teisi ettevõtteid samalt tegevusalalt (Joonis 23).

Innovaatilise info allikas: konkurendid/teised ettevõtted samalt alalt

Joonis 23. Ettevõtte innovatsioonialase informatsiooniallikas, % vastanutest

Kolmanda informatsioonialase allikana saab uuringu tulemuste põhjal välja tuua koolitused (Joonis 24).

Joonis 24. Ettevõtte innovatsioonilase informatsiooniallikas, % vastanutest

Võib öelda, et väikese ja keskmise suurusega ettevõtjatele on iseloomulik, et innovatsioonialast teavet hangitakse, vahetatakse eelkõige igapäevase suhtlemise ja koostöö kaudu (kliendid ja tarbijad; konkurendid), samuti osaletakse koolitustel põhjusel, et saada tegevuseks uusi ideid. Seega võib eeldada, et teadus- ja arendusasutusi kasutavad innovatsioonilase teabe allikana pigem suurettevõtted. Mõnevõrra üllatav on, et küsitluses osalenud ettevõtjad hangivad innovatsioonialast teavet suhteliselt vähe interneti vahendusel.

2.3 Avaliku sektori toetused

2.3.1 Taotletud ning saadud avaliku sektori toetused

Aastatel 2007 kuni 2009 on küsitluses osalenud 83-st ettevõttest on 11 (13,3%) taotlenud avaliku sektori toetusi, ettevõtjad on kokku esitanud 16 taotlust. Kõige enam (5 ettevõtet) on taotletud toetusi koolituste läbiviimiseks. Seejärel on võrdselt taotletud avaliku sektori toetusi: tootearenduseks (2); infrastruktuuri arendamiseks (2); majandustegevuse mitmekesistamiseks maapiirkonnas (2) ning ettevõtte alustamiseks (2). Ühel korral on küsitluses osalenud ettevõtja taotlenud põllumajandustootmise investeeringutoetust ning tegevustoetust (1). Kolm ettevõtet on taotlenud toetusi enam kui ühel korral (sh 2 ettevõtet töötlevtööstusest ning 1 teenindusvaldkonna ettevõtte). Peab tõdema, et 2006. aasta küsitluse tulemustega võrreldes (Esop, 2006), on avaliku sektori toetusi taotlenud ettevõtjate osakaal küsitletutest oluliselt vähenenud (2006. aasta küsitlus 30% ning 2009 - 2010. aasta küsitlus vastavalt 13%).

Tegevusalade lõikes näeme (Tabel 21), et enim (3 korral) koolitustoetusi taotletud puidu-, mööbli-, raua-, plasti- ja klaasitööstuse, juhtmekoidiste valmistamise valdkonna ettevõtjad. Koolitustoetusi on taotlenud ka tekstiili- ja õmblustööstuse ettevõtte ning teenindus, toitlustus, majutus ning kaubanduse valdkonna ettevõtte.

Tabel 21. Avaliku sektori koolitustoetuse taotlemine 2007-2009, tegevusalade lõikes (arv,%)

Ettevõtte tegevusala	Avaliku sektori toetuste taotlemine 2007-2009: koolitus		Kokku	
	ei	Jah		
Toiduainetööstus	arv	1	0	1
	%	100,0%	,0%	100,0%
tekstiili- ja õmblustööstus	arv	5	1	6
	%	83,3%	16,7%	100,0%
puidu-, mööbli-, raua-, plasti ja klaasitööstus, juhtmekoidiste valmistamine	arv	14	3	17
	%	82,4%	17,6%	100,0%
teenindus, toitlustus, majutus, kaubandus	arv	43	1	44
	%	97,7%	2,3%	100,0%
äriteenindus	arv	15	0	15
	%	100,0%	,0%	100,0%
Kokku	arv	78	5	83
	%	94,0%	6,0%	100,0%

Tootearenduseks ning majandustegevuse mitmekesistamiseks maapiirkonnas on toetust taotlenud ettevõtted nii töötlevtööstuse kui teeninduse valdkonnast. Infrastruktuuri arendamise toetust on taotlenud toiduainetööstuse ning puidu-, mööbli-, raua-, plasti- ja klaasitööstuse, juhtmehaanika valmistamise valdkonna ettevõtted.

Ettevõtte suuruse lõikes on koolitustoetusi (Tabel 22) taotlenud mõlemad küsitluses osalenud suurettevõtet (100%), samuti küsitluses osalenud ainus keskmise suurusega ettevõtte (100%). Väikese suurusega ettevõtetest on koolitustoetusi taotlenud 2 ettevõtet (18,2%). Tähelepanuväärne on asjaolu, et mikroettevõtted ei ole aastatel 2007-2009 koolitustoetusi taotlenud.

Tabel 22. Avaliku sektori koolitustoetuste taotlemine 2007-2009, ettevõtte suuruse lõikes (arv, %)

Ettevõtte suurus, aluseks töötajate arv 2009.a lõpus		Avaliku sektori toetuste taotlemine 2007-2009: koolitus		Kokku
		ei	jah	
mikroettevõtte	arv	69	0	69
	%	100,0%	,0%	100,0%
väikese suurusega ettevõtte	arv	9	2	11
	%	81,8%	18,2%	100,0%
keskmise suurusega ettevõtte	arv	0	1	1
	%	,0%	100,0%	100,0%
suurettevõtte	arv	0	2	2
	%	,0%	100,0%	100,0%
Kokku	arv	78	5	83
	%	94,0%	6,0%	100,0%

Mikroettevõtjad on toetusi taotlenud ettevõtte alustamiseks ning majandustegevuse mitmekesistamiseks maapiirkonnas, samuti tegevustoetust. Väikese suurusega ettevõtted on lisaks koolitustoetustele taotlenud toetusi: ettevõtluse infrastruktuuri arendamiseks (2), põllumajandustootmise investeeringuteks (1), majandustegevuse mitmekesistamiseks maapiirkonnas (1).

Eksportivatest 23-st ettevõttest on aastatel 2007 - 2009 avaliku sektori toetusi taotlenud 8 ettevõtet (34,8%) kokku 11 korral. Toetusi on taotletud koolituseks (4), tootearenduseks (2), ettevõtluse infrastruktuuri arendamiseks (2), ettevõtte alustamiseks (1),

põllumajandustootmise investeeringuteks (1), majandustegevuse mitmekesistamiseks maapiirkonnas (1).

Küsitluse tulemustele tuginedes võib öelda, et toetuse taotlusi esitanud ettevõtted on enamasti toetusi ka saanud (8). Mõnevõrra võivad eeltoodud tulemusi mõjutada näiteks 2007. aastal saadud toetused, mille taotlused on ettevõtjad esitanud juba 2006. aastal.

2007. aastal on ettevõtted saanud avaliku sektori toetusi 3 korral, saadud toetuste kogusumma oli 2007. aastal 153 000 krooni. Toetuste summad on suurusjärgus 33 000 kuni 80 000 krooni. Toetusi on aastal 2007 saanud tekstiili- ja õmblustööstuse (1) kui puidu-, mööbli-, raua-, plasti- ja klaasitööstuse, juhtmekididiste valmistamise valdkonna ettevõtted (2). Tooteid ja teenuseid välismaale müüvaid ettevõtteid oli toetuse saajate hulgas 2.

2008. aastal on avaliku sektori toetust saanud vaid 1 väikese suurusega ettevõtte teenindus, toitlustus, majutus, kaubanduse valdkonnas kogusummas 800 000 krooni. Antud ettevõtte tegeleb ka ekspordiga.

2009. aastal on küsitluses osalenud ettevõtjad saanud avaliku sektori toetusi 6-l korral kogusummas 1 098 000 krooni. Väikseim saadud toetussumma 2009. aastal on 38 000 krooni ning suurim 620 000 krooni. Paistab silma, et enam kordi (4-l korral) on toetusi saanud teenindus, toitlustus, majutus, kaubanduse valdkonnas ning nende saadud toetused on suurimad, jäädes vahemikku 90 000 kuni 620 000 krooni. Ettevõtte suuruse lõikes on toetusi saanud mikroettevõtted (3), väikese suurusega ettevõtted (2) ning suurettevõtte (1). Mikroettevõtete toetuste summad on suurimad. Enamus toetusi saanud ettevõtetest (4) müüb oma tooteid teenuseid välismaale.

Pooled avaliku sektori toetusi saanud ettevõtetest on nimetanud, et nad oleksid kavandatud tegevusi elluviinud ka ilma toetuseta.

2.3.2 Probleemid seoses avaliku sektori toetustega

Ajavahemikul 2007-2009 avaliku sektori toetusi saanud ettevõtted (8), tõid peamise toetustega soetud probleemina välja taotlusprotsessi liigse keerukuse (50%). Järgnevate probleemidena nimetati võrdselt projektide haldamise liigse keerukust (30%), omafinantseeringu suurust (30%) ning reeglite pidevat muutumist (30%). Ettevõtte suuruse lõikes ning eksportivate ettevõtete osas siin erisusi välja ei tulnud.

Tegevusalade lõikes vaadatuna ei ole taotlusprotsessi liigset keerukust nimetanud puidu-, mööbli-, raua-, plasti- ja klaasitööstuse, juhtmeköidiste valmistamise valdkonna ettevõtja. Antud tegevusala ettevõtjad on pigem välja toonud võimaliku finantseerimise mahu väiksuse (33,3% tegevusala lõikes) ning projekti haldamise liigse keerukuse (33,3% tegevusala lõikes). Teenindus, toitlustus, majutus, kaubanduse valdkonna ettevõtjad on toetustega seotud probleemidena välja toonud reeglite pideva muutumise (50% tegevusala lõikes) ning omafinantseeringu suuruse (50% tegevusala lõikes). Võib oletada, et töötlevtööstuse ettevõtjad on valmis suuremaid toetusi taotlema kui hetkel avalik sektor pakub. Samas teenindusvaldkonna ettevõtjad vajavad enam stabiilsust toetuse reeglites ning madalamat omafinantseeringumäära.

Järgnevalt uurisime küsitluse raames, millistel põhjustel ei ole ettevõtjad avaliku sektori toetusi aastatel 2007 - 2009 taotlenud. Toetusi mittetaotlenud ettevõtjaid oli uurimuses kokku 72, kellest 37,5% (27) tõid mittetaotlemise põhjusena *sobivate toetuskeemide puudumise* ja 33,3% (24) *liigse bürokraatia*. Lisaks nimetasid ettevõtjad, et ei ole vajadust toetuste järele (26,4%) või puudub vajalik omafinantseering (20,8%).

2006. aasta uuringule (Esop, 2006) tuginedes on toetuste mittetaotlemise põhjused peamiselt samad: *ei ole sobivaid toetuskeeme* (33%), *liigne bürokraatia* (21%), *ei tea erinevatest toetuskeemidest* (16%) ning *ei vaja toetusi* (15%).

Võib oletada, et võrreldes 2006. aastaga on ettevõtjate teadlikkus erinevatest toetuskeemidest pigem kasvanud. Samas tuleb tõdeda, et Läänemaa ettevõtjad kasutavad suhteliselt vähesel määral avaliku sektori toetusi. Investeeringute finantseerimiseks on väljastpoolt ettevõtet kasutatud lisafinantseeringuna pigem pangalaenu ja liisingut. Ühelt poolt võib oletada, et suur osa ettevõtjad ei näe avaliku sektori toetusi investeeringute

lisafinantseerimise olulise allikana. Samas võib olla siiski probleemiks, et puuduvad ettevõtjate vajadustele vastavad toetuskeemid. Näiteks, käesoleva uuringu tulemused näitavad, et 62,7% küsitletud ettevõtjatest ei planeeri taotleda aastal 2010 avaliku sektori toetusi. Ettevõtjad, kes aga planeerivad avaliku sektori toetusi taotleda (18), planeerivad seda peamiselt koolituste läbiviimiseks (21,7%). Siingi võiksid ettevõtjad kaaluda senisest enam ressursside koondamist (omafinantseering), planeerides näiteks ühiseid koolitusi.

Järgnevalt toon välja Läänemaal tegutsevate ettevõtjate ootused ja ettepanekud ettevõtluskeskkonna parendamiseks kohalikele omavalitsustele. Ettevõtjad on nimetanud, et kohalikud omavalitsused peaksid vältima kohalike maksude kehtestamist, samuti rendihinna tõstmist. Läbivalt on välja toodud ootused info liikumisega seondult. Näiteks, soovitakse saada senisest kiiremini informatsiooni toimuvate ürituste kohta. Lisaks soovitakse, et kohalikud omavalitsused eelistaksid kohalike ettevõtjate tooteid, teenuseid ning toetaksid ettevõtjaid suurürituste korraldamisel. Mitmete ettevõtjate ootused kohalikele omavalitsustele on seotud teede ja tänavate korrashoiu tagamisega.

Ettevõtjate ootused Läänemaa Arenduskeskusele (LAK) on seotud taas peamiselt info liikumise parandamisega. Näiteks, on ettevõtjad soovinud senisest enam infot erinevatest toetuskeemidest. Välja on toodud, et LAK võiks olla senisest enam nähtavam, proaktiivsem. Läänemaa Arenduskeskuselt oodatakse senisest enam konsultatsioone, koolitusprogramme ning toetust projektide koostamisel, samuti soovitakse arenduskeskuselt abi sidemete loomisel teiste organisatsioonidega.

2.4 Koostöö teiste organisatsioonidega

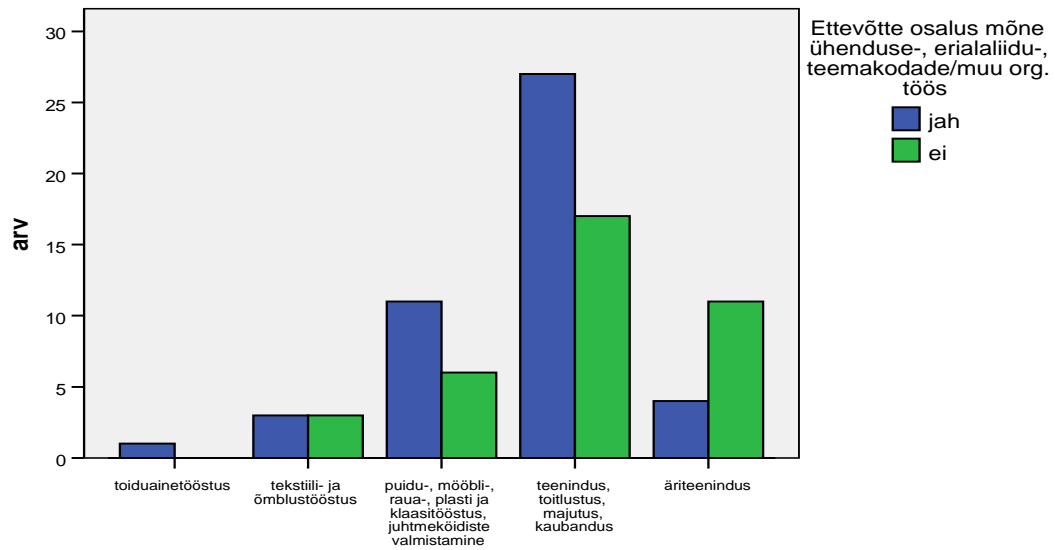
2.4.1 Ettevõtete koostöö olemus

Üle poolte uuringus osalenud ettevõtjatest (55,4%) teeb koostööd teiste organisatsioonidega (Tabel 23; Joonis 25), nt osaledes mõne ühenduse-, erialaliidu- või teemakoja töös. Tegevusalade lõikes näeme, et koostöös osalevad nii töötlevtööstuse kui teeninduse valdkonna ettevõtted, samas äriteeninduse ettevõtete koostöös osalemise määr on keskmisest madalam (26,7% tegevusala ettevõtetest).

Tabel 23. Ettevõtte osalus mõne ühenduse-, erialaliidu-, teemakodade, mõne muu organisatsiooni koostöös, tegevusalade lõikes (arv; %)

Ettevõtte tegevusala		Ettevõtte osalus mõne ühenduse-, erialaliidu-, teemakodade/muu org. töös		Kokku
		jah	ei	
toiduainetööstus	arv	1	0	1
	%	100,0%	,0%	100,0%
tekstiili- ja õmblustööstus	arv	3	3	6
	%	50,0%	50,0%	100,0%
puidu-, mööbli-, raua-, plasti ja klaasitööstus,	arv	11	6	17
juhtmekööidiste valmistamine	%	64,7%	35,3%	100,0%
teenindus, toitlustus, majutus,	arv	27	17	44
kaubandus	%	61,4%	38,6%	100,0%
äriteenindus	arv	4	11	15
	%	26,7%	73,3%	100,0%
Kokku	arv	46	37	83
	%	55,4%	44,6%	100,0%

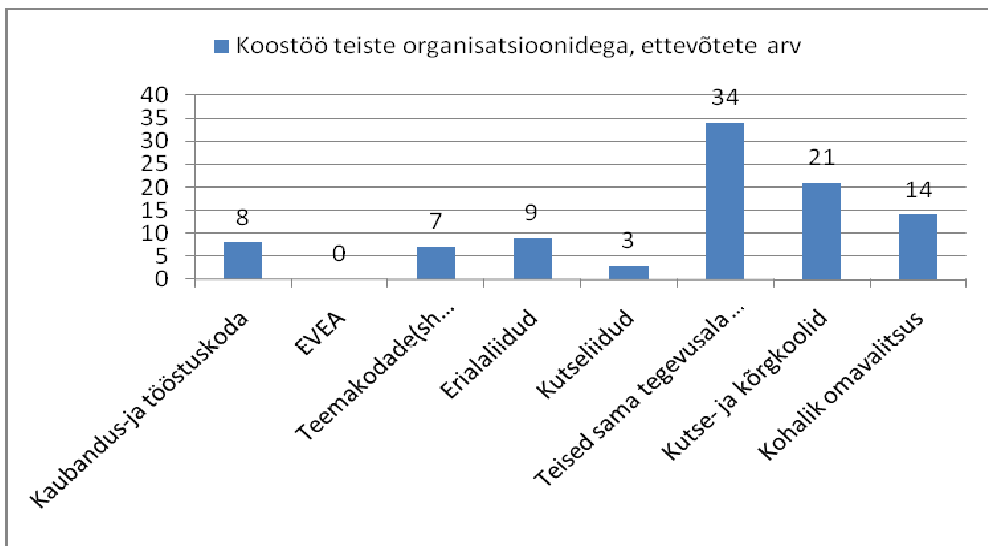
Ettevõtte osalus mõne ühenduse-, erialaliidu-, teemakodade, mõne muu organisatsiooni koostöös

Ettevõtte tegevusala

Joonis 25. Ettevõtte osalemine mõne ühenduse-, erialaliidu-, teemakodade, mõne muu organisatsiooni töös, tegevusalade lõikes (arv)

Kõige enam on ettevõtjad märkinud koostööd teiste sama tegevusvaldkonna ettevõtjatega (34; 41%), kutse- ja kõrgkoolidega (21; 25,3%) ning kohalike omavalitustega (14; 16,9%). Joonisel 26 on välja toodud ettevõtjate osalemine koostöös arvuna. On huvitav, et Eesti Väikeettevõtete Assotsiatsiooniga (EVEA) ei ole nimetanud koostööd ükski juht, kuigi küsitluses osalenute seas on suur mikroettevõtete osakaal (83%). Võib arvata, et Läänemaal ei tegutse EVEA eriti aktiivselt ning ettevõttelejuhid ei ole kursis antud organisatsiooni tegevusega või ei pea väikeettevõtjad vajalikuks koostööd antud organisatsiooniga. Käesoleva küsitluse tulemused näitavad, et väikeettevõtted (töötajate arv 10 kuni 49) osalevad näiteks Kaubandus- ja Tööstuskoja töös (5).

Joonis 26. Koostöö teiste organisatsioonidega, ettevõtete arv

Tegevusalade lõikes on Kaubandus- ja Tööstuskoja koostöös aktiivsemad töötlevtööstuse ettevõtjad (7), teemakodade töös aga teenindusvaldkonna ettevõtjad (5). Erial- ja kutseliitudega teevad enam koostööd samuti teeninduse valdkonna ettevõtjad: koostöös osalevate ettevõtete arv vastavalt 7 ning 3. Teise, sama valdkonna ettevõtjatega koostöös osalevad samuti teenindusvaldkonna ettevõtjad enam (25). Haridusasutustega koostöös osalenud ettevõtete arv on suurem teeninduse valdkonnas (14). Samas on kutse- ja kõrgkoolidega koostööd teinud töötlevtööstuse ettevõtete osakaal tegevusala lõikes kõrgem kui teenindusettevõtetel.

Ettevõtte suuruse lõikes saab välja tuua, et mikro- ja väikese suurusega ettevõtjad osalevad koostöös erinevate organisatsioonidega sh: sama tegevusvaldkonna ettevõtjatega (33), haridusasutusega (kutse- ja kõrgkoolide) (19); kohalike omavalitsusega (13), teemakodade töös (7), Kaubandus- ja Tööstuskoja koostöös (5), samuti erialaliitude (8) ning kutseliitudega (3). Suurettevõtete puhul saab välja tuua, et mõlemad küsitluses osalenud ettevõtet osalevad koostöös Kaubandus- ja Tööstuskojaga ning haridusasutustega (kutse- ja kõrgkoolid). Eksportivate ettevõtete juhid teevad enam koostööd Kaubandus- ja Tööstuskojaga (6), sama tegevusvaldkonna ettevõtjatega (6) ning kutse- ja kõrgkoolidega (5).

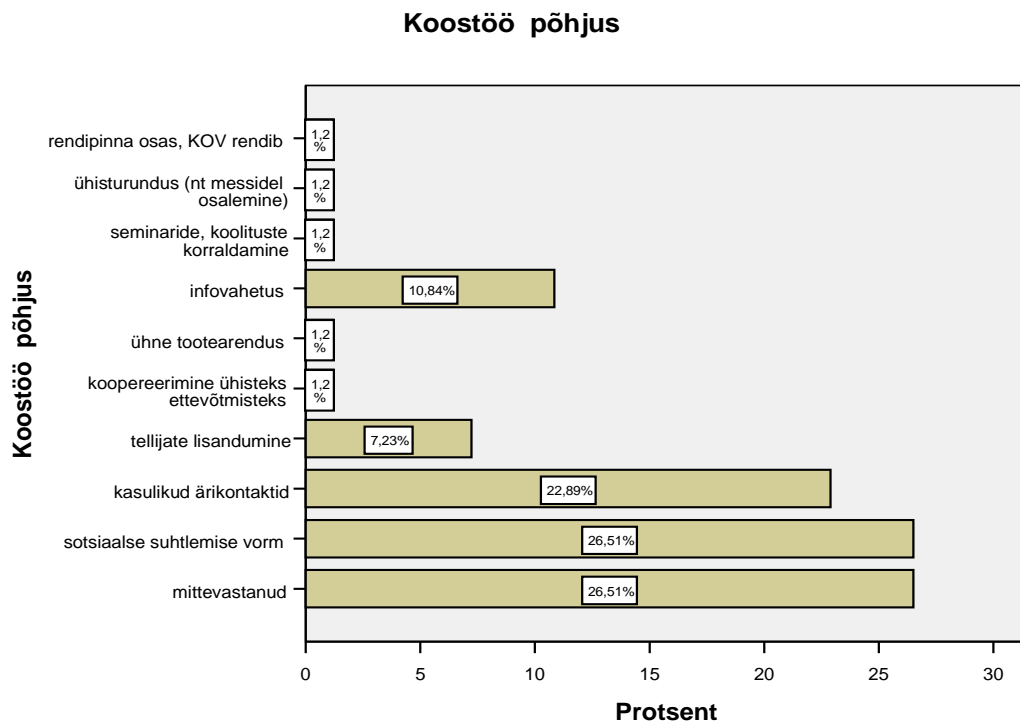
Aktiivsemalt suheldakse sama tegevusvaldkonna ettevõtjatega ning kontaktide arv aastas on 1 kuni 75. Suurema osa moodustavad siiski ettevõtjad, kelle kontaktide arv aastas on 10 kuni 12. Enam-vähem sama tihe on suhtlemine kutse- ja kõrgkoolidega, kus kontaktide arv jääb vahemikku 1 kuni 72. Haridusasutustega suhtlemisel saab välja tuua, et enamus vastanute kontaktide arv jääb siiski vahemikku 1 kuni 4 korda aastas.

Erialaliitudega on kontakte vahemikus 1 kuni 10 korda aastas, kontaktide arv oleneb tegevusvaldkonnast. Näiteks, äriteeninduse valdkonna ettevõtjad on kontaktide arvu poolest aktiivsemad suhtlejad erialaliitudega kui teiste valdkondade esindajad. Kutseliitudega kontaktide arv aastas on 5-6 kontakti aastas. Tegevusalade lõikes olulisi erisusi koostöökontaktide osas välja tuua ei saa. Ettevõtte suuruse lõikes näitavad uuringu tulemused, et mikroettevõtete kontakt Kaubandus- ja Tööstuskojaga on tihedam kui suurettevõtetel. Muus osas ettevõtte suuruse lõikes eripärasid kontaktide tiheduse osas välja tuua ei saa.

Koostöökontakti algatajad on esmajärjekorras ettevõtjad ise (43,4%) või siis teised sama tegevusvaldkonna ettevõtjad (33,7%). Seejärel on ettevõtjad nimetanud koostöö algatajana kutse- ja kõrgkoole (22,9%), kohalikke omavalitsusi (19,3%) ning Läänemaa Arenduskeskust (10,8%). Asjaolu, et ettevõtjad on aktiivsed omavaheliste kontaktide algatamisel, annab alust arvata, et tulevikus on kasvamas ettevõtjate koostöö klastrites.

Ettevõtjad on koostöös osalemise peamiste põhjustena nimetanud (Joonis 27) koostööd kui sotsiaalse suhtlemise vormi (26,51%) ning 22,89% küsitletutest näeb koostöös

võimalust saada kasulikke ärikontakte. Vähe osaletakse koostöös näiteks ühisturunduse (1,2%) ning seminaride, koolituse korraldamisel (1,2%). Eeltoodud põhjustel osalevad koostöös ka eksportivad ettevõtted. Ettevõtte tegevusalade, suuruse lõikes olulisi erinevusi välja tuua ei saa. Küsitletud ettevõtjad ei ole välja toonud koostöö põhjusena näiteks tootearendust, mis selgitab ka mingil määral asjaolu, et teadus- ja arendusasutustega tehakse vähe koostööd. Eesti väikese ja keskmise suurusega ettevõtete uurimus (Saar Poll, 2008) toob samuti välja, et ettevõtjate koostöö teadusasutustega on väga nõrk.

Joonis 27. Ettevõtte koostöös osalemise põhjus, % vastanutest

2.4.2 Koostöö tulemuslikkus

Koostöö tulemuslikkust paluti uuringus osalenud ettevõtjatel hinnata 5-pallisel skaalal, kus 1 tähendab „väga halb“ ning 5 tähendab „väga hea“.

Koostööle Kaubandus- ja Tööstuskojaga on hinnangu andnud kokku 10 ettevõtjat, kellest 8 hindab koostööd keskmiseks või heaks (töötlevtööstus 7, äriteenindus 1). Samas 2 ettevõtjat teenindus, toitlustus, majutus ja kaubanduse valdkonnast nimetab koostööd Kaubandus- ja Tööstuskojaga väga halvaks. Eelnevalt oli koostööd Kaubandus- ja Tööstuskojaga märkinud 8 ettevõtjat (Joonis 26). Võib oletada, et koostööd väga halvaks pidanud ettevõtjad omavad negatiivset kogemust ning ei osale enam koostöös.

EVEA-ga koostööd on hinnanud 1 ettevõtja teenindus, toitlustus, majutus ja kaubanduse valdkonnast ning peab koostöökogemust väga halvaks. Käesolevas uuringus osalenud ettevõtjad ei osalenud koostöös EVEA-ga (Joonis 26).

Koostöö tulemuslikkust osalemisest teemakodade töös hinnati üldiselt positiivselt. Oma hinnangu andis 12 ettevõtjat, kellest 6 nimetas tulemuslikkust heaks või väga heaks, 4 keskmiseks ning 2 ettevõtjat halvaks või väga halvaks. Positiivsemalt on hinnanud koostöö tulemuslikkust teemakodade koostöös teenindusvaldkonna ettevõtjad.

Erialaliitude koostöö tulemuslikkust on hinnanud kokku 10 ettevõtjat. Teeninduse valdkonna ettevõtjad on hinnanud tulemuslikkust järgmiselt: halb (2) või väga halb (1); heaks (1) või väga hea (4). Töötlevtööstuse ettevõtjate hinnang koostöö tulemuslikkusele on pigem keskmine (1) või hea (1).

Kutseliitude koostöö tulemuslikkust hindas 5 ettevõtjat, kes kõik tegutsevad teeninduse valdkonnas. Samas koostööd kutseliitudega on eelnevalt välja toonud vaid 3 ettevõtjat (Joonis 26). Ettevõtjatest 2 nimetavad tulemuslikkust keskmiseks ning 4 heaks või väga heaks.

Koostöö tulemuslikkust teiste sama valdkonna ettevõtjatega on nimetanud 38 ettevõtjat sh 10 töötlevtööstuse ettevõtjat. Enamus ettevõtjatest (31) peab koostöö tulemuslikkust heaks või väga heaks ning 7 ettevõtjat keskmiseks. Eeltoodu põhjal võib väita, et ettevõtjad

pigem usaldavad teisi sama tegevusvaldkonna ettevõtjaid ning ettevõtjad näevad vajadust teha koostööd. Klatri koostöös osaleb 9 ettevõtet sh: 1 toiduainetööstuse; 1 tekstiili- ja õmblustööstuse; 6 teenindus, toitlustus, majutus ja kaubanduse ning 1 äriteeninduse valdkonnast.

Koostööd haridusasutustega (kutse- ja kõrgkoolidega) on hinnanud 24 ettevõtjat, kellest 15 on andnud hinde hea või väga hea, 8 ettevõtjat on hinnanud koostöö tulemuslikkust keskmiseks ning 1 (teenindusvaldkonna ettevõtja) väga halvaks. Töötlevtööstuse ettevõtjad (10) on andnud koostööle haridusasutustega positiivse hinnangu.

Kohaliku omavalitsusega koostöö tulemuslikkust hindas 22 ettevõtjat: 14 ettevõtjat hindab tulemuslikkust heaks või väga heaks; 5 keskmiseks ja 3 väga halvaks. Asukoha lõikes vaadatuna näeme, ei olnud koostöö tulemuslikkusega rahul 2 Haapsalu linnas tegutsevat ettevõtjat ning 1 Vormsi valla ettevõtja.

Koostööd teiste organisatsioonidega tulevikus peavad ettevõtte arengu seisukohast pigem oluliseks või väga oluliseks 65% küsitletud ettevõtjatest. Peamine vajadus koostööks tulevikus tuleneb ettevõtjate vajadusest kasulike ärikontaktide järele (51,8%), paremaks infovahetuseks (49,4%), uute klientide/tellijate lisandumiseks (45,8%).

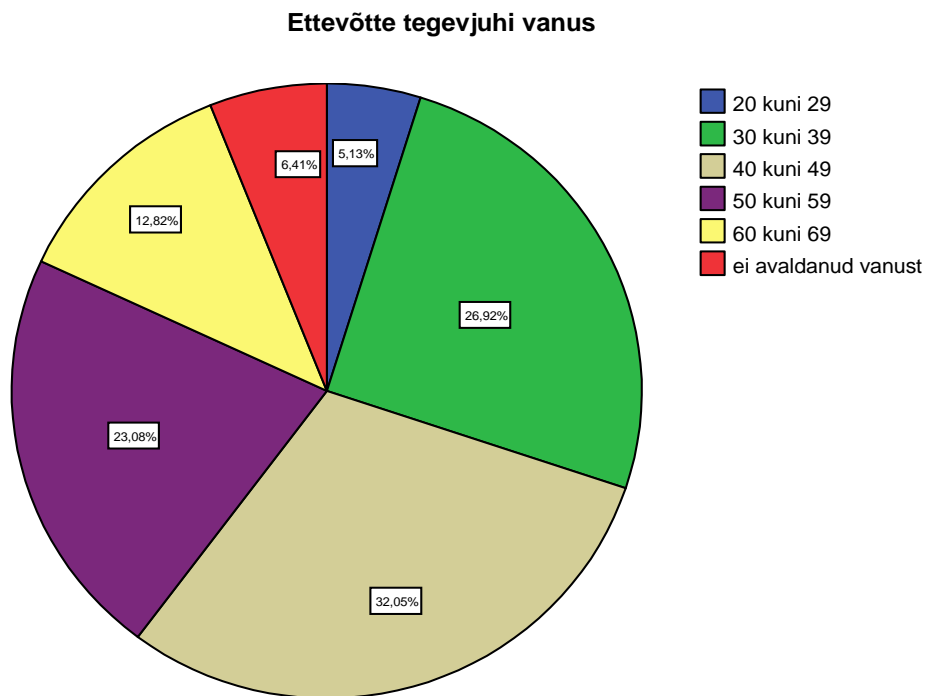
Peamiseks takistuseks koostöö edendamisel on märkinud ettevõtjad huvi puudust (29, ehk 34,9%) ning ajapuudust (34,9%). Järgmisena on välja toodud töötajate vähesus (21,7%), vähene info (16,9%) ning harvad kontaktid (15,7%). Samas saab välja tuua, et ühelt poolt on siiski vähese info omamine ning harvad kontaktid seotud peamiselt huvi puudusega. Teise probleemina on näha ressursside vähesus (aeg, töötajad, rahalised vahendid). Eelkõige näevad takistusi koostöö edendamisel mikro- ja väikese suurusega ettevõtete juhid.

2.5 Koolitustegevus, koolitusvajadus

2.5.1 Ettevõtjate profiil

Läänemaal tegutsevate ettevõtjatest 78 avaldas andmeid oma vanuse kohta (Joonis 28) ning küsimusele vastanutest on kõige enam ettevõtjatest vanuses 40 kuni 49 (32,05%), järgnevad ettevõtjad vanuses 30 kuni 39 (26,92%) ning 50 kuni 59 (23,08%). Suhteliselt väike on ettevõtjate osakaal (5,1%), kes vanuses 20 kuni 29 aastat. Tegevusalade ja ettevõtte suuruse lõikes olulisi erisusi ei ole, sama saab ka eksportivate ettevõtete osas öelda.

Joonis 28. Ettevõtjate vanuse lõikes

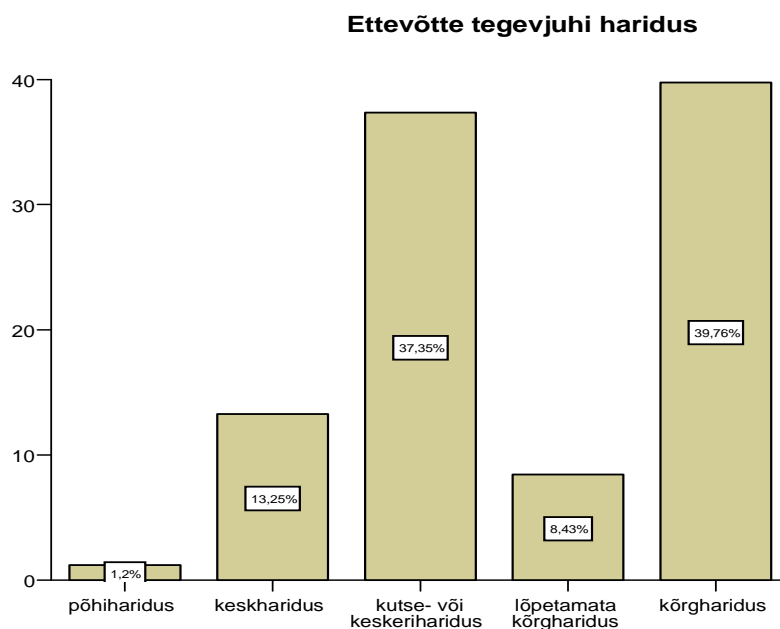
Enamus küsitluses osalenud ettevõtjatest on mehed (60%) (Tabel 24). Saab välja tuua, et eelkõige on meesjuhtide osakaal suurem töötlevtööstuse ettevõtetes ning naisjuhtide osakaal teeninduse, toidlustuse, majutuse ning kaubanduse valdkonnas (Tabel 24). Mikroettevõtetes on mees- ja naisjuhtide osakaal suhteliselt võrdne. Samas võib

tähele panna, et mida suurem on ettevõtte, seda enam on ettevõtte eesotsas meessoost juht. Samuti on küsitletud eksportivate ettevõtete eesotsas pigem meessoost juhid.

Tabel 24. Ettevõtte tegevjuhid soo järgi, tegevusalade lõikes (arv; %)

		Ettevõtte tegevjuhi sugu		Kokku
		mees	naine	
toiduainetööstus	arv	1	0	1
	%	100,0%	,0%	100,0%
tekstiili- ja õmblustööstus	arv	3	3	6
	%	50,0%	50,0%	100,0%
puidu-, mööbli-, raua-, plasti ja klaasitööstus, juhtmekööidiste valmistamine	arv	17	0	17
	%	100,0%	,0%	100,0%
teenindus, toitlustus, majutus, kaubandus	arv	20	24	44
	%	45,5%	54,5%	100,0%
äriteenindus	arv	9	6	15
	%	60,0%	40,0%	100,0%
Kokku	arv	50	33	83
	%	60,2%	39,8%	100,0%

Ettevõtjad jagunevad hariduse lõikes järgmiselt (Joonis 29): kõrgharidusega 39,8%, kutse- või keskeriharidusega 37,35%, keskharidusega 13,25%, kõrgharidus on lõpetamata 8,43% ettevõtjatest ning põhiharidusega on 1,2% küsitlustes osalenud ettevõtjatest.

Joonis 29. Ettevõtjate haridustaseme lõikes

Võrreldes ettevõttelejuhtide andmeid 2006. aasta uurimistulemustega (Makienko, 2006), näeme, et kasvanud on kõrgharidusega juhtide osakaal (2006. aasta küsitlus 22% ning 2009 - 2010. aasta küsitlus 39,73%), samuti on kasvanud naisjuhtide osakaal (2006. aasta küsitlus 30% ning 2009 - 2010. aasta küsitlus 40%). Kasvu samade näitajate osas kajastavad ka Eesti väikese ja keskmise suurusega ettevõtete uuringu tulemused (Saar Poll, 2008).

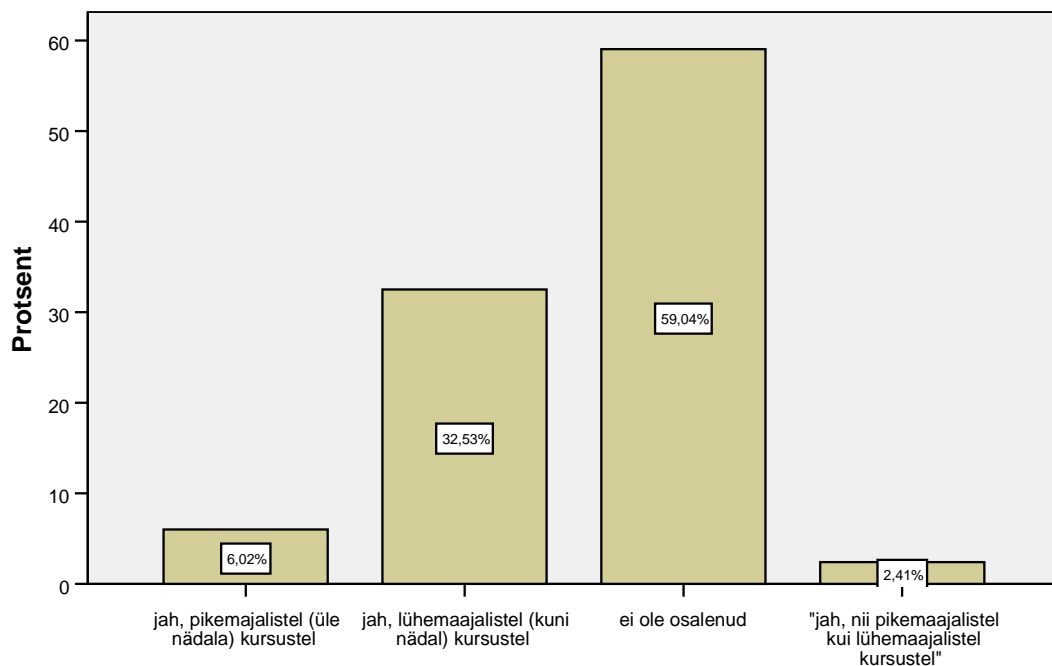
Tegevusalade lõikes on enam kõrgharidusega juhte äriteeninduse valdkonnas (60% tegevusala juhtidest). Ettevõtte suuruse järgi on enam kõrgharidusega juhte väikese suurusega ettevõtetes (45%) ning suuretvetetes (100%).

Ärialast haridust on omandanud 49 ettevõtjat (59%) ning ärialane haridus puudus 34-l ettevõtjal (41%). (Võrdluseks, 2006. aasta uurimuses (Makienko, 2006) osalenud ettevõtjatest puudus ärialane haridus 43%-l küsitletutest). Ärialast kõrgharidust on omandanud Eestis 16,9% ettevõtjatest (14) ning välismaal 1,2% ettevõtjatest (1). Peamiselt on ettevõtjad (36) end ärialaselt täiendanud Eestis vastavatel kursustel (43,4%) ning välismaal on end täiendanud 4 ettevõtjat (4,8%). Ärialast teaduskraadi omab küsitletutest 1 ettevõtja (äriteenindus). Ärialane haridus puudub pigem mikro- ja väikese suurusega ettevõtte juhtidel.

2.5.2 Ettevõttelejuhi poolt läbitud koolitused

Viimase 24 kuu jooksul on osalenud 40,96% ettevõttelejuhtidest äri- ja/või juhtimisalastel kursustel (Joonis 30). Lühemaajalistel (kursuse kestvus kuni nädal) äri- või juhtimisalastel kursustel osales 32,53% ettevõttelejuhtidest, pikemaajalistel kursustel osales 6,02%. Samas enamus s.o 59,04% ettevõttelejuhtidest ei olnud osalenud viimase kahe aasta jooksul äri- ja/või juhtimisalastel koolitusel.

Ettevõttelejuhi osalemine äri/ juhtimiskursustel viimase 24 kuu jooksul

Joonis 30. Ettevõttelejuhtide osalemine äri- ja/või juhtimisalastel kursustel (%)

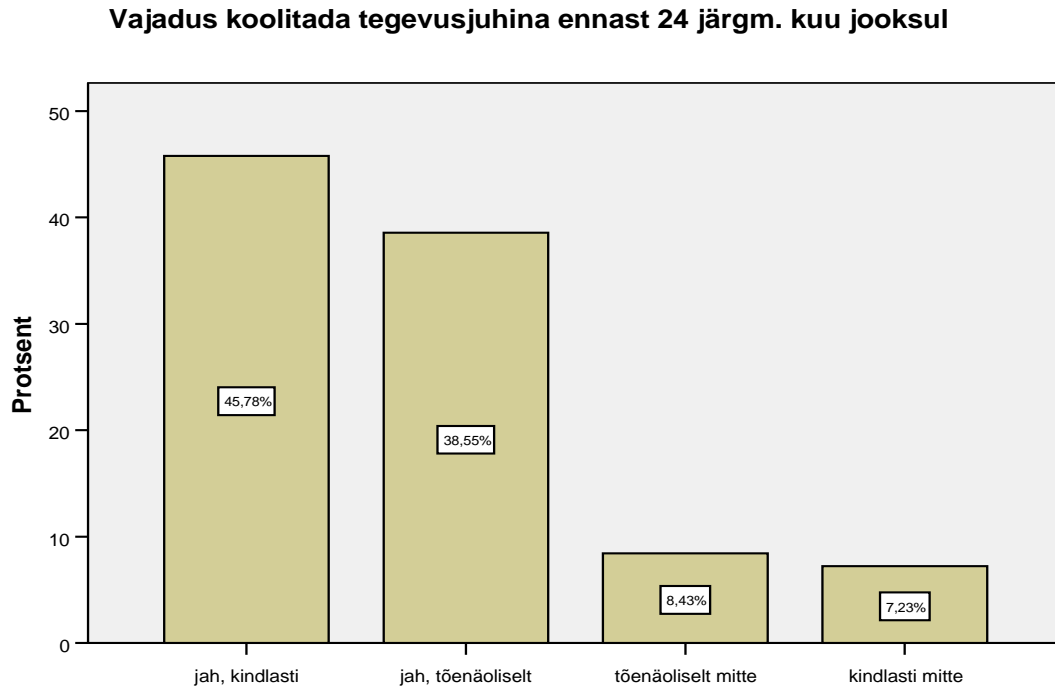
Koolitusvaldkondadest on uuringus osalenud ettevõttelejuhtidest läbinud viimase 24 kuu jooksul *spetsiifilisi erialaseid koolitusi* (22,9%), meeskonnatöö koolitusi (14,5%), personalijuhtimist (14,5%), üldist juhtimiskoolitust (14,5%), õigusalast koolitust (14,5%), finantsjuhtimist ja raamatupidamist (10,8%). Kuivõrd küsitletute hulgas on 83% mikroettevõttelejuhtid, võib eeldada, et paljud ettevõttelejuhid osalevad aktiivselt ettevõttelejuhtimise tegevuses toodete, teenuste pakkumisel. Seetõttu on juhid täiendanud viimase 24 kuu jooksul täiendanud spetsiifilisi erialaseid oskusi ja teadmisi. 2006. aasta uurimus

(Makienko, 2006) tõi ettevõtjate järgneva 24 kuu koolitusvajadusena välja spetsiifilise erialase koolituse. 2009 - 2010. aastal läbiviidud küsitluse uurimistulemusi analüüses, näeme, et spetsiifilist erialast koolitust on ettevõtjate poolt enim ka läbitud. Spetsiifilist erialast koolitust on peamiselt läbi viidud 2006 - 2007. aastal ka teiste Eesti VKE-de poolt (Saar Poll, 2008).

Koolitusviisidest on ettevõtjad kõige enam kasutanud *koolitusfirmade koolitusi väljapool ettevõtet* (38,6%). Ettevõttesiseseid koolitusi, mida on läbiviinud lektor koolitus- või konsultatsioonifirmast on kasutanud 9,6% ettevõtjatest, kutsekoolide kursustel on käinud 9,6% ning kõrgkoolide kursustel 6% küsitatud ettevõtjatest. Tegevusalade lõikes saab välja tuua, et koolitusfirmade koolitusi väljapool ettevõtet on tekstiili- ja õmblustööstuse ettevõtetest kasutanud 66,7%. Ettevõttesiseseid koolitusi, mida on läbiviinud lektor koolitus- või konsultatsioonifirmast on kasutanud tekstiili- ja õmblustööstuse (16,7% tegevusala ettevõtjatest) ning puidu-, mööbli-, raua-, plasti- ja klaasitööstuse, juhtmeköidiste valmistamise valdkonna ettevõtted (17,6% tegevusala ettevõtjatest). Kutsekoolide kursustel on osalenud enam töötlevtööstuse ettevõtjad ning kõrgkoolide kursustel teenindusvaldkonna ettevõtjad. Kutse- ja kõrgkoolide kursustel osalenutest on kõik mikroettevõtete juhid. Eksporti teostavate ettevõtete juhid on osalenud enam koolitusfirmade koolitustel väljaspool ettevõtet (52,2%).

2.5.3 Ettevõtjate koolitusvajadus

Järgneva 24 kuu jooksul näeb vajadust end koolitada 84,33% ettevõtjat (Joonis 31).

Joonis 31. Ettevõtjate vajadus end tegevjuhina koolitada järgneva 24 kuu jooksul, % vastanutest

Peamiselt on ettevõtjate koolitusvajadus tingitud vajadusest: olla kursis *seadusandlusega* (44,6%), *arendada uusi tooteid ja tehnoloogiaid* (39,8%), *leida uusi turgusid toodetele ja teenustele* (33,7%), *parandada meeskonnatööd* (28,9%), *parandada tööjõu oskusi* (25,3%). Lisaks eeltoodule on ettevõtjad väljatoonud vajadust parandada kliendisuhteid (24,1%), toodetele ja teenustele kvaliteedi tagamist (19,3%). Tegevusalade lõikes peavad töötlevtööstuse ettevõtjad enam oluliseks uute turgude leidmist toodetele/ teenustele. Uute toodete ja tehnoloogiate arendamist peavad sarnaselt oluliseks nii töötlevtööstuse kui teenindusvaldkonna ettevõtjad.

Ettevõtjad tõid järgnevalt välja, millistes koolitusvaldkondades vajavad nad koolitusi järgneva kahe aasta jooksul vajatakse, et tagada tegevjuhina ajakohased teadmised ja oskused. Kõige olulisemad koolitusvaldkonnad ettevõtjate hinnangul on seotud *turunduse ja müübiga* (34,9%) ning *klienditeenindusega* (25,3%), järgnesid finantsjuhtimine ja

raamatupidamine (8,4%), meeskonnatöö (7,2%) ning kvaliteedijuhtimine, sertifitseerimine (6%). Kvaliteedijuhtimist ning sertifitseerimist on vajaliku koolitusvaldkonnana enam märkinud töötlevtööstuse valdkonnas tegutsevad ettevõtjad.

Personali koolitamiseks on koolituskava olemas 11-s ettevõttes (13%), ettevõttelejuhte koolitatakse plaanipäraselt kolmes ettevõttes ning vastavalt hetkevajadusele 77-s ettevõttes. Seega peab nentima, et ettevõttelejuhid pigem ei tegele tegevjuhile vajalikke koolituste planeerimisega. 2006. aastal omas koolituskava 14 ettevõtet (16% küsitletutest) (Makienko, 2006). Seega koolituse planeerimisega tegeletakse endiselt suhteliselt vähesel määral.

Koolituskulusid on tehtud aastal 2007 kokku 35-s ettevõttes kogusummas 1 608 000 krooni ning peamiselt jäävad koolituskulud ettevõttes suurusjärku 1 000 kuni 10 000 krooni.

2008. aastal on koolituskulusid nimetanud 38 ettevõtjat ning koolituskulude kogusumma on 2 073 000 krooni. Seega on küsitluses osalenud ettevõtetes koolituskulud 2008. aastal kasvanud võrreldes 2007. aastaga 465 000 krooni võrra.

2009. aastal on vähenenud koolituskulusid teinud ettevõtete arv 34-le ning koolitusele tehtud kulutused ettevõtetes kokku on 674 000 krooni, mis on võrreldes eelneva, 2008. aasta koolituskuludest 32,5%. Ettevõtjate käitumine on tõenäoliselt mõjutatud üldisest majanduslangusest. Aastal 2009 on ettevõtetes pigem töötajate arvu vähendatud, samuti on kvalifitseeritud tööjõud tööjõuturul enam saadaval ning ettevõtjad on vähem panustanud tööjõu koolitamisega.

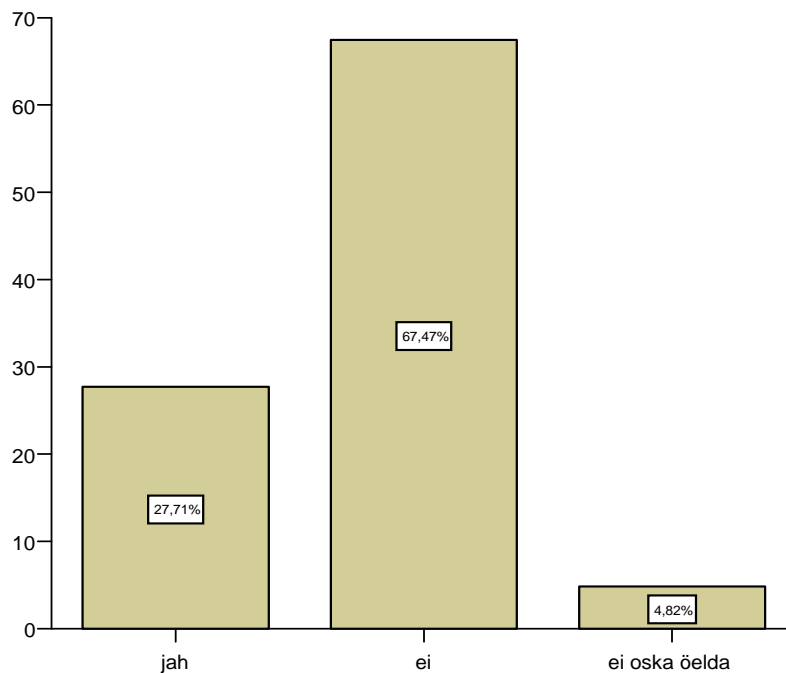
2010. aastal on märgata, et võrreldes 2009. aastaga on tööjõu koolitamiskulud kasvamas. Koolituskulusid 2010. aastaks on märkinud 43 ettevõtet kogusummas 993 000 krooni.

Võrreldes 2006. aasta küsitluse tulemustega (Makienko, 2006), on aastatel 2007 kuni 2009 oluliselt vähem ettevõtjaid viinud läbi koolitusi (võrdluseks: 2004.a 53 ettevõtet; 2005.a 61 ettevõtet; 2006.a 62 ettevõtet). Samas võrreldes 2009 - 2010. aasta küsitluse tulemusi 2006. aasta uurimistulemustega (Makienko, 2006) näeme, et ettevõtjate koolituskulude suhe kogukäibesse aastate lõikes on keskmiselt sama (0,12).

2.5.4 Koolitustoetus, koolitusvaldkondade koostöö

Üheks võimaluseks optimeerida ettevõtte koolituskulusid on kasutada „Teadmiste ja oskuste arendamise toetust“ Ettevõtluse Arendamise Sihtasutusest. Küsitletud ettevõtjatest 27,71% on planeerinud taotleda eelnimetatud toetust (Joonis 32). Tegevusalade lõikes planeerivad toetus taotleda ettevõtted eelkõige töötlevtööstuse valdkonnast: toiduainetööstus (100%); tekstiili- ja õmblustööstus (83,3%); puidu-, mööbli-, raua-, plasti- ja klaasitööstus, juhtmekoidiste valmistamine (29,4%). Teeninduse valdkonna ettevõtjad on vähemaktiivsemad toetust taotlema: teenindus, toitlustus, majutus, kaubandus (25%) ning äriteenindus (6,7%). Ettevõtte suuruse järgi on aktiivsemad toetuse taotlejad väikese suurusega (45,5%) ning suuretevõtted (100%). Eksportivatest ettevõtetest on planeerinud EAS-st töötajate teadmiste ja oskuste arendamiseks toetust taotleda 30,4%.

"Teadmiste ja oskuste arendamise toetuse" taotlemine EAS-It

Joonis 32. Ettevõtete „Teadmiste ja oskuste arendamise toetuse“ taotlemine EAS-st (%)

Ettevõtjad planeerivad teha koostööd 2010. aastal koolituse valdkonnas järgmiste organisatsioonidega: Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus (33,7%), Läänemaa

Arenduskeskus (28,9%), Haapsalu Kutsehariduskeskus (24,1%), Tallinna Ülikool, sh Haapsalu kolledž (9,6%), Haapsalu Rahvaülikool (3,6%).

Tegevusalade lõikes näeme, et koostööd EAS-ga koolituse valdkonnas planeerivad nii töötlevtööstuse kui teeninduse valdkonna ettevõtjad, samas töötlevtööstuse ettevõtjad on aktiivsemad (Tabel 25).

Tabel 25. Koostöö planeerimine aastal 2010 koolituse valdkonnas: EAS, tegevusalade lõikes

			Koostöö 2010.a. koolituse valdkonnas: EAS		Kokku
			ei	jah	
Ettevõtte tegevusala	toiduainetööstus	arv	0	1	1
		%	,0%	100,0%	100,0%
	tekstiili- ja õmblustööstus	arv	2	4	6
		%	33,3%	66,7%	100,0%
	puidu-, mööbli-, raua-, plasti ja klaasitööstus, juhtmeköidiste valmistamine	arv	11	6	17
		%	64,7%	35,3%	100,0%
	teenindus, toitlustus, majutus, kaubandus	arv	30	14	44
		%	68,2%	31,8%	100,0%
	äriteenindus	arv	12	3	15
		%	80,0%	20,0%	100,0%
Kokku		arv	55	28	83
		%	66,3%	33,7%	100,0%

Samuti on Läänemaa Arenduskeskusega enam koostööd planeerinud koolituse valdkonnas töötlevtööstuse ettevõtjad: toiduainetööstus (100%); tekstiili- ja õmblustööstus (50%); puidu-, mööbli-, raua-, plasti- ja klaasitööstus, juhtmeköidiste valmistamine (23,5%). Haapsalu Kutsehariduskeskusega planeerivad koostööd küsitluses osalenud ettevõtjatest: tekstiili- ja õmblustööstuses 50%; puidu-, mööbli-, raua-, plasti- ja klaasitööstus, juhtmeköidiste valmistamine (11,8%); teenindus, toitlustus, majutus, kaubandus (29,5%) ning äriteenindus (13,3%). Tallinna Ülikooli, sh Haapsalu kolledžiga planeerivad koostööd tekstiili- ja õmblustööstuse (16,7%), teenindus, toitlustus, majutus, kaubanduse (13,6%) ning äriteeninduse valdkonna (6,7%) ettevõtjad. Haapsalu Rahvaülikooliga planeerib koostööd 3 ettevõtet (3,6%) teeninduse, toitlustuse, majutuse, kaubanduse valdkonnast.

Peamise takistustena töötajate koolitamisel (Tabel 26) on ettevõtjad välja toonud: *koolituse maksumuse* (63,9%); *puuduliku informatsiooni olemasolevate kursuste kohta* (9,6%) ning *raske on leida sobiva kvalifikatsiooniga koolitajaid Läänemaal* (8,4%).

Ettevõtetejuhtidest 8,4% ei näe takistusi töötajate koolitamisega seoses (Tabel 26). Ettevõtte suuruse lõikes, samuti eksportivate ettevõtete osas on peamised takistused töötajate koolitamisel samad.

Tabel 26. Ettevõtete peamised takistused töötajate koolitamisel, tegevusalade lõikes (arv, %)

Tegevusala		Takistused töötajate koolitamisel										
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Kokku
Toiduainetööstus	arv	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
	%	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	100,0
tekstiili- ja õmblustööstus	arv	1	1	0	2	1	0	0	0	0	1	6
	%	16,7	16,7	0,0	33,3	16,7	0,0	0,0	0,0	0,0	16,7	100,0
puidu-, mööbli-, raua-, plasti ja klaasitööstus, juhtmekööidiste valmistamine	arv	9	4	0	1	0	0	3	0	0	0	17
	%	52,9	23,5	0,0	5,9	0,0	0,0	17,6	0,0	0,0	0,0	100,0
teenindus, toitlustus, majutus, kaubandus	arv	32	2	1	3	0	0	4	1	1	0	44
	%	72,7	4,5	2,3	6,8	0,0	0,0	9,1	2,3	2,3	0,0	100,0
Äriteenindus	arv	10	0	0	2	1	1	0	0	1	0	15
	%	66,7	0,0	0,0	13,3	6,7	6,7	0,0	0,0	6,7	0,0	100,0
Kokku	arv	53	7	1	8	2	1	7	1	2	1	83
	%	63,9	8,4	1,2	9,6	2,4	1,2	8,4	1,2	2,4	1,2	100,0

Ettevõtte takistused töötajate koolitamisel: 1- koolituse kõrge maksumus; 2- raskus leida sobiva kvalifikatsiooniga koolitajaid Läänemaal; 3- üldse raskus leida sobivaid kvalifikatsiooniga koolitajaid; 4- puudulik informatsioon olemasolevate kursuste kohta; 5- sobiva koolituse puudumine; 6- koolitusel osalevate töötajate asendamine, 7- ei ole takistusi; 8- muu (puudub kvaliteet); 9- muu (ajapuudus); 10- muu (pealehakkamise puudus)

Järgnevalt uuriti, kuivõrd kursis on Läänemaa ettevõtjad Haapsalu Kutsehariduskeskuses ning TLÜ Haapsalu Kolledžis õpetatavate erialadega. Haapsalu Kutsehariduskeskuse erialadega on kursis 72,3% küsitluses osalenud ettevõtjatest, TLÜ Haapsalu Kolledži õppekavadega 55,4%. Haapsalu Kutsehariduskeskuses (HKHK) on saanud ettevõttele vajalike koolitusi kokku 13 ettevõtte töötajad (Tabel 27) ning TLÜ Haapsalu Kolledžis on vajalikke koolitusi saanud 8 ettevõtet (Tabel 28).

Tabel 27. Vajalike koolituste saamine HKHK-st, tegevusalade lõikes (arv, %)

			Vajalike koolituste saamine HKHK-st		Kokku
			jah	ei	
Ettevõtte tegevusala	toiduainetööstus	arv	0	1	1
		%	,0%	100,0%	100,0%
	tekstiili- ja õmblustööstus	arv	3	3	6
		%	50,0%	50,0%	100,0%
	puidu-, mööbli-, raua-, plasti ja klaasitööstus, juhtmekööidiste valmistamine	arv	1	16	17
		%	5,9%	94,1%	100,0%
	teenindus, toitlustus, majutus, kaubandus	arv	7	37	44
		%	15,9%	84,1%	100,0%
	äriteenindus	arv	2	13	15
		%	13,3%	86,7%	100,0%
Kokku		arv	13	70	83
		%	15,7%	84,3%	100,0%

Tabel 28. Vajalike koolituste saamine TLÜ Haapsalu Kolledžist, tegevusalade lõikes (arv, %)

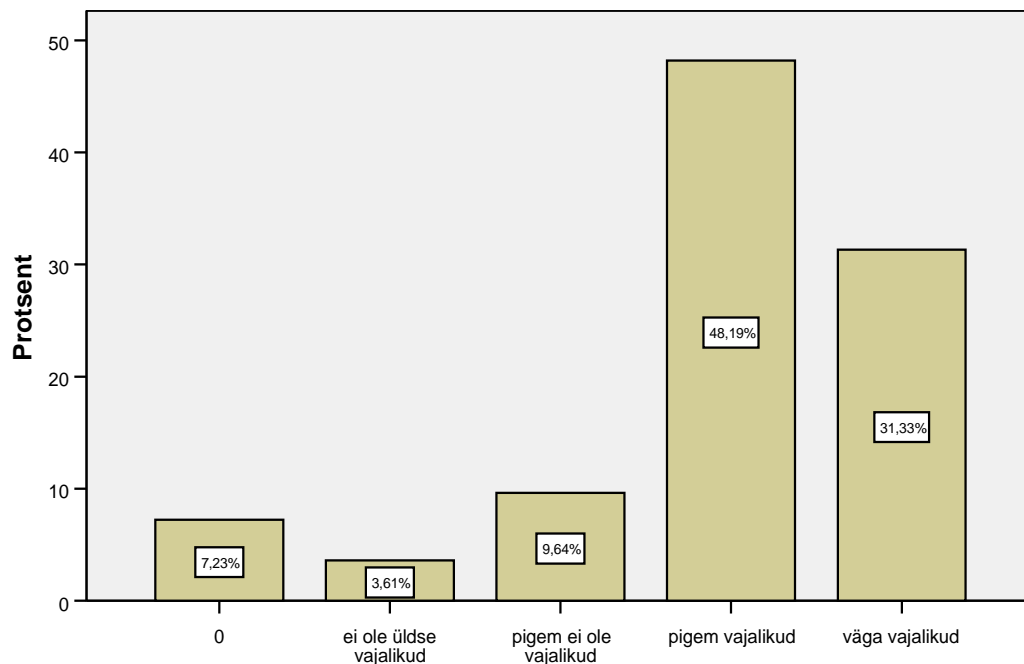
			Vajalike koolituste saamine TLÜ Haapsalu Kolledžist		Kokku
			jah	ei	
Ettevõtte tegevusala	toiduainetööstus	arv	0	1	1
		%	,0%	100,0%	100,0%
	tekstiili- ja õmblustööstus	arv	1	5	6
		%	16,7%	83,3%	100,0%
	puidu-, mööbli-, raua-, plasti ja klaasitööstus, juhtmekööidiste valmistamine	arv	1	16	17
		%	5,9%	94,1%	100,0%
	teenindus, toitlustus, majutus, kaubandus	arv	5	39	44
		%	11,4%	88,6%	100,0%
	äriteenindus	arv	1	14	15
		%	6,7%	93,3%	100,0%
Kokki		arv	8	75	83
		%	9,6%	90,4%	100,0%

Kutsehariduskeskuse (HKHK) koolitusi saanud ettevõtjatest 11 on välja toonud, et koolitused on pigem vastanud ootustele (8) või vastanud täielikult ootustele (3). Ettevõtjatest 2 on välja toonud, et koolitused pigem ei vastanud ootustele (äriteeninduses 1; teenindus, toitlustus, majutus, kaubandus 1). Kolledžis koolitusi saanud ettevõtjatest 7 on välja toonud, et koolitused pigem vastavad või vastavad täielikult ootustele. Koolitusel osalenud ettevõtjatest 1 (äriteeninduse valdkond) on märkinud, et koolitus pigem ei vastanud ootustele.

Nii Haapsalu Kutsehariduskeskuse kui Haapsalu kolledžilt ootavad piirkonna ettevõtjad enam täiendkoolituse lühikursusi täiskasvanutele (vastavalt 37,3% ning 31,3%) ning enam tasuta kursusi lahtuvalt ettevõtjate vajadusest (vastavalt 30,1% ning 31,3%). Haapsalu Kutsehariduskeskuse oodatakse konkreetsete erialadena, näiteks: metallitöö ning autoremondiga seotud erialasid. Lisaks soovitakse kutsehariduskeskusest iluteeninduse, juuksuri, manikööri, massööri, klienditeenindaja koolitusi. TLÜ Haapsalu Kolledžilt oodatakse erialasid, mis on seotud: moe, stilistika, sisekujundusega, samuti psühholoogia ning alternatiivmeditsiiniga. Samuti soovitakse kolledžilt ettevõtlusarendusega seotud koolitusi, raamatupidamiskursusi, patendinduse, autorikaitse ja hinnakujunduse koolitusi, keelekursusi ning juhtimisalaseid koolitusi.

Läänemaa ettevõtjatest 48,19% hinnangul on Läänemaal pakutavad koolitused neile pigem vajalikud ning 31,33% leiavad, et koolituste pakkumine Läänemaal on neile väga vajalik.

Läänemaal pakutavate koolituste vajalikkus ettevõtte juhile

Läänemaal pakutavate koolituste vajalikkus ettevõtte juhile

Joonis 33. Läänemaal pakutavate koolituse vajalikkus ettevõttejuhile (%)

KOKKUVÕTE

Selleks, et toetada Läänemaal tegutsevate ettevõtjate konkurentsivõimet ning seeläbi kogu piirkonna konkurentsivõimet, peavad arengute planeerijad olema kursis oma piirkonna ettevõtjate vajadustega. Käesoleva Läänemaa ettevõttelejuhtide küsitluse 2009-2010 raames on TLÜ Haapsalu Kolledži neli haldus- ja ärikorralduse tudengit kaardistanud 83 Läänemaal tegutseva töötlevtööstuse ning teeninduse valdkonna ettevõtja arvamused ettevõtte arengut piiravate ja soodustavate tegurite osas ning ettevõtjate tulevikusuundumused.

Küsitluse tulemustest nähtub, et ettevõtte arengut takistavad peamised tegurid on: ettevõtete maksukoormus, raskus leida turgu toodetele, teenustele ning arvete maksmata jätmise või sellega viivitamine klientide poolt. Toodetele, teenustele turu leidmine on eelkõige probleemiks töötlevtööstuse ettevõtjatele. Kui 2006. aastal oli ettevõtjatele üheks oluliseks probleemiks tööjõu oskused, siis nüüd on see asendunud turu leidmise probleemiga.

Finantsvahendite kättesaadavus ei olnud küsitluses osalenud ettevõtjatele üldiselt probleemiks. Samas on ettevõtjad välja toonud, et lisafinantseeringu tagamisel on olnud probleemiks pankade jäik laenupoliitika, samuti ettevõtte likviidsusega seonduv. Küsitluse tulemustest selgub, et eelneva kolme aasta jooksul on ettevõtjad enim kasutanud lisafinantseerimise allikana pangalaenu, sellele järgneb liising. Ettevõtjad, kes on alustanud tegevusega aastal 2006 ja hiljem, on kasutanud ettevõtte alustamisel peamise finantseerimise allikana omavahendeid, seejärel on kasutatud finantseerimisallikana pangalaenu, kodumaiseid osanikke ning laenu perelt ja sõpradelt.

Aastani 2013 on investeeringuid planeerinud üle poolte küsitletud ettevõtjatest. Peamiselt planeeritakse investeerida seadmetesse, seejärel tööjõu väljaõppesse ja koolitusse, hoonetesse ja tootearendusse. Võrreldes 2006. aasta küsitlustulemustega on Läänemaal tegutsevate ettevõtjate poolt planeeritud investeeringute mahud tagasihoidlikumad. Teeninduse, toitlustuse, majutuse, kaubanduse ettevõtjate planeeritud investeeringud jäävad peamiselt suurusjärku kuni 500 000 krooni. Veidi üle kolmandiku töötlevtööstuse ettevõtjatest planeerib investeeringuid mahus 500 000 kuni 3 miljonit krooni.

Vabu töökohti küsitletud ettevõtetes toodi välja kokku 15 ning peamised probleemid vabade töökohtade täitmisel olid järgmised: ei jätku sobiva kvalifikatsiooniga töötajaid; ei suudeta maksta töövõtja poolt küsitud töötasu; sesoonsus – ettevõtjad ei suuda tagada aastaringselt pidevat tööd.

Peamise konkurentsieelisenä on teenindusvaldkonna ettevõtjad välja toonud madalamad hinnad/ madalamad tegevuskulud. Töötlevtööstuse ettevõtjate hinnangul on nende peamiseks konkurentsieeliseks toodete/ teenuste kvaliteet ning unikaalne toode, teenus. Lisaks eeltoodule on teenindusvaldkonna ettevõtjad nimetanud konkurentsieelisenä toodete/ teenuste kvaliteeti ja häid suhteid kliendiga ning töötlevtööstuse ettevõtjad madalamaid hindu/ madalamaid tegevuskulusid. Siin võib täheldada ettevõtjate vastustes teatud vastuolu, kuid võib oletada, et osade ettevõtjate konkurentsieeliseks tegevusvaldkonnas on pigem madalamad hinnad ning teiste sama valdkonna ettevõtjate konkurentsieeliseks on pigem toodete, teenuste kvaliteet.

Võrreldes 2006. aastaga tegelevad ettevõtjad vähem strateegilise planeerimisega. Vaid kolmandik küsitletud ettevõtjatest tegeleb pikemaajalise planeerimisega või omab äriplaani. Kuivõrd kirjalik äriplan on vajalik näiteks võõrfinantseeringu kaasamiseks (pangalaen), võib eeldada, et ülejäänud 2/3 ettevõtjatest ei ole planeerinud võõrfinantseeringu kaasamist investeringuteks. Eeltoodule tuginedes võib oletada, et investeringute finantseerimisel aastani 2013 planeerivad ettevõtjad kasutada pigem liisingut (seadmed) ning avaliku sektori toetusi (koolitus- ja tootearendus).

Suur osa küsitletutest on aastatel 2007 - 2009 rakendanud olulisi uuendusi ettevõttes. Innovatiivsetest tegevustest on Läänemaal tegutsevad ettevõtjad rakendanud kõige enam organisatsiooniinnovatsiooni, sealhulgas on ettevõtjad enim kasutusele võtnud uusi või oluliselt parendatud teiste ettevõtete ja organisatsioonidega suhtlemise viise. Läänemaa ettevõtetes rakendatud innovatiivsetest tegevustest on tähtsuset järgmine tooteinnovatsioon. Vähem on ettevõtetes rakendatud protsessi- ja turundusinnovatsiooni. Kuivõrd ettevõtjad on välja toonud ettevõtte arengut piirava probleemina toodetele, teenustele turu leidmise, võib eeldada, et lähiaastatel kasvab oluliselt ettevõtetes turundusega seotud uuenduste ellurakendamine.

Peamised innovatsioonialase teabe allikad on ettevõtjatele nende kliendid ja tarbijad, seejärel konkurendid ning erinevad koolitused, mis on iseloomulik eelkõige mikro ja väikese suurusega ettevõtjatele. Huvitav on asjaolu, et küsitluses osalenud ettevõtjad on vähesel määral kasutanud innovatsioonialase teabe hankimisel internetivõimalusi.

Avaliku sektori toetusi on kasutanud vaid vähesed ettevõtjad (13%). Peamiselt on toetusi kasutatud koolituste läbiviimiseks. Peamised avaliku sektori toetustega seotud probleemid on järgmised: taotlusprotsessi liigne keerukus, projekti haldamise keerukus ning, et omafinantseering on ettevõtjale liiga suur. Need ettevõtjad, kes ei olnud toetusi taotlenud, tõid olulisema probleemina välja, et puuduvad neile sobivad toetuskeemid. Kuivõrd mikro- ja väikese suurusega ettevõtjad moodustavad ettevõtlusmaastikul (seda nii Euroopa, Eesti kui ka Läänemaa tasandil) suure enamuse, on vajalik üle vaadata, kuivõrd vastavad avaliku sektori poolt pakutavad toetuskeemid VKE-de vajadustele ja võimalustele. Teisalt võib oletada, et ettevõtjad ei ole sageli siiski kursis sobivate toetuskeemidega. Uurisime, millised on ettevõtjate ootused Läänemaa Arenduskeskusele (LAK) ning ettevõtjad tõid siin välja soovi saada senisest enam konsultatsioone, abi projektide koostamisel, rohkem informatsiooni olemasolevatest toetuskeemidest.

Läänemaal tegutsevad ettevõtjad teevad organisatsioonidest enim koostööd teiste sama valdkonna ettevõtjatega, seejärel on välja toodud kutse- ja kõrgkoolid ning kohalikud omavalitsused, järgnevad erialaliidud, Kaubandus- ja Tööstuskoda, teemakojad, kutseliidud. Peamiselt on koostöökontaktide algatajad ettevõtjad ise või teised sama valdkonna ettevõtjad. Ettevõttejuhid on välja toonud, et koostöö on sageli neile sotsiaalse suhtlemise vormiks, samuti soovitakse saada kasulikke ärikontakte. Tulevikus peavad koostööd teiste organisatsioonidega vajalikuks enamus ettevõtetejuhtidest, kuna see võimaldab: saada uusi ärikontakte, tagada kiiret infoliikumist ning saada juurde uusi kliente ja tarbijaid.

Uurimusest selgus, et ettevõtetejuhtidest on viimase 24 kuu jooksul osalenud äri- ja/või juhtimisalastel koolitustel 41%. Koolitusvaldkondadest on ettevõtjad enim läbinud spetsiifilisi erialaseid koolitusi. Koolitusviisidest on kõige enam kasutanud koolitusfirmade koolitusi väljapool ettevõtet. Peamise taksitustena koolituste läbiviimisel on välja toodud: koolituste kõrge maksumus, info puudus olemasolevate kursuste kohta ning, et raske on leida sobiva kvalifikatsiooniga koolitajaid Läänemaal. Ligi kolmandik

ettevõtjatest soovib Haapsalu Kutsehariduskeskusele ning TLÜ Haapsalu Kolledžile tasuta lühiajalisi täiendkoolituskursusi. Kindlasti on edaspidi oluline Läänemaal ettevõtjatele koolituse pakkuvatel asutustel välja selgitada, kuidas ning milliseid kanaleid pidi vahendada ettevõtjatele senisest paremini informatsiooni toimivate kursuste kohta.

Järgneva 24 kuu jooksul on ettevõtjate koolitused tingitud peamiselt vajadusest: olla kursis seadusandlusega, arendada uusi tooteid ja tehnoloogiaid ning leida uusi turgusid toodetele ja teenustele. Kõige olulisemad koolitusvaldkonnad ettevõtjate hinnangul on seotud turunduse ja müügiga ning klienditeenindusega, järgnesid finantsjuhtimine ja raamatupidamine, meeskonnatöö ning kvaliteedijuhtimine, sertifitseerimine. Viimast koolitusvaldkonda pidasid vajalikuks eelkõige töötlevtööstuse ettevõtjad.

Ettevõtjate peavad Läänemaal pakutavaid koolituse oluliseks ning aastal 2010 soovitakse koolituse valdkonnas teha koostööd Ettevõtjate Arendamise Sihtasutusega, Läänemaa Arenduskeskuse, Haapsalu Kutsehariduskeskuse, TLÜ sh Haapsalu Kolledžiga, Haapsalu Rahvaülikooliga.

Küsitlustulemustest selgub, et Läänemaa ettevõtjate arenguvõimaluste osas on enamus ettevõtjaid suhteliselt optimistlikud. Loodetakse aasta-aastalt kasvatada ettevõtte käivet, samuti kasumit.

Ettevõtjate küsitluse 2009-2010 kaudu oleme saanud koguda informatsiooni Läänemaal tegutsevate töötlevtööstuse ja teeninduse valdkonna ettevõtjate senise tegevuse ning tulevikusuundumuste kohta. Täname kõiki ettevõtjate, kes küsitluses osalesid. Küsitluse tulemuste kaudu saame anda olulist sisendit meie piirkonna ettevõtjate toetavate arengute planeerijatele ning mõtteainet edasisteks aruteludeks, uurimisteemadeks.

Täname kõiki, kes toetasid küsitluse läbiviimist!

ALLIKATE LOETELU

Eesti ettevõtluspoliitika 2007-2013 (s.a). Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium [2010, mai 18]. <http://www.mkm.ee/326537/>

Esop, R. (2006). *Innovatsiooniteadlikkus ja selle toetusmehhanismid Läänemaa ettevõtjate arvamustes*. [Bakalaureusetöö]. Haapsalu: TLÜ Haapsalu Kolledž. [2010, mai 19]. http://www.hk.tlu.ee/files/arts/1659/Esop_4b3a81608162e4c917bcc30f50699779.pdf

Euroopa Liidu ettevõtluspoliitika (s.a). Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium [2010, mai 18]. <http://www.mkm.ee/326542/>

Euroopa Väikeettevõtluse Harta (2004). Euroopa Komisjon. [2010, mai 18]. http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/files/charter/docs/charter_et.pdf

Lauri, E. (2006). *Läänemaa tööjõu hetkeolukord ja tulevikuprognosis*. [Bakalaureusetöö]. Haapsalu: TLÜ Haapsalu Kolledž

Lääne maakonna arengustrateegia 2007-2013. (2007). Lääne Maavalitsus. [2010, mai 19]. <http://www.lmv.ee/index.php?id=27469>

Läänemaa ettevõtluse arengukava 2007-2013. (2007). Lääne Maavalitsus. [2010, mai 19]. <http://www.lmv.ee/index.php?id=27408>

Makienko, E. (2006). *Läänemaa ettevõtete koolitustegevuse analüüs, koolitusvajaduse määratlemine*. [Bakalaureusetöö]. Haapsalu : TLÜ Haapsalu Kolledž. [2010, mai 19]. <http://www.hk.tlu.ee/files/arts/1659/Makiefc86133e2821b00b5a406a6d69fe7815.pdf>

Meriloo, K. (2006). *Läänemaa ettevõtluse areng ja tulevikusuundumused*. [Bakalaureusetöö]. Haapsalu: TLÜ Haapsalu Kolledž. [2010, mai 19]. <http://www.hk.tlu.ee/files/arts/1659/Merilbad7f0cca0401cab6650e9144cf59a62.pdf>

Saar Poll. (2005). *Eesti väikese ja keskmise suurusega ettevõtete arengusuundumused*. [2010, mai 18]. http://www.mkm.ee/failid/aruanne_251005.pdf

Saar Poll. (2008). *Eesti väikese ja keskmise suurusega ettevõtete arengusuundumused*. [2010, mai 19]. http://www.mkm.ee/failid/1VKE_2008_aruanne_.pdf

Terk, E., Kurik, S., Lumiste, R., Heinlo, A. (2002). *Innovatiivne tegevus Eesti ettevõtetes 1998-2000*. Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus: Tallinn [2010, mai 19]. http://www.mkm.ee/failid/no.2_Innovatiivne_tegevus_Eesti_ettevotetes_1998_2000_tais_tekst.pdf

Tööandjate Keskliit (2010). *Majandusülevaade, kevad 2010*. [2010, mai 19]. <http://www.employers.ee/images/pdf/tandjate%20keskliidu%20majanduslevaade%202010%20kevad.pdf>

Lisa Ankeet

Teema I: ETTEVÖTTE PROFIL

Ettevõtte täielik nimi

2. Mis on Teie ettevõtte peamine tegevusala (märkida EMTAK 2008)

- toiduainetööstus
- tekstiili ja õmblustööstus
- puidu-, mööbli-, raua-, plasti ja klaasitööstus
- teenindus, toidlustus, majutus, kaubandus
- äriteenindus

3. Kui suur on põhitegevusala osakaal protsentuaalselt?

V: Kellel lisategevusalad, osakaaluga üle 25%

4. Millised on Teie ettevõtte teised tegevusalad (kui on olemas)? _____

5. Kui palju oli Teie ettevõttes töötajaid aastal 2007 (lõpus)?

6. Kui palju oli Teie ettevõttes töötajaid aastal 2008 (lõpus)?

7. Kui palju on Teie ettevõttes töötajaid aastal 2009 (lõpus)?

8. Kas Teie ettevõtte asub... asuvad?...

Peakorterite asukoht?....

Teised allüksused

- Haapsalus
- Hanila vallas
- Kullamaa vallas
- Lihula vallas
- Martna vallas
- Noarootsi vallas
- Nõva vallas
- Oru vallas
- Rida la vallas
- Taebla vallas
- Vormsi vallas
- Risti vallas

9. Kas Teie ettevõtte omanik(ud) on...

- eraisik(ud)
- perekond
- ettevõtte
- muu (palun täpsustage) _____

10. Milline järgnevatest väidetest iseloomustab kõige täpsemalt olukorda ettevõttes:

- Omanikud ja tegevjuhtkond kattuvad täielikult
- Omanikud ja tegevjuhtkond kattuvad osaliselt
- Omanikud ja tegevjuhtkond on erinevad isikud

11. Kas Teie ettevõttel on välisosalus?

1. jah
2. ei

V: Need, kellel on välisosalus (11: jah)

12. Mitu protsenti Teie ettevõttest kuulub välismaisele omanikule? (märkida %)

13. Mis aastal registreeriti Teie ettevõte? (märkida aasta)

14. Mis aastal alustas Teie ettevõtte reaalsel tegevust (oli esimest korda käive)? (märkida aasta)

15. Ettevõtte liigitamiseks, palun öelge ligikaudselt kui suur oli Teie ettevõtte kogukäive?

(Märkida arv, nt kui ettevõtte kogukäive 500 000 krooni, siis märkida 500 jne)

Aastal 2007	Tuh kr
Aastal 2008	Tuh kr
Aastal 2009 (hinnang)	Tuh.kr

16. Kas Teie ettevõtte oli 2008. aastal kasumis või kahjumis?

- kasumis
- kahjumis
- ei kahjumis ega kasumis
- ei soovi vastata

17. Kuidas hindate, kas teie ettevõtte on aastal 2009...

- kasumis
- kahjumis
- ei kahjumis ega kasumis
- ei soovi vastata

18. Kas Teie ettevõtte müüb oma tooteid või teenuseid välismaale?

- jah
- ei

V: Need, kellel on eksport (18: jah)

19. Mitu % Teie ettevõtte kogumüügist moodustab müük väljaspool Eestit?

Teema II: PIIRANGUD ja EDUFAKTORID

Jätkame ettevõtete arengut ja tegevust mõjutavate teemadega. Soovime teada Teie ettevõtte arengut piiravaid ja soodustavaid tegureid. Palun hinnake, millisel määral (4-sel skaalal) alljärgnevad tegurid on mõjutanud Teie ettevõtte tegevust eelmise 24 kuu jooksul.

20. Kas Teie ettevõtte jaoks on olnud probleemiks...

Probleem	1	2	3	4
finantsvahendite kättesaadavus				
seadusandlus ja bürokraatia				
Maksukoormus				
toodete/teenuste turu leidmine				
hankijad/tarnijad (näiteks lepingud, sobivate tarnijate leidmine)				
toodete/teenuste kvaliteedi tagamine				
arvete maksmatajätmine või maksmisega viivitamine klientide poolt				
uute toodete või tehnoloogiate arendamine				
töötajate oskused				
tööruumid (näiteks olemasolu, rent)				
infrastruktuur (transport, kommunikatsioon)				
Kuritegevus				

1 - on olnud väga oluliseks probleemiks; 2 - üldiselt on olnud probleemiks;

3 - üldiselt ei ole olnud probleemiks; 4 - ei ole olnud üldse probleemiks

Finantsressurss: järgmiste küsimustega soovime teada Teie ettevõtte kogemusi ja probleeme sobivate finantseerimisallikate leidmisel.

NB! V: need, kes registreerisid oma ettevõtte aastal 2006, 2007, 2008

21. Milline järgnevatest allikatest oli Teie ettevõtte jaoks peamine finantseerimisallikas, kui Teie ettevõtte alustas tegevust?

1. omafinantseerimine
2. pangalaen
3. kodumaised osanikud
4. välisosanikud
5. riigipoolne toetus (sh. Euroopa Liidu toetused)
6. riikliku sihtasutuse poolt garanteeritud laen
7. laen perekonnalt, sõpradelt, tuttavatelt
8. muu (palun täpsustage) _____

V: vastavad kõik

22. Kas Teie ettevõtte on viimase kolme aasta jooksul kasutanud lisafinantseerimist järgmistest allikatest...

1. pangalaen
2. liising
3. faktooring
4. laen perekonnalt, sõpradelt
5. riigipoolne toetus (sh Euroopa Liidu toetused)
6. riikliku sihtasutuse poolt garanteeritud laen
7. muud kodumaised allikad
8. muud välismaised allikad
9. muu (palun täpsustage) _____
10. ei ole kasutanud

23. Palun nimetage peamised probleemid lisafinantseerimise leidmisel? (vabas vormis vastused)

---

24. Milline järgnevatest vahemikest iseloomustab kõige paremini Teie ettevõtte investeeringuid aastani 2013?

- ...kuni 100 000
- 100 001 kuni 250 000
- 250 001 kuni 500 000
- 500 001 kuni 1000 000
- 1 000 001 kuni 3000 000
- 3 000 001 kuni 5 000 000
- üle 5 000 000
- ei ole planeerinud

25. Milliseid investeeringuid on vaja Teie ettevõttel teha järgneva viie aasta jooksul? (võib olla mitu vastusevarianti)

- hooned
- seadmed
- infotehnoloogia
- varud, reservid
- tööjõu väljaõpe, -koolitus
- tootearendus
- tootmisprotsessi, tehnoloogia täiustamine
- organisatsioonilised muutused
- muu (palun täpsustage) _____

26. Kas Teie ettevõttes on vabu ametikohti?

- jah

- ei

V: need , kes vastasid 26 jah

27. Palun hinnake oma ettevõtte seisukohast lähtuvalt töötajate leidmise võimalusi Läänemaal 5-pallisel skaalal, kus 1 tähendab "väga lihtne" ja 5 "väga raske"

Kuivõrd lihtne või keeruline on Teil leida töajõudu Läänemaalt? (märkida ristiga)

	1	2	3	4	5	Ei vaja
1. lihttöölisi						
2. oskus- ja käsitöölisi (nt. keevitajad, ehitajad, mehaanikud, pagarid)						
3. seadme- ja masinaoperaatoreid						
4. teenindus- ja müügitöötajaid						
5. keskastme spetsialiste ja tehnikuid						
6. tippspetsialiste (nt. insenerid, arhitektid, juristid)						
7. juhte						

1 - väga lihtne... 5 - väga raske; 6 - ei vaja neid töötajaid

28. Kui Teie ettevõtte värbab töajõudu väljaspool Läänemaad, siis palun täpsustage millist töajõudu? (märkida ristiga)

1. lihttöölised	
2. oskus- ja käsitöölised (nt. keevitajad, ehitajad, mehaanikud, pagarid)	
3. seadme- ja masinaoperaatorid	
4. teenindus- ja müügitöötajad	
5. keskastme spetsialistid ja tehnikud	
6. tippspetsialistid (nt. insenerid, arhitektid, juristid)	
7. juhid	

29. Millised on olulisemad probleemid vabade ametikohtade täitmisel? (võib olla mitu vastust)

- ei jätku vastava kvalifikatsiooniga töötajaid
- ei suuda maksta töövõtjate poolt küsitud palka
- ei suuda tagada aastaringset pidevat tööd
- ettevõttes on ebamugav tööajarežiim
- töötajate transpordiprobleem
- muu (palun täpsustage)_____

30. Mis on Teie ettevõtte tugevused võrreldes peamiste konkurentidega? Palun nimetage 3 kõige olulisemat konkurentsieelist tähtsuse järjekorras: (märkida valikvastuste ette: 1.; 2.; 3.)

Madalad hinnad/ madalad tegevuskulud

- Unikaalne toode/ teenus
- Toode/ teenuse kvaliteet
- Tootedisain
- Töötajate oskused, kompetentsus
- Kättetoimetamise kiirus
- Toodete mitmekesisus
- Efektiivne turundus
- Head suhted kliendiga
- Oma nišile keskendumine
- Muu (palun täpsustage)_____
- Ei ole eeliseid

Teema III: STRATEEGILINE PLANEERIMINE

31. Kas Teie ettevõtte tegeleb strateegilise planeerimisega? Kas olete koostanud äriplaani või arengusuunad aastani 2013, või on olemas teised pikaajalised plaanid?

- jah
- ei

V: need, kes vastasid küsimusele 31: jah

32. Strateegiade arendamise juures on oluline analüüsida organisatsiooni ja selle keskkonda praegu ning võimalikke tulevikuarenguid. Kas Teie ettevõtte teeb seda?

- jah
- ei

V: vastavad kõik

33. Kas ettevõtte strateegilised plaanid, pikemaajaline äriplaan või arengusuunad aastani 2013...

- on olemas kirjalikult, vormistatud ametliku dokumendina nt. arengukava või äriplaanina
- on olemas selge visioonina juhtide mõtetes
- puuduvad või on väga algelised, ettevõtte ei tegele pikaajalise planeerimisega

V: vastavad kõik

34. Milline on Teie nägemus ettevõtte arengust 5 aasta perspektiivis... (märkida ringiga ja võib märkida mitu vastusevarianti)

- käive kasvab aasta-aastalt
- käive kahaneb aasta-aastalt
- prioriteet kasumi kasvatamine
- investeringute periood
- stabiilne töö/ muutumatu seis
- ettevõtte tegutseb püsima jäämise nimel
- ettevõtte on ilmselt oma tegevuse lõpetanud

V: vastavad kõik

35. Kas Teie ettevõttel on sõnastatud visioon ja missioon?

- jah
- ei

V: 36 vastavad need, kes vastasid 31: jah

36. Milline järgnevatest väidetest peegeldab kõige paremini strateegia elluviimist viimastel aastatel?

- kavandatud strateegia on õnnestunud enam-vähem täielikult realiseerida
- kavandatud strateegiat on tulnud tegevuse käigus oluliselt korrigeerida
- tegelikult elluviidud strateegia on valdavalt kujunenud tegevuse käigus

37. Kuivõrd oluliselt olete pidanud muutma oma ettevõtte esialgselt planeeritud tegevusi eesmärkide elluviimiseks viimase 2 aasta jooksul?

1- väga väheoluliselt

2- pigem väheoluliselt

3- pigem oluliselt

4- väga oluliselt

38. Milliseid olulisi samme on tulnud viimastel aastatel ette võtta ettevõtte eesmärkide, strateegia elluviimiseks? (võib olla mitu vastust)

- muutsite organisatsiooni struktuuri
- muutsite motivatsioonisüsteemi
- koolitasite töötajaid
- värbasite uusi töötajaid
- koondasite töötajaid
- tegite olulisi investeringuid
- vähendasite oluliselt kulusid
- muutsite eelarvete koostamist, raha jagunemist organisatsioonis
- tegite muudatusi juhtkonnas
- muutsite juhtimisstiili
- muutsite organisatsiooni kultuuri
- sõlmisite püsivaid koostöösuhteid teiste organisatsioonidega

- rakendasite erinevaid tugisüsteeme
- muu (palun täpsustage) _____

39. Hinnang Läänemaa ettevõtluse arenguvõimaluste kohta on...

- optimistlik
- pigem optimistlik
- pigem pessimistlik
- pessimistlik

V: need, kes vastasid (39:3, 4)

40. Millele tugineb Teie pessimistlik hinnang?

Teema IV: INNOVATSIOON – UUENDUSED TEIE ETTEVÕTTES

*Innovaatiline tegevus/ selle tulem- mida peaks ettevõtluse edendamiseks tegema sh Läänemaa kontekstis.
Info saamine - toetuste küsimine/ saamine*

			Jah	Ei
41	Tootmine	Kas Teie ettevõtte tõi aastatel 2007–2009 turule ...? Uusi või oluliselt täiustatud kaupu		
42		Uusi või oluliselt täiustatud teenuseid		
43	Protsess	Kas Teie ettevõtte võttis aastatel 2007–2009 kasutusele ...? - Uue või oluliselt täiustatud tootmismeetodi *		
44		- Uue või oluliselt täiustatud tarnimismeetodi**		
45		- Uue või oluliselt täiustatud tootmise abitegevuse***		
46	Organisatsioon	Kas Teie ettevõtte võttis aastatel 2007–2009 kasutusele...? Organisatsioonilisi uuendusi?		
47		Uus või oluliselt parendatud teadmiste juhtimissüsteemi info, teadmiste ja oskusteabe paremaks ettevõttesiseseks kasutamiseks või vahetamiseks?		
48		Oluline muutus ettevõtte töökorralduses (nt muutused juhtimisstruktuuris, allüksuste liitmine, tegevuste lõimimine)		
49		Uus või oluliselt parendatud teiste ettevõtete ja asutustega suhtlemise viis (nt allianss, partnerlus, teenuste sisseostmine või alltöövõtt)		
50	Turundus	Kas Teie ettevõtte võttis aastatel 2007–2009 kasutusele turunduslikke uuendusi? Kaupade või teenuste oluliselt muutunud disain või pakendamine (siia ei kuulu rutiinsed või hooajalised muutused, nt rõivamood)		
51		Uus või oluliselt parendatud müügi- või turustusmeetod (nt Interneti-müük, müügi eelisõigus, otsemüük, turustusload)		

Märkused:

* (uue või oluliselt täiustatud töötlemis- või tootmismeetodi kaupade tootmiseks või teenuste osutamiseks)

** (uue või oluliselt täiustatud logistika-, kättetoimetamis- või teie hangete, kaupade või teenuste jaoks)

*** (nt uue või oluliselt täiustatud hooldus-, hankimis-, raamatupidamis- või arvutisüsteemi)

V: (Need, kes vastasid küsimustele 48: jah)

52. Palun täpsustage, millised muutused töökorralduses on toimunud aastatel 2007-2009?

V: (Need, kes vastasid küsimustele 41 kuni 51 vähemalt ühel korral jah)

53. Innovaatilise tegevuse tulemus Teie ettevõttele

(Märkige igal real üks sobiv vastus ristiga)

Märkus: 1 – väga väheoluline; 2 – pigem väheoluline; 3 – pigem oluline; 4 - väga oluline

		1	2	3	4
1.	Kaupade ja teenuste valiku suurenemine				
2.	Turu laienemine või turuosa suurenemine				
3.	Kaupade või teenuste kvaliteedi paranemine				
4.	Tootmise paindlikkuse suurenemine				
5.	Tootmisvõimsuse kasv				
6.	Tehnoloogilised uuendused				
7.	Tööjõukulude vähenemine tooteühiku kohta				
8.	Tööaja ümberkorraldamine (organisatsioonilised muutused)				
9.	Materjalikulu ja kasutatud energiahulga vähenemine tooteühiku kohta				
10.	Keskkonnasaaste vähenemine				
11.	Töötingimuste ja tööohutuse paranemine				
12.	Käibe suurenemine				
13.	Õigusaktidele ja standartidele vastavuse paranemine				
14.	Muu (palun täpsustage)				

Märkus: 1 – väga väheoluline; 2 – pigem väheoluline; 3 – pigem oluline; 4 - väga oluline

54. Kust olete hankinud innovatsioonialast informatsiooni? Tooge välja olulisus (Märkige igal real üks sobiv vastus ristiga)

		1	2	3	4
1.	Ettevõttesiseselt				
2.	Oma kontserni teised ettevõtted				
3.	Seadmete, materjali, pooltoodete ja/või tarkvara tarnijad				
4.	Kliendid ja tarbijad				
5.	Konkurendid ja teised ettevõtted samast majandusharust				
6.	Konsultatsioonifirmad				
7.	Üli- ja kõrgkoolid, nende allasutused ja instituudid				
8.	Avaliku või erasektori mittetulunduslikud teadus- ja arendusasutused				
9.	Erialased konverentsid, nõupidamised ja/või ajakirjad				
10.	Messid, näitused				
11.	Koolitused				
12.	Muu (palun täpsustage)				

Märkus: 1 – väga väheoluline; 2 – pigem väheoluline; 3 – pigem oluline; 4 - väga oluline

55. Milliseid avaliku sektori (sh Euroopa Liidu) toetusi on ettevõtte aastal 2007-2009 taotlenud (võimalik märkida mitu vastuse varianti)

- tootearendus
- koolitus
- nõustamine
- alustava ettevõtte starditoetus
- ettevõtluse infrastruktuuri arendamise toetus
- ekspordiplaani programm
- turismiettevõtjate tootearenduse ja turunduse programm
- teadus- ja arendustegevuse toetus
- koostöö teadus- ja arendusasutusega
- toetus keskkonnaprojektidele (Keskkonnainvesteeringute Keskusest)
- põllumajandustootmise investeeringutoetused
- toetus majandustegevuse mitmekesistamiseks maapiirkonnas
- muu (palun täpsustage) _____
- ei ole taotlenud

V: need, kes vastasid 55: 1 kuni 12

56. Teie ettevõtte on saanud avaliku sektori toetusi 2007-2009 järgnevates valdkondades
(võimalik märkida mitu vastuse varianti)

- tootearendus
- koolitus
- nõustamine
- alustava ettevõtte starditoetus
- ettevõtluse infrastruktuuri arendamise toetus
- ekspordiplaani programm
- turismiettevõtjate tootearenduse ja turunduse programm
- teadus- ja arendustegevuse toetus
- koostöö teadus- ja arendusasutusega
- toetus keskkonnaprojektidele (Keskkonnainvesteeringute Keskusest)
- põllumajandustootmise investeeringutoetused
- toetus majandustegevuse mitmekesistamiseks maapiirkonnas
- muu (palun täpsustage)_____

V: need, kes vastasid 56

57. Palun nimetage, kui suur on taotletud toetussumma (toetussumma kokku koos omafinantseeringuga) Märkida aastate lõikes projektide toetussummad, mis on saanud avaliku sektori rahastamise.

(Märkida arv, nt kui ettevõtte toetussumma 300 000 krooni, siis märkida 300 jne)

Aastal 2007	Tuh kr
Aastal 2008	Tuh kr
Aastal 2009	Tuh.kr

V: need kes vastasid 56

58. Kas oleksite tegevused elluviinud ka siis, kui toetust ei oleks saanud?

- 1 jah
- 2 ei

V: Need, kes vastasid 56

59. Millised on olnud peamised probleemid seniste avaliku sektori toetustega?

- (võimalik märkida mitu vastuse varianti)
- taotlusprotsessi liigne keerukus
- projektide haldamise liigne keerukus
- avaliku sektori poolne vähene kompetents nõustamisel
- pidevalt muutuvad reeglid
- omafinantseeringu suurus
- võimaliku finantseerimise mahu väiksus
- muu (palun täpsustage)

V: need, kes ei ole toetusi taotlenud ehk vastasid 55: 13

60. Palun nimetage, millistel põhjustel ei ole Teie ettevõtte taotlenud avaliku sektori (sh Euroopa Liidu) toetusi: (võimalik märkida mitu vastuse varianti)

- ei ole vajadust
- ei tea erinevatest toetusskeemidest
- ei ole sobivaid toetusskeeme
- puudub vajalik omafinantseering
- puuduvad juhtimisoskused
- puuduvad koostööpartnerid ettevõtete hulgas
- puuduvad koostööpartnerid teadus- ja arendusametuste hulgas
- puudub kvalifitseeritud tööjõud
- liigne bürokraatia
- muu (palun täpsustage) _____

61. Milliseid avaliku sektori toetusi planeerite taotlema 2010 aastal? (märkida ringiga)

1. tootearendus
2. koolitus
3. nõustamine
4. alustava ettevõtte starditoetus
5. ettevõtluse infrastruktuuri arendamise toetus
6. ekspordiplaani programm
7. turismiettevõtjate tootearenduse ja turunduse programm
8. teadus- ja arendustegevuse toetus
9. koostöö teadus- ja arendusametusega
10. toetus keskkonnaprojektidele (Keskkonnainvesteeringute Keskusest)
11. põllumajandustootmise investeeringutoetused
12. toetus majandustegevuse mitmekesistamiseks maapiirkonnas
13. muu (palun täpsustage) _____
14. ei planeeri taotlema

62. Millised on Teie ettevõtte ootused kohalikele omavalitsusele seoses ettevõtluskeskkonna parendamisega?

_____
_____

63. Millised on Teie ettevõtte ootused Läänemaa Arenduskeskusele (LAK) seoses ettevõtluskeskkonna parendamisega?

_____
_____

Teema V: KOOSTÖÖ TEISTE ORGANISATSIOONIDEGA

64. Kas Teie ettevõtte osaleb mõne ühenduse-, erialaliidu-, teemakoja töös või teeb koostööd teiste organisatsioonidega (nt teiste ettevõtete, haridusametuste, kohaliku omavalitsusega)?

jah
ei

V: Need, kes vastasid 64:jah

65. Milliste organisatsioonide/inimestega teete koostööd? (märkida ristiga)

1.Kaubandus ja tööstuskoda	
2.EVEA	
3.Osalemine teemakodade töös, (nt Läänemaa Arenduskeskuses)	
4.Erialaliidud	
5.Kutseliidud	
6.Teised sama tegevusvaldkonna ettevõtted	
7.Haridusasutused (kutse- ja kõrgkoolid)	
8.Kohalik omavalitsus	
9.Muu (palun täpsustage)	

66. Kui palju on ligikaudu kontakte aastas? (märkida number)

1.Kaubandus ja tööstuskoda	
2.EVEA	
3.Osalemine teemakodade töös (nt Läänemaa Arenduskeskuses)	
4.Erialaliidud	
5.Kutseliidud	
6.Teised sama tegevusvaldkonna ettevõtted	
7.Haridusasutused (kutse- ja kõrgkoolid)	
8.Kohalik omavalitsus	
9.Muu (palun täpsustage)	

67. Miks osalete koostöös? (võimalik märkida mitu vastuse varianti)

1. sotsiaalne suhtlemine oluline
2. kasulikud ärikontaktid
3. tellijate lisandumine
4. koopereerumine ühisteks ettevõtmisteks
5. ühine tootearendus
6. infovahetus
7. seminaride, koolituste korraldamine
8. ühisturundus (nt messidel osalemine)
9. muu (palun täpsustage)

68. Kuidas hindate oma ettevõtte seisukohast koostöö tulemuslikkust teiste organisatsioonidega? 5 palli skaalal, kus 1 tähendab "väga halb" ning 5 tähendab "väga hea" (märkida ristiga)

	1	2	3	4	5	Ei osale
1. Kaubandus- ja tööstuskoda						
2. EVEA						
3. Osalemine teemakodade töös (nt Läänemaa Arenduskeskuses)						
4. Erialaliidud						
5. Kutseliidud						
6.Teised sama tegevusvaldkonna ettevõtted						
7.Haridusasutused (kutse- ja kõrgkoolid)						
8.Kohalik omavalitsus						
9.Muu (palun täpsustage)						

69. Kes on olnud kontakti algataja? (märkida ristiga)

1.Teie ettevõtte	
2. Kaubandus ja tööstuskoda	
3.EVEA	

4.Läänemaa Arenduskeskus	
5.Erialaliidud	
6.Kutseliidud	
7.Teised sama tegevusvaldkonna ettevõtted	
8.Haridusasutused (kutse- ja kõrgkoolid)	
9.Kohalik omavalitsus	
10.Muu (palun täpsustage)	

70. Millised on Teie ettevõtte seisukohast peamised takistused koostöö edendamisel? (võimalik märkida mitu varianti)

1. vähene info,
2. vähene huvi
3. harvad kontaktid
4. finantsilised raskused
5. ajapuudus
6. töötajate vähesus
7. konkurents
8. muu (palun täpsustage)_____

71. Kas osalete klasteri(te) koostöös?

1. jah
2. ei

72. Kas teete koostööd teiste organisatsioonidega toodete/teenuste väljaarendamisel?

- jah
- ei

73. Palun nimetage mõned näited headest koostöötulemustest!

---

74. Kui võrd oluliseks peate tulevikus oma ettevõtte arengu seisukohast osalemist mõne ühenduse-, erialaliidu-, teemakoja töös või teiste organisatsioonide (nt teiste ettevõtete, haridusasutuste, kohaliku omavalitsuse) koostöös? (märkida ringiga)

- 1- väga väheoluline
- 2- pigem väheoluline
- 3- pigem oluline
- 4- väga oluline

V: need, kes vastasid 74: 3 või 4

75. Millest tuleneb vajadus koostööks?

1. sotsiaalne suhtlemine oluline
2. kasulikud ärikontaktid
3. tellijate lisandumine
4. koostöö teostamine ühisteks ettevõtmisteks
5. ühine tootearendus
6. infovahetus
7. seminaride, koolituste korraldamine
8. ühisturundus (nt messidel osalemine)
9. muu (palun täpsustage)_____

Teema VI: ETTEVÕTTE TEGEVJUHT/OMANIK

Soovime teada infot ettevõtte tegevjuhi/omaniku (edaspidi tegevjuht) kohta

76. Küsida ja märkida ettevõtte tegevjuhi vanus (number)

77. Märkida (ringiga) ettevõtte tegevjuhi sugu

- 1 mees
- 2 naine

78. Milline on ettevõtte tegevjuhi haridus?

põhiharidus
keskharidus
kutse- või keskeriharidus
lõpetamata kõrgharidus
kõrgharidus
kõrgharidus omandamisel

79. Milline on ettevõtte tegevjuhi ärialane haridus? (võimalik märkida mitu varianti)

- ärialane kõrgharidus välismaalt
- ärialane kõrgharidus Eestist
- enesetäiendamine välismaal (täpsustada, kas praktika, koolitus)
- enesetäiendamine Eestis, kursustel (lühivi- või pikaajalistel)
- teaduskraad (M- magister, D- doktor) (täpsustada eriala)
- ärialane haridus puudub

Teema VII: ETTEVÕTTE TEGEVJUHI/ OMANIKU KOOLITUSTEgevus, KOOLITUSVAJADUS

Järgnevalt soovime teada, milliseid koolitusi on ettevõtte tegevjuht läbinud ning, milliseid on järgmise 24 kuu koolitusvajadused.

80. Kas olete (ettevõtte tegevjuht) osalenud viimase 24 kuu jooksul äri-või juhtimiskursustel? (märkida ringiga)

- Jah, pikemaajalistel (üle nädala) kursustel
- Jah, lühemaajalistel (kuni nädal) kursustel
- Ei ole osalenud

V: need, kes vastasid küsimusele 80: jah

81. Palun nimetage täpsemalt, millise valdkonna koolitusel olete ettevõtte tegevjuhina viimase 24 kuu jooksul osalenud (märkida ringiga, võib olla mitu vastuse varianti)

- 1 – klienditeenindus
- 2 – turundus, müük
- 3 – kvaliteedijuhtimine, sertifitseerimine
- 4 – meeskonnatöö
- 5 – personalijuhtimine
- 6 – finantsjuhtimine ja raamatupidamine
- 7 – erialane keeleõpe
- 8 – tarkvaraalane koolitus
- 9 – üldine juhtimiskoolitus
- 10 – õiguslane koolitus
- 11 – spetsiifiline erialane koolitus
- 12 – muu (palun täpsustage)_____

82. Kas olete ettevõtte tegevjuhina viimase 24 kuu jooksul osalenud...? (märkida ringiga, võib olla mitu vastuse varianti)

1. ettevõttesisesel koolitusel, mida on teinud lektor koolitus- või konsultatsioonifirmast
2. koolitusfirma kursused väljaspool ettevõtet
3. koolitusel välismaal
4. kutsekoolide kursustel
5. kõrgkoolide kursustel
6. Muu (palun täpsustage)_____
7. ei ole

V: edasi vastavad kõik

83. Kas näete ettevõtte tegevjuhina vajadust end koolitada järgmise 24 kuu jooksul? (märkida ringiga)

1 jah, kindlasti

- 2 ah, tõenäoliselt
3 tõenäoliselt mitte
4 kindlasti mitte

V: need, kes vastasid 83: 1, 2

84. Millest on tingitud koolitusvajadus? Kas koolitusvajadus on seotud... (märkida ringiga, võib olla mitu vastuse varianti)

- 1 turu leidmisega uutele toodetele/teenustele
- 2 kliendisuhete parandamise vajadusega hankijate/tarnijatega
- 3 kvaliteedi tagamisega toodetele/teenustele
- 4 uute toodete või tehnoloogiate arendamisega
- 5 meeskonnatöö parandamisega
- 6 tööjõu oskuste parandamisega
- 7 seadusandlusega
- 8 muu (palun täpsustage)_____

85. Millise valdkonna koolitusi peate oluliseks, et tagada ettevõtte tegevjuhi ajakohased teadmised ja oskused? Palun nimetage kolm kõige olulisemat:

- klienditeenindus
- turundus, müük
- kvaliteedijuhtimine, sertifitseerimine
- meeskonnatöö
- personalijuhtimine
- finantsjuhtimine ja raamatupidamine
- erialane keeleõpe
- tarkvaraalane koolitus
- üldine juhtimiskoolitus
- õiguslane koolitus
- spetsiifiline erialane koolitus
- muu (palun täpsustage)_____

86. Kas Teie ettevõttel on välja töötatud personali koolituskava? (märkida ringiga)

- jah
ei

87. Kas Teie ettevõttes koolitatakse juhte? (märkida ringiga)

- plaanipäraselt
vastavalt hetkevajadusele

88. Kui suured olid Teie ettevõtte koolituskulud? Palju planeerite aastaks 2010?

(Märkida number, nt kümme tuhat 10 000 kr - märkida 10)

Aastal 2007	Tuh kr
Aastal 2008	Tuh kr
Aastal 2009	Tuh.kr
Prognoos aastaks 2010	Tuh kr

89. Kas kavatsete taotleda „Teadmiste ja oskuste arendamise toetust“ EAS-ilt? (märkida ringiga)

1. jah
2. ei

90. Kellega plaanite koostööd teha 2010 aastal koolituste valdkonnas? (märkida ringiga)

1. EAS (Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus)
2. LAK (Läänemaa Arenduskeskus)
3. TLÜ Haapsalu Kolledž
4. Haapsalu Kutsehariduskeskus
5. Muu (palun nimetage)_____

6. Ei planeeri koostööd koolituse valdkonnas

91. Mis on Teie arvates juhi koolitamise peamiseks takistuseks? Palun nimetage kolm kõige olulisemat (märkida ringiga)

1. Koolituste kõrge maksumus
2. Raskus leida sobiva kvalifikatsiooniga koolitajaid Läänemaalt
3. Üldse raskus leida sobiva kvalifikatsiooniga koolitajaid
4. Puudulik informatsioon olemasolevate kursuste kohta
5. Sobivate koolituste, kursuste puudumine
6. Koolitusel osalemise ajaks asendaja leidmine
7. Vähene huvi osaleda koolitustel
8. Muu (palun täpsustage)_____
9. Ei ole takistusi

92. Kas Te olete kursis Haapsalu Kutsehariduskeskuses õpetavate erialadega? (märkida ringiga)

1. jah
2. ei

93. Kas Te olete kursis TLÜ Haapsalu Kolledžis õpetavate erialadega? (märkida ringiga)

1. jah
2. ei

94. Kas Teie ettevõtte on saanud vajalikke koolitusi Haapsalu Kutsehariduskeskusest? (märkida ringiga)

1. jah
2. ei

95. Kas Teie ettevõtte on saanud vajalikke koolitusi TLÜ Haapsalu Kolledžist? (märkida ringiga)

1. jah
2. ei

V: need kes vastasid 94, 95: jah

Kuidas olete rahul olnud eelpool nimetatud koolidest saadud koolitustega?

96. Kuivõrd vastavad Haapsalu Kutsehariduskeskuse poolt pakutad koolitused Teie ettevõtte ootustele?

1. Ei vasta üldse ootustele
2. Pigem ei vasta ootusele
3. Pigem vastavad ootustele
4. Vastavad täielikult ootustele

97. Kuivõrd vastavad TLÜ Haapsalu Kolledži poolt pakutad koolitused Teie ettevõtte ootustele?

1. Ei vasta üldse ootustele
2. Pigem ei vasta ootusele
3. Pigem vastavad ootustele
4. Vastavad täielikult ootustele

98. Millised on Teie ootused Haapsalu Kutsehariduskeskuse poolt pakutavatele õppekavadele Teie ettevõtte vajadustest lähtuvalt?

1. rohkem erinevaid erialasid (palun nimetage milliseid)_____
2. vähem erialasid, rohkem spetsialiseerumist
3. rohkem täiendõppe lühikursusi täiskasvanutele
4. rohkem tasuta kursusi
5. muu (palun täpsustage)_____

99. Millised on Teie ootused TLÜ Haapsalu Kolledži poolt pakutavatele õppekavadele Teie ettevõtte vajadustest lähtuvalt?

1. rohkem erinevaid erialasid (palun nimetage milliseid)_____
2. vähem erialasid, rohkem spetsialiseerumist
3. rohkem juhtimisalaseid erialasid
4. rohkem täiendõppe lühikursusi juhtidele (palun nimetage milliseid)_____

5. rohkem tasuta kursusi

6. Muu (palun täpsustage)_____

100. Kuidas hindate ettevõtte juhile pakutavate koolituste vajalikkust Läänemaal?

1. Ei ole üldse vajalikud
2. Pigem ei ole vajalikud
3. Pigem vajalikud
4. Väga vajalikud